

**T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İŞİTME ENGELLİ BİREYLERDE BİR SOSYALLEŞME KANALI
OLARAK SOSYAL MEDYA**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Abdulkadir SONAKALAN**

**Enstitü Anabilim Dalı: SOSYAL HİZMET
Enstitü Bilim Dalı: SOSYAL HİZMET**

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Recep ÇELİK

TEMMUZ 2020

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İŞİTME ENGELLİ BİREYLERDE BİR SOSYALLEŞME KANALI
OLARAK SOSYAL MEDYA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Abdulkadir SONAKALAN

Enstitü Anabilim Dalı: SOSYAL HİZMET
Enstitü Bilim Dalı: SOSYAL HİZMET

Bu tez 16/07/2020 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

	Adı SOYADI	Kanaati			İmza
Jüri Başkanı <i>(Danışman)</i>	Dr. Öğr. Üyesi Recep ÇELİK	(✓)Kabul	( ) Düzeltme	( ) Ret	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Fatma KAHRAMAN GÜLOĞLU	(✓)Kabul	( ) Düzeltme	( ) Ret	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Yunus BUCUKA	(✓)Kabul	( ) Düzeltme	( ) Ret	

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS / DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU
BEYAN BELGESİ

Tez Başlığı: İŞİTME ENGELLİ BİREYLERDE BİR SOSYALLEŞME KANALI OLARAK SOSYAL MEDYA

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın toplam 80 sayfalık kısmına ilişkin aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve 24.06.2020 tarihinde aşağıda ismi yazılı araştırma görevlisi tarafından şahsıma iletilen Turnitin intihal tespit programı raporuna göre tezimin benzerlik oranı %9'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç,
2. Alıntılar dâhil,
3. 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

Bu bilgiler doğrultusunda tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespiti halinde doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

İmza

Adı SOYADI : Abdulkadir SONAKALAN

Öğrenci Numarası :177203004

Ana Bilim Dalı :Sosyal Hizmet

Programı : Sosyal Hizmet

Türü : ( ) Proje (✓) Yüksek Lisans Tezi ( ) Doktora Tezi

Taramayı Yapan Arş. Gör.

(Adı Soyadı, İmzası, Tarih)

Danışman

(Adı Soyadı, İmzası, Tarih)

Dr. Öğr. Üyesi Recep ÇELİK

ÖNSÖZ

Geride bıraktığımız son elli yılda teknoloji alanında yaşanan gelişmeler, dünya genelinde insanların yaşamlarının işleyişinde ve yaşama biçiminde büyük değişmelere sebep olmuştur. Bu gelişmelerin en önemlilerinden birisi de internetin ortaya çıkması ve buna bağlı olarak gelişen iletişim teknolojileridir. Sosyal medya başta olmak üzere gelişen internet temelli iletişim teknolojileri, iletişim konusunda Dünya genelinde sınırları ortadan kaldırmış, iletişim ve etkileşimde adeta bir devrim ortaya çıkmıştır. Günümüzde sosyal medya uygulamaları, insanların birçok ihtiyacını karşılayabildikleri, iletişim kurabildikleri ve toplumla etkileşim kurabilecekleri bir ortam haline gelmiştir. Her kesimden insanın yaşamını etkileyen bu yeni teknolojiler, engelli bireylerin hayatlarına da önemli yenilikler getirmiştir. Bu bağlamda, bu çalışmada işitme engelli bireylerin sosyal medya kullanımlarının sosyalleşmelerine ve sosyal hayatlarına olan etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın başındaki süreçten itibaren bana desteklerini esirgemeyen, anlayışlı davranan ve araştırma süreci boyunca beni yönlendiren değerli danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Recep ÇELİK'e teşekkür ederim. Ayrıca araştırmanın başından itibaren tecrübeleriyle verdiği önerilerle yolumu aydınlatan değerli hocam Dr. Öğretim Üyesi Yunus BUCUKA'ya ve desteğini eksik etmeyen arkadaşım Arş. Gör. Abdussebur KAPU'ya teşekkür ederim.

Çalışmamın başından itibaren hep yanımda olan, zorlukları beraber göğüslediğim ve bana karşı hep anlayışlı olan sevgili eşim Meryem Reyhan SONAKALAN'a teşekkür ederim.

Ayrıca sebep-i hayatım olan kıymetli anne ve babama ve sevgili kardeşlerime teşekkür ederim.

Abdulkadir SONAKALAN

15.06.2020

İÇİNDEKİLER

BEYAN BELGESİ	I
ÖNSÖZ	II
İÇİNDEKİLER.....	III
KISALTMALAR LİSTESİ	V
TABLO LİSTESİ	VI
GRAFİK LİSTESİ	VIII
ÖZET.....	IX
SUMMARY.....	X
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	9
KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	9
1.1. Sosyal Medya.....	9
1.1.1. İnternetin Tarihsel Gelişimi Ve Toplumsal Etkileri	9
1.1.1.1. Web 1.0 Kavramı	10
1.1.1.2. Web 2.0 Kavramı	11
1.1.1.3. Web 3.0 Kavramı	11
1.2. Sosyal Medya Kavramı	11
1.2.1. Sosyal Medya Kavramının Tarihçesi.....	12
1.2.2. Sosyal Medya Araçları.....	13
1.2.2.1. Sosyal Ağlar	13
1.2.2.2. Bloglar	15
1.2.2.3. Mikrobloglar.....	15
1.2.2.4. Medya Paylaşım Platformları	16
1.2.2.5. Anlık Mesajlaşma Platformları	18
1.2.2.6. Wikiler.....	19
1.2.2.7. Forumlar	20
1.2.3. Sosyal Medya Kullanımının Sosyal Hayata Etkileri.....	20
1.2.3.1. Sosyal Medya Kullanımının Sosyal Hayata Olumlu Etkileri.....	21
1.2.3.2. Sosyal Medya Kullanımının Sosyal Hayata Olumsuz Etkileri	21
1.2. Sosyalleşme.....	22
1.2.1. Sosyalleşme Kanalları.....	22
1.2.1.1. Sosyalleşme Kanalı Olarak Sosyal Medya.....	23
1.3. Engellilik.....	24
1.3.1. İşitme Engelliliği.....	26
1.3.1.1. İşitme Engellilerde İletişim ve Eğitim Yöntemleri	28
1.3.1.1.1. Sözel İletişim Yöntemi	28
1.3.1.1.2. İşaret Yöntemi	29
1.3.1.1.3. Tüm (Total) İletişim Yöntemi	30
1.3.1.1.4. İki Dil (Bilingual) Yöntemi	30
1.3.1.2. Sağır Kültürü	31
1.3.2. İşitme Engellilerde İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı	32
İKİNCİ BÖLÜM	34
BULGULAR VE YORUM	34
2.1. Katılımcılara Dair Kişisel Bilgiler	34
2.1.1. Cinsiyet	34
2.1.2. Medeni Durum	34

2.1.3. İşitme Kaybı Oranı.....	35
2.1.4. Yaş.....	35
2.1.5. Eğitim Durumu.....	36
2.1.6. Aile Gelir Durumu.....	37
2.1.7. Katılımcıların Sosyal Medya Kullanımı Profilleri	37
2.1.7.1. Sosyal Medyada Geçirilen Günlük Vakit	37
2.1.7.2. Sosyal Medyada İletişim Kurulan İnsanları Seçme Önceliği	38
2.1.7.3. Sosyal Medya Kullanma Amacı	39
2.1.7.4. En Çok Kullanılan Sosyal Medya Araçları.....	40
2.1.7.5. Sosyal Medyadan Elde Edilen Bilgi Türleri	40
2.1.7.6. Sosyal Medya Kullanılarak Giderilen İhtiyaçlar	41
2.1.7.7. Sosyal Medyada Kurulan Arkadaşlıkların Gerçek Hayata Taşınması.....	42
2.1.7.8. Sosyal Medyanın Kullanıldığı Mekânlar	42
2.2. Sosyal Medya Kullanımının Kullanıcıların Sosyal Hayatlarına Etkileri	43
2.2.1. Sosyalleşme Ekseninde Sosyal Medya Kullanımı	43
2.2.2. Sosyal Medya Kullanımı Motivasyonları	47
2.2.3. Sosyal Medya Kullanımının Kişilerarası İlişkilere Etkisi.....	51
2.3. Anket Soruları İlişki (Korelasyon) Analizleri.....	57
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	62
KAYNAKLAR.....	69
EKLER.....	77
ÖZGEÇMİŞ	83

KISALTMALAR LİSTESİ

ARPA	: Gelişmiş Savunma Araştırmaları Projeleri Ajansı
BM	: Birleşmiş Milletler
CERN	: Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi
DARPA	: Savunma İleri Araştırma Projeleri Ajansı
dBHL	: Desibel İşitme Seviyesi
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
EHS	: Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme
GIF	: Grafik Değiştirme Biçimi
ICCC	: Uluslararası Bilgisayar İletişimi Konferansı
MMS	: Mobil Çoklu Ortam Mesajlaşma Servisi
NKA	: Nüfus ve Konut Araştırması
QR	: Çabuk Tepki
SMS	: Kısa Mesaj Servisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TİD	: Türk İşaret Dili
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNDESA	: Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Birimi
Vb.	: Ve Benzeri
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü
WWW	: Geniş Dünya Ağı

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. İşitme Engelinin Ortaya Çıkış Tarihi.....	26
Tablo 2. İşitme Engelliliğinin Nedenleri.....	26
Tablo 3. İşitme Engellilerin Cinsiyet, Yerleşim Yeri, Engel Oranı Ve Yaş Grubuna Göre Dağılımları.....	27
Tablo 4. Sosyal Medyanın Eğlenceli Vakit Geçirmeye Etkisi.....	43
Tablo 5. Sosyal Medyanın Boş Vakitleri Geçirmeye Etkisi.....	43
Tablo 6. Sosyal Medyanın Sosyal Çevre İle İletişime Etkisi.....	43
Tablo 7. Sosyal Medyanın Eski Arkadaşlarla Bir Araya Gelebilmeye Etkisi.....	44
Tablo 8. Sosyal Medyanın Diğer Aktivitelere Ayrılan Zamana Olan Etkisi.....	44
Tablo 9. Sosyal Medyanın Sosyalleşmeye Etkisi.....	44
Tablo 10. Sosyal Medyanın Sosyal Çevreyle Anlık İletişimine Olan Etkisi.....	45
Tablo 11. Sosyal Medyanın İletişimde Ulaşılabilirliğe Etkisi.....	45
Tablo 12. Sosyal Medyanın Geniş Kitlelere Ve Sosyal Çevreye Ulaşılabilirliğe Etkisi.....	45
Tablo 13. Sosyal Medyanın Kullanıcıları Sosyal Çevreye Tanıtılmasına Etkisi.....	45
Tablo 14. Sosyal Medyanın Sosyal Çevreyle İlişkilerin Güçlenmesine Etkisi.....	46
Tablo 15. Sosyal Medyanın Bilgilenmeye Olan Etkisi.....	46
Tablo 16. Sosyal Medyanın Kullanıcılarının Toplumsal Sorunlara Karşı Davranışına Etkisi.....	46
Tablo 17. Sosyal Medyanın Sosyal Statü Ve Tanınırlığa Etkisi	47
Tablo 18. Sosyal Medyada Katılan Gruplar.....	47
Tablo 19. Sosyal Medyadaki Gönderilerin Sohbet Konusu Yapılması.....	47
Tablo 20. Sosyal Medyanın Yeni Arkadaşlık Kurmaya Etkisi.....	48
Tablo 21. Sosyal Medyanın Günlük Yorgunluk Ve Strese Olan Etkisi.....	48
Tablo 22. Sosyal Medyanın Güven Etkisi.....	48
Tablo 23. Sosyal Medyanın Toplumdan Bağımsızlaşmaya Etkisi.....	48
Tablo 24. Sosyal Medyanın Kullanıcılarının Yalnız Kalabilmelerine Etkisi.....	49
Tablo 25. Sosyal Medyanın Gerçek Hayata Göre Kullanıcılarını Nasıl Hissettirdiği.....	49
Tablo 26. Sosyal Medyanın Kullanıcılarının Herhangi Bir Konuya Olan Merakının Giderilmesine Etkisi.....	49
Tablo 27. Kullanıcıların Sosyal Medyayı Ne İçin Kullandığı.....	50
Tablo 28. Sosyal Medyanın Kullanıcılarını Ortak Amaçları Taşıyan Kişilerle Buluşturması.....	50
Tablo 29. Sosyal Medyanın Kullanıcıların Daha Başarılı Hissetmesine Etkisi.....	50
Tablo 30. Sosyal Medyanın Özgüvene Etkisi.....	51
Tablo 31. Sosyal Medyanın Kaygıların Giderilmesine Etkisi.....	51
Tablo 32. Sosyal Medyanın Aile İle Geçirilen Süreye Etkisi.....	51
Tablo 33. Sosyal Medyanın Duygusal İlişkilere Etkisi.....	52
Tablo 34. Sosyal Medyanın Arkadaşlar Arası İlişkilere Etkisi.....	52
Tablo 35. Sosyal Medyanın Kültürler Arası İlişkilere Etkisi.....	52
Tablo 36. Sosyal Medyanın Arkadaşlar İle Geçirilen Süreye Etkisi.....	53

Tablo 37. Sosyal Medyada Kurulan Arkadaşlıkların Gerçek Hayata Taşınması.....	53
Tablo 38. Sosyal Medyanın İletişim Şekline Etkisi.....	53
Tablo 39. Sosyal Medyanın Günlük İşlere Etkisi.....	54
Tablo 40. Sosyal Medyanın Kişilerarası Sevgiye Etkisi.....	54
Tablo 41. Sosyal Medyanın İletişim Ortamının Seçimine Olan Etkisi.....	54
Tablo 42. Sosyal Medyanın Kişilere Olan Davranışlara Etkisi.....	54
Tablo 43. İletişim Kurulan Ortamın Rahat İletişime Etkisi.....	55
Tablo 44. Sosyal Medyadaki Paylaşımların Beğenilmesinin Özgüvene Etkisi.....	55
Tablo 45. Sosyal Medyada Saygı Gösterimi.....	55
Tablo 46. Sosyal Medyadaki Arkadaşların İşitme Engelli Olup Olmadığı.....	56
Tablo 47. Anket ifadeleri Korelasyon Analizi Sonuçları.....	57
Tablo 48. Anket ifadeleri Korelasyon Analizi Sonuçları.....	58

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı.....	34
Grafik 2: Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımları.....	34
Grafik 3: Katılımcıların İşitme Kaybı Oranları.....	35
Grafik 4: Katılımcıların Yaş Dağılımları.....	35
Grafik 5: Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılımları.....	36
Grafik 6: Katılımcıların Aile Gelir Durumu Dağılımları.....	37
Grafik 7: Katılımcıların Sosyal Medyada Geçirdikleri Günlük Vakit Dağılımları.....	37
Grafik 8: Katılımcıların Sosyal Medyada İletişim Kurdukları İnsanları Seçme Öncelikleri.....	38
Grafik 9: Katılımcıların Sosyal Medya Kullanma Amaçları.....	39
Grafik 10: Katılımcıların En Çok Kullandıkları Sosyal Medya Araçları.....	40
Grafik 11: Katılımcıların Sosyal Medyadan Elde Ettikleri Bilgi Türleri.....	40
Grafik 12: Katılımcıların Sosyal Medya Kullanımıyla Giderdikleri İhtiyaçları.....	41
Grafik 13: Katılımcıların Sosyal Medyada Kurdukları Arkadaşlıklarını Gerçek Hayata Taşıma Dağılımı.....	42
Grafik 14: Katılımcıların Sosyal Medya Kullandıkları Mekân Dağılımı.....	42

ÖZET

Tez Başlığı: İşitme Engelli Bireylerde Bir Sosyalleşme Kanalı Olarak Sosyal Medya	
Tez Yazarı: Abdulkadir SONAKALAN	Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Recep ÇELİK
Kabul Tarihi:	Sayfa Sayısı:
Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet	Bilim Dalı: Sosyal Hizmet
İnternet teknolojisinin hızla gelişmesiyle insan hayatına giren sosyal medya, dünya genelinde insanların hayatında bir parça haline gelmiş, insanların yaşamlarında ve kişilerarası ilişkilerine etki etmeye başlamış ve birçok çalışmaya konu olmaya başlamıştır. Bu araştırma, işitme engelli bireylerin sosyal medya kullanımlarının sosyalleşme süreçlerine olan etkisinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma, Ocak 2020 - Mart 2020 tarihleri arasında Bingöl Merkez ilçesinde ikamet eden, aktif bir şekilde sosyal medya kullanan, %40 ve üzerinde işitme kaybı yaşayan ve 15-55 yaş aralığındaki bireyleri kapsamaktadır. Katılımcı sayısı toplamda 102 kişidir. Araştırma kapsamında toplamda 128 işitme engelli bireye ulaşılmış fakat 26 kişi, yaş aralığı dışında olmaları ve eksik veri girişleri nedeniyle çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. Araştırmada bilgi edebilmek için nicel yöntem ve anket tekniği kullanılmıştır. Çalışma kapsamında Google Forms platformu aracılığı ile işitme engelli bireylerin kolay anlayabileceği ifadelerden derlenerek hazırlanan anket, sosyal medya araçları ve çalışmacının şahsi araştırması ile ulaşılan katılımcılara ulaştırılmıştır. Araştırmada ulaşılan verilerin istatistiksel analizleri, Google Forms platformunun vermiş olduğu yüzdelik oranlar ve SPSS Statistics 26.0 Programı'yla yapılmıştır. Çalışma sonuçları incelendiğinde işitme engelli bireylerin sosyal medyayı sıklıkla kullandıkları görülmüştür. Katılımcıların %72,5'i günlük vaktinin bir saatinden fazlasını sosyal medyada geçirmektedir. Katılımcılar, sosyal medyayı en çok güncel gelişmelerden haberdar olmak, sohbet ve haberleşme, medya paylaşımı ve araştırma yapmak için kullandıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan katılımcılar sosyal medyanın en çok bilgi edinme ve sosyalleşme ihtiyaçlarını karşıladığını belirtmiştir. Katılımcıların %69,6'sı sosyal medyayı sosyal hayat hakkında bilgi almak amacıyla kullanmaktadır. Ayrıca katılımcıların %65,7'si sosyal medyada kurduğu arkadaşlıkları gerçek hayata taşıdığını belirtmiştir. Katılımcıların sosyal medya araçlarından en çok anlık mesajlaşma uygulamalarını (WhatsApp, Messenger vb.), sosyal ağları (Facebook, LinkedIn vb.) ve medya paylaşım platformlarını kullandıkları görülmüştür. Araştırmada katılımcıların sosyal medya kullanım tutumları, sosyal medya kullanım amaçları, katılımcıların en yoğun kullandıkları sosyal medya uygulamalarının genel kullanım amaçları ve diğer bulgular incelendiği zaman sosyal medyanın işitme engelli bireylerin toplumdaki iletişim ve etkileşimlerinde büyük rol aldığı görülmektedir. Araştırma bulguları genel anlamda ele alındığında sosyal medyanın işitme engellilerin sosyalleşmelerinde oldukça etkili olduğunu söylemek mümkündür.	
Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Engelliler, İşitme Engelliler, Sosyalleşme, İnternet	

SUMMARY

Thesis Title: Social Media as a Socialization Channel in Hearing Impaired Individuals	
Thesis Author: Abdulkadir SONAKALAN	Advisor: Dr. Recep ÇELİK
Date of Acceptance:	Number of Pages:
Department: Social Work	Field of Study: Social Work
Social media, which entered human life with the rapid development of internet technology, has become a part of people's lives worldwide, started to affect people's lives and interpersonal relationships and become a subject of many studies. This research includes participant with % 40 or more hearing loss, between the ages of 15-55, live in Bingöl city, during January 2020 and March 2020, and who actively use social media. The population of the study consists of 102 participants in total. Within the scope of the research, a total of 128 hearing-impaired participants were reached, but 26 of these were excluded from the study due to being outside the age range and missing data entries. Quantitative method and survey technique were used to collect data in the research. Within the scope of the study, it is compiled from statements that individuals with hearing disabilities can easily understand through the Google Forms platform. The questionnaire was delivered to the participants through social media and one-on-one interviews. The statistical analysis of the data was made with the percentage rates given by the Google Forms platform and the SPSS Statistics 26.0 Program. According to the research results examined, it has been observed that individuals with hearing disabilities frequently use social media. 72.5% of the participants spend more than one hour of their daily time on social media. It was seen that the participants mostly use social media to be aware of current developments, to chat, communicate, share and research. The participants stated that social media meets the most information and socialization needs. 69.6% of the participants use social media to get information about social life. In addition, 65.7% of the participants stated that they carried the social media friendships to real life as well. It was observed that the participants mostly used instant messaging applications (WhatsApp, Messenger, etc.), social networks (Facebook, LinkedIn, etc.) and sharing platforms from social media tools. When the attitudes, goals and the most used social media tools of participants' and other findings are analyzed, social media seems to play a significant role in the communication and interaction of hearing-impaired individuals in society. When the research findings are considered in general terms, it is possible to say that social media is quite effective in the socialization of the hearing impaired.	
Keywords: Social Media, Disability, Hearing Impaired, Socialization, Internet	

GİRİŞ

İşitme engeli, kişinin doğuştan veya sonradan olmak üzere işitme duyusunu tamamen ya da kısmen kaybetmesi sonucunda işitme hassasiyetinin bireyin gelişiminde, bulunduğu topluma ve sosyal çevreye uyumunda ve iletişimdeki görevlerini yerine getirmesinde engel yaşanma halidir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018: Madde 4; Ekim ve Ocakçı, 2012: 18). Yapılan çalışmalara göre her 1000 doğumdan 1-6 çocuğun işitme kaybı ile dünyaya gelmektedir (Genç, vd., 2005: 110; Ohl, vd., 2009 : 1692). İşitme engelli bireylerin sonradan olan faktörlere bağlı olarak işitme engelli olma oranlarının da bulunduğu göz önüne alındığında işitme engelliğinin toplumda yaygın bir engellilik türü olduğu anlaşılmaktadır. İşitme engeli, işitme engelli kişinin hayatının bütün evrelerini ve toplumdaki sosyal ilişkilerini doğrudan etkilemektedir. İşitme engelli bireyler engellerinden dolayı işiten akranlarına göre toplumsal yapı içerisinde daha pasif kalabilmekte bu da onların toplumsallaşmaları önünde önemli bir engel oluşturmaktadır. Son yıllarda internet ve mobil teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişimler ile beraber insan hayatına giren dönüşen yeni oluşumlar bu teknolojileri kullanan dünyadaki her kesimden insanın yaşamını etkilediği gibi engelli bireylerin de toplum içerisinde kişilerarası ilişkilerini doğrudan etkilemiş, bir takım ihtiyaçlarını karşılamalarını ve sosyalleşebilmeleri için önlerindeki bir takım engellerin kalkmasını sağlamıştır (Köten ve Erdoğan, 2014a: 355).

İşitme duyusu, insanların çevresi ile iletişim kurabilip onlarla etkileşime girebilmesi için kullandığı başlıca duydur. İnsanlarda dilin ve konuşma duyusunun kazanılmasında kişinin duyu organlarının çok önemli payı bulunmaktadır (Akçamete, 1993: 2). İşitme yetersizliğine sahip kişiler, karşılarındaki insanlarla genel olarak sağlıklı iletişim kuramamakta bu da onların sosyal çevrelerinden kopabilmelerine, sosyal uyum konusunda sorun yaşayabilmelerine, duygusal ve sosyal olarak olumsuz bir kişilik algısı geliştirebilmelerine ve toplumsal hayatta birçok konuda problem yaşayabilmelerine neden olabilmektedir (Küçük ve Arıkan, 2006: 26).

İşitme engelli bireyler işitme yetersizliklerinin sebep olduğu kişisel ve toplumsal özelliklerinden dolayı işitme engelli olmayan kişilere göre iletişim becerilerinde farklılıklar görülebilmektedir. Tüm dünyadaki toplumların önemli bir parçası olan işitme engelli bireyler, işitenlerle benzer bilişsel özellikleri paylaşıp da, engelleri nedeniyle toplumdaki diğer insanlara göre toplumla daha kısıtlı bir etkileşime sahiptir. İşitme engelli bireylerde işitsel girdinin az olması ya da olmaması bu kişilerin diğer kişilere düşünce ve fikirlerini aktarabilmesi ve karşıdaki kişilerin düşüncelerini anlayabilmesi konularında işitme engelliler için bir takım engellerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Anlaşılmayan işitme engelli bireyler topluma uyumda ve sosyalleşmede zorluk çekebilmekte ve kendilerini sosyal yaşamdan izole edip soyutlayabilmektedirler (Akçamete, 2003: 41-42).

İnsanlar, sosyal yaşama dil becerileri vasıtasıyla bağlanmaktadır. Bireyler, duygularını, düşüncelerini ve hayallerini dili kullanarak oluşan yazılı, görsel ve sözlü araçlarla diğer kişilerle paylaşmaktadır (Maden, 2010: 146). İletişim sistemleri, bireylerin diğer bireyler ile etkin bir şekilde iletişim kurabilmelerini sağlamak ve sosyal hayata en etkin bir şekilde

intibaklarını sağlamayı amaçlamaktadır ve iletişimin kurulması için ortaya farklı iletişim biçim ve araçları çıkarmıştır. İletişim şekilleri temel olarak sözlü ve sözsüz olarak ikiye ayrılmaktadır (Gürboğa ve Kargın, 2003: 51-52). Sözlü olarak duygularını, düşüncelerini ve hayallerini paylaşamayan ya da paylaşmakta zorluk yaşayan işitme engelliler, anlatmak istediklerini karşılarındakilere aktarabilmek için çoğunlukla işaret dili, parmak alfabesi, belgili (işaretli) konuşma ve bir takım görsel materyalleri kullanmaktaydılar. Fakat son yıllardan itibaren bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle beraber özellikle de yer ve zamandan bir nevi bağımsız olan internet erişimi sağlayan mobil teknolojilerin işitme engelli bireylerin hayatlarına girmeye başlamasıyla işitme engellilerin diğer insanlarla iletişim kurup sosyalleşebilmeleri için önemli bir alternatif araç ortaya çıkmıştır (Kuzu, Odabaş ve Girgin; 2011: 56).

Son yıllarda teknolojinin gelişmesine paralel olarak internet teknolojisinin gelişmesi, bilgiye ve insanlara ulaşabilme olanaklarını arttırmış ve insanların hayatına her anlamda birçok yenilik getirmiştir. Bu yeniliklerden insan hayatına en fazla etki eden noktalardan birisi iletişim teknolojilerinde yaşanan internet tabanlı yeniliklerdir. Bu yeniliklerin ortaya çıkardığı neticeler dünya genelinde insanların hayatlarında köklü değişimlere sebep olmuştur. İnternet, her zaman var olan iletişim kavramına yeni bir bakış açısı kazandırmıştır. Günden güne yüz yüze iletişim yerini zaman ve mekândan bağımsız olarak çalışan internet tabanlı iletişimlere bırakmakta ve bu yeni iletişim kavramıyla toplumun birçok farklı dinamiğinde köklü değişimler yaşanmaktadır (Büyükbaykal ve Temel, 2019: 436). İnternetin ortaya çıkması, iletişimde alternatiflerin çoğalması ve ucuz ve kolay iletişimin çeşitliğinin artması noktasında bir çarpan etkisini ortaya çıkarmıştır.

Web 2.0 akımı ile beraber internet artık bir paylaşım ortamına dönmeye başlamış ve günden güne sosyal medya ve sosyal ağlar insanlar arasında yaygınlaşmaya başlamıştır (Büyüksener, 2009: 19). Web 2.0 ile beraber insanlar internette artık kolaylıkla içerik oluşturabilip mevcut içeriklere de katkıda bulunabilmeye başlamışlardır (Atıcı, ve Yıldırım, 2010: 287). Web 2.0 ile beraber kullanıcıların içerik üretip ve mevcut içeriklere katkıda bulunmaya başlamasıyla internet durağan bir halden işleyen bir hale gelerek daha etkileşimli bir hal almıştır.

İnternetin insan hayatına soktuğu en önemli iletişim teknolojilerinden birisi sosyal medya ağlarıdır. Sosyal medya ortaya çıktıktan sonra insanların artık sadece metin mesajlarını değil kullanıcıların anlık olarak ortamlarını da paylaşabilmelerini sağlamıştır (Öztürk, 2015: 289). Bu da sosyal medyayı asıl ortaya çıkış sebebi olan sadece bir haberleşme aracı olma amacından çıkarmıştır. Sosyal medya hızla gelişerek uygulamalarda çeşitliliğinin artması ve rahat kullanımı ile eylem, sosyallik, hareket, eğlence ve ifade etme gibi birçok iletişim olanaklarını yapabilmeye imkân tanımıştır. Bu olanaklar sosyal medyanın sosyalleşmeyi dijitalleştirmesini sağlamıştır (Olca, 2018: 93).

Sosyal medya bireylerin alışkanlıkları ve iletişim şekillerinde birçok yönden değişikliğe neden olmuş, sosyal yaşamı her yönden etkileyerek sosyalleşme konusunda insanlar için yeni bir yol ortaya çıkarmıştır. Günümüzde sosyal medyaya ulaşabilme oldukça kolaylaşmış ve buna paralel olarak küresel ölçekte sosyal medyanın kullanım oranı hızlıca artmıştır. Öyle ki birçok sosyal medya platformunun kullanıcı sayısı bir milyar kişinin üzerine çıkmıştır. İnsanların bu çevrimiçi platformlara olan rağbeti ve ilgisi iletişim ve sosyalleşmenin

çoğunlukla sosyal medya üzerinden yapılmasının tercih edilmesine neden olmuştur (Çelebi, 2014: 550).

Sosyal medya ile birlikte mekân algısının ortadan kalkmasıyla beraber insanlar dünyanın istediği her yerinden insanlar ile tanışabilme ve iletişim kurabilme imkânına kavuşmuştur. Özellikle toplumdaki dezavantajlı gruplardan olan engelliler, engellerinden dolayı iletişim ve sosyalleşmede zorluk yaşarken bu imkânlar ile birlikte toplum ile daha kolay uyum sağlayabilme imkânına kavuşmuşlardır. Engelinden dolayı topluma uyumda ve sosyalleşmede sorun yaşayan başlıca engelli gruplarından biri de işitme engellilerdir. İşitmede problem yaşayan kişiler çevreleriyle sağlıklı iletişim kuramamakta bu da çeşitli sosyal ve psikolojik problemleri doğurabilmektedir. Son yıllarda gelişen ve kullanım alanı genişleyen sosyal medya uygulamaları işitme engelliler için sosyal hayata açılan yeni ve geniş bir pencere olmuştur. Her geçen gün insanların ihtiyaçlarının artmasına paralel olarak daha fazla gelişen sosyal medya platformları, işiten kişiler ve işitme engelli kişiler arasında olan iletişim açığını kapatmaya yardımcı olmuştur (Turgut, vd., 2016: 79). Normal hayatta sesini yeterince duyuramayan işitme engelliler, sosyal medyayı kendilerine bir nevi ses yaparak geniş kitlelere seslerini duyurabilmektedirler. Kılıç ve Ateşgöz (2018: 86) işitme engelliler ile yaptığı araştırma sonucunda işitme engellilerin sosyal medyayı çoğunlukla yeni iletişim bağları kurmak yahut mevcut sosyal çevresiyle olan diyaloglarını kuvvetlendirmek ve korumak amacıyla kullandığı sonucuna varmışlardır.

Sosyalleşme, bireylerin bulundukları topluma ayak uydurması, toplumsal düzenin birer üyesi olmaları ve bireylerin toplumun kültürel yapısına ayak uydurma sürecidir. Bakıroğlu, (2013) sosyalleşmeyi, “insanın, kimliğini oluşturma, toplumun mevcut değer ve normlarının bireylere öğretilmesi süreci” olarak tanımlamıştır. Sosyalleşmenin olmazsa olmaz ögesi iletişimdir. İletişimin kısıtlılığı arttıkça sosyalleşme güçleşmektedir. İşitme yetersizliğine sahip bireyler sosyal yaşamdaki diğer bireylerle iletişim konusunda zorluklar yaşayabilmekte ve duygu ve fikirlerini tam olarak aktaramadığı için zaman içerisinde içine kapanıp yalnızlaşabilmektedirler. Fakat sosyal medyanın ortaya çıkışından sonraki süreçte geleneksel iletişimde birtakım yenilikler ortaya çıkmıştır. Sosyal medyanın sunmaya başladığı anlık mesajlaşma, grup mesajlaşma, görüntülü görüşme, bilgi forumları, bloglar ve birçok görseleliğe dayalı özellik sunan sosyal medya platformuyla işitme engelli bireyler artık daha kolay bir şekilde iletişim kurabilmeye ve öğrenmeye başlamışlardır. Sosyal medya, işitme engelli bireyler için zaman içerisinde bir sosyalleşme mecrasına dönüşmüştür.

İşitme engelli bireylerin sosyal medya kullanımlarına sosyal hizmet perspektifinden bakıldığında, sosyal hizmetin genel olarak işlevinin incelenmesi gerekmektedir. 2828 kanun numaralı Sosyal Hizmetler Kanunu’na göre sosyal hizmet, bireylerin yoksunlukları ve yetersizliklerinden doğan sosyal, maddi ve manevi mahrumiyetlerini gidermek, ihtiyaçlarını gidermek, bireylerin toplumsal problemlerini önlemek ve çözüme kavuşturmayı amaçlamaktadır (Sosyal Hizmetler Kanunu, 1983: Madde 3). Bu açıdan sosyal hizmetin amacı işitme engellilerin bireysel, ekonomik ve toplumsal açıdan kendilerine yetebilmelerine ve sosyal açıdan topluma tam uyum sağlayabilmelerine yardımcı olabilmektir. Sosyal medya, günümüzde her kesimden insanın yaşamına girmiş, toplumsal hayatın işleyişinde önemli bir konuma yükselmiştir. Bu şekilde sosyal medya, sosyal yaşamın bir parçası olmuştur. Böylelikle engelliler hakkında çalışmalar yapılan sosyal hizmet alanlarında sosyal medyanın

incelenmesi gereken bir ortam olduğu gör÷lmektedir. Engelliler hakkında çalışmalar y÷r÷ten sosyal hizmet uzmanları ve diğerk çalışmacılar, işitme engellilerin hayatlarında geniş yer edinmiş olan sosyal medyayı işlevsel olarak kullanarak işitme engellilerin toplumdan kısıtlanmasının ve sindirilmesinin engellenebilmesinde etkili çalışmalar yapabileceklerdir. Bu durumda işitme engelli bireylerin toplumla daha çok b÷t÷nleşebilmesinin sağlanması ve etkili bir şekilde sosyalleşebilmeleri için uygun zeminin hazırlanabilmesi için uygun sosyal hizmet uygulamaları geliştirilecektir (Arıkan, 2002: 18-20).

İşitme engelli bireylerin sosyal medya kullanımlarının sosyalleşmelerine etkilerinin incelediği araştırma iki kısımdan oluşmaktadır.

Birinci b÷l÷mde araştırmanın kuramsal erevesi, internetin tarihsel gelişimi ve toplumsal etkileri, sosyal medya kavramı, sosyal medya kavramının tarihçesi, sosyal medya araçları, sosyal medya kullanımının sosyal hayata etkileri, sosyalleşme, sosyalleşme kanalı olarak sosyal medya, engellilik, işitme engelliliği, işitme engellilerde iletişim ve eğitim y÷ntemleri, işitme engellilerde internet ve sosyal medya kullanımı, başlıkları ve alt başlıklarıyla teorik olarak incelenmiştir.

İkinci b÷l÷mde araştırmanın kişisel bilgi formu ve anket ile elde edilen sonuçlar ve bulgular yorumlanmış ve analizleri yapılmış ve tartışılmıştır.

I. Araştırmanın Amacı ve Önem i

Bu araştırma, işitme engelli bireylerin gelişen bilgi iletişim teknolojilerinden sosyal medyayı kullanmalarının sosyalleşmelerine nasıl etki ettiğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu kapsamda, işitme engelli bireylerin sosyal medyada iletişim kurduğu insanları seçerken öncelikleri neler olduğunu anlamak, işitme engelli bireylerin g÷nlük sosyal yaşantılarının ne kadarını sosyal medya kullanarak geçirdiklerini saptamak, işitme engelli bireylerin sosyal medyayı en çok hangi amaçlar için kullandıklarını anlamak, işitme engelli bireylerin çoğunlukla hangi sosyal medya araçlarını kullandıklarını görmek ve işitme engelli bireyler sosyal medyayı hangi ihtiyaçlarını karşılamak için kullandıklarını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Ayrıca işitme engelli bireylerin sosyal medya kullanımlarının g÷ndelik yaşamlarına, arkadaşlık ve aile ilişkilerine, diğerk insanlar ile ilişkilerine, kullanıcıların özg÷venlerine ve sosyal aktivitelere etkilerine nasıl ettiğini ve sosyal medyanın işitme engelliler için dış d÷nya ile iletişim konusunda ne gibi yeni kapılar açtığı anlamak ve farkındalığı arttırmaya çalışmak çalışmanın amaçları arasındadır.

İşitme engellilerin sosyal medya kullanımlarının sosyal hayatlarına etkileri hakkında yapılan sosyal hizmet dalındaki çalışmaların yetersiz olmasından dolayı bu konuda çalışma yapılması amaçlanmıştır. Ayrıca işitme engelli bireylerin sosyal medya kullanımlarıyla ilgili bir sosyal hizmet çalışmasını yapmakla birlikte g÷n÷m÷zdeki g÷ncel sorunların da eklendiği, engellileri toplumda engelli kılan çevresel etkenlerin ortadan kaldırılması için sosyal hizmet uygulamaların geliştirilebilmesine katkı sunmak çalışmanın amaçları arasındadır. Ayrıca sosyal hizmet alanında yapılan bu çalışmayla, işitme engellilerin sorunları ve teknolojinin bu sorunların öz÷mündeki rol÷ hakkında farkındalık oluşturmaya çalışmak çalışmanın amaçları arasındadır. İşitme engellilerin daha iyi anlaşılması, sosyal medya gibi bilgi iletişim

teknolojilerinin işitme engellilerin sosyal hayata entegre olmalarındaki kritik öneminin kavranması ve sosyal medya uygulamaları oluşturulurken işitme engellilerin ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulmasının önemini ortaya koymak araştırmanın ana amaçları arasında bulunmaktadır.

II. Araştırmanın Konusu

Araştırmanın konusu, engellerinden dolayı yaşadıkları topluma engelli olmayan akranlarına göre eşit şekilde etkin olarak katılım gösteremeyen ve bu nedenden dolayı toplumsal grup normlarına ayak uydurarak sosyalleşmede zorluk yaşayan, Bingöl Merkez’de yaşayan 15-55 yaş arasındaki işitme engellilerin teknolojinin gelişmesiyle beraber sosyal medya kullanımlarının işitme engellilerin toplum içerisindeki sosyalleşmelerine etkilerini ele alınmasıdır.

III. Araştırmanın Hipotez(ler)i

- İşitme engellilerin sosyal medya kullanması sosyalleşmelerini arttırmaktadır.
- İşitme engellilerin sosyal medya kullanması yalnızlıklarını azaltmaktadır.
- İşitme engellilerin sosyal medya kullanımları insanlarla iletişimlerini olumlu yönde etkilemektedir.
- İşitme engellilerin sosyal medya kullanımıyla birlikte toplumsal sorunlara karşı duyarlılığı artmaktadır.
- İşitme engellilerin sosyal medya kullanımları özgüvenlerini arttırmaktadır.

IV. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Araştırmaya Bingöl ili merkez ilçesi sınırlarında yaşayan 15-55 yaş aralığındaki % 44 ve üzeri işitme yetersizliği yaşayan işitme engelliler dahil edilmiştir. Anket çalışması Ocak 2020 ve Mart 2020 arasında yapılmıştır. Bingöl şehrinde işitme engelli bireylere yönelik eğitim desteğinin olmayışı ve yerel halkın işitme engellilere yönelik bilgi düzeylerinin düşük oluşu gibi lokal şartlardan dolayı şehirdeki tüm işitme engelli bireylere ulaşım sınırlıdır. Araştırma, Facebook, Whatsapp, Skype, Facebook Messenger ve Twitter üzerinden ankete katılan katılımcılarla sınırlıdır. Araştırma yapıldığı zaman, katılımcı ve yapıldığı yer ile sınırlıdır. Yapılan araştırma işitme engelliler ile sınırlı olduğu için diğer engel türlerini temsil etmemektedir. Araştırmanın teorik kısmı, faydalanılan eserlerle sınırlıdır. Araştırma, katılımcıların anket ve kişisel bilgi formundaki sorulara verdiği cevapların sonuçlarıyla sınırlıdır.

V. Araştırmanın Deseni

Araştırma, 15–55 yaş arasındaki işitme engelli bireylerin sosyal medya kullanımlarının sosyal hayatlarına, çevrelerine, ailelerine ve toplumsallaşmalarına etkilerini ve sosyal medya araçlarını kullanırken ne gibi hususlara dikkat edildiğini ortaya koymayı amaçlayan tanımlayıcı nitelikteki nicel bir çalışmadır. Araştırma, literatür taraması ve nicel araştırma türlerinden kesitsel tarama deseni kullanılarak yapılmıştır.

VI. Evren ve Örneklem

Araştırma evreni Bingöl Merkez ilçesinde yaşayan % 44 ve üzeri işitme kaybı olan 15-55 yaş arasındaki kişilerden oluşurken, araştırma örneklemini ise Bingöl Merkez ilçesinde sosyal medya aracılığıyla ulaşılan gönüllülük esasıyla araştırmaya katılan 102 işitme engelli bireyden oluşmaktadır. Veri toplamak için toplamda 128 katılımcıya ulaşılmıştır fakat 26 katılımcı, eksik veri girişi, yaş ve işitme engeli oranı uyumsuzluğu nedeniyle araştırmaya dahil edilmemiştir.

Araştırmaya dahil edilme ölçütleri:

- 15-55 yaş arasında olmak,
- % 44 ve üzeri işitme kaybına sahip olmak,
- Aktif olarak en az bir sosyal medya platformu kullanıyor olmak,
- Okuryazar olmak,
- Araştırmaya gönüllü olarak katılmak

VII. Araştırmanın Veri Toplama Teknikleri ve Veri Analizi

Araştırma verileri, amaçlı örnekleme yöntemiyle elde edilmiştir. Bu örnekleme yöntemi, katılımcıların kişisel veya doğal özelliklerinden kaynaklı değişkenlere dair veri toplamak amacıyla kullanılır (Erkuş, 2013: 89) Bu kapsamda, çalışmanın katılımcılarına Google Forms platformu aracılığıyla hazırlanan anket formu Ocak 2020 ve Mart 2020 tarihleri arasında Facebook, Whatsapp, Skype, Facebook Messenger ve Twitter sosyal medya platformları üzerinden mesaj yoluyla gönderilmiştir.

Veri toplama aracı iki ana kısımdan meydana gelmektedir. Birinci bölümde katılımcılara dair demografik verilerin incelendiği sorular bulunmaktadır. Bu bölümde katılımcıların kişisel bilgileri ve sosyal medya kullanımı profilleri ele alınmıştır. İkinci bölüm 43 sorudan oluşan bir anketten oluşmaktadır. Bu anket ile katılımcıların sosyalleşme ekseninde sosyal medya kullanımları, sosyal medya kullanımı motivasyonları ve katılımcıların sosyal medya kullanımlarının kişilerarası ilişkilerine etkileri incelenmiştir.

İşitme engelli bireyler, yaşadıkları işitme yetersizlikleri sebebiyle işiten akranlarına göre bilişsel olarak gerilik ve anlama zorluğu yaşamaktadırlar (Bayrakdar ve Çuhadar, 2015: 173). Bu sebepten dolayı anket ifadeleri hazırlanırken ifadeler elden geldiği kadar işitme engellilerin anlayabilecekleri kolay ve anlaşılır ifadelerden seçilmiştir. Ayrıca işitme engelli katılımcıların kafa karışıklıklarının önüne geçebilmek kullanılan likert tipi anket üç seçenek ile sınırlı tutulmuştur.

Araştırmada kullanılan anket, işitme engelli bireylerin kolaylıkla anlayabilecekleri çeşitli ölçek ve çalışmalarda kullanılan anket ifadelerinin derlenmesi ile üretilmiştir. Çalışma, Mustafa Otrar ve Ferhat Süleyman Argın (2015) tarafından geliştirilmiş olan “Öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeği”, Neslihan Keser Özcan ve Sevim Buzlu (2005) tarafından Türkçeye uyarlanan “İnternette Bilişsel Durum Ölçeği”, Gökçe Biliciler (2018) tarafından hazırlanan “Sosyal Medya Kullanımını Yönlendiren Motivasyonel Etkenler: Kullanımlar Ve Doyumlar Yaklaşımı Çerçevesinden Sosyal Medya Kullanıcıları Üzerine Bir İnceleme” isimli yüksek lisans tezinde kullanılan anket, Hatice Burak (2016) tarafından hazırlanan “Lise

Çağındaki Ergenlerin İnternet Kullanımlarının Sosyalleşme Düzeylerine Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde kullanılan anket ve Samara Batabekova (2019) tarafından hazırlanan “Kullanımlar Ve Doyumlar Perspektifinden Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımı: Kırgızistan - Türkiye Manas Üniversitesi Ve Gazı Üniversitesi Örnek Olayı” isimli yüksek lisans tezinde kullanılan anketten faydalanılarak işitme engelli katılımcıların anlayabileceği anket metni oluşturulmuştur.

Verilerin istatistiksel analizleri, Google Forms platformunun vermiş olduğu yüzdelik oranlar ve SPSS Statistics 26.0 programı aracılığıyla yapılmıştır. Sosyodemografik değişkenler, tanımlayıcı istatistik yöntemleriyle; anket formundaki çeşitli ifadelerin arasındaki ilişki ise korelasyon analizi yoluyla incelenmiştir.

VI. Literatür İncelenmesi

Sosyal medyanın işitme engelli bireylerin sosyalleşmelerine olan etkisi çalışmanın konusu olmuştur. Sosyal medyanın kullanım alanı artmaya devam ettikçe insan hayatına olan etkileri de artmış ve bilimsel çalışmalara konu olmaya başlamıştır. Bu konuyla ilişkili olarak yapılan birçok çalışma, konunun farklı taraflardan incelenmesine ve farklı perspektiflerden bakış açısı sunmasına hizmet etmesinden dolayı önemli önemli yer tutmaktadır.

Demir (2019), farklı engel gruplarında yer alan engelli bireylerin sosyal medya kullanımı hakkındaki fikirleri, beklentileri ve kullanma sebeplerini incelemiştir. Sosyal medyanın engelliler tarafından aktif kullanıldığı, sosyal medyanın etkilerine dair katılımcıların farklı görüşlerinin olduğu ve katılımcıların çoğunlukla ilgi alanları hakkında bilgi almak ve iletişim kurmak amacıyla sosyal medyayı kullandıkları sonucuna varmıştır.

Asuncion vd. (2012), engelli öğrencilerin sosyal medya kullanımını araştırdığı araştırmada engellilerin sosyal medya kullanırken akranlarına göre yeterince etkin kullanamadıklarını, bunda engellilerin yaşadıkları bir takım erişilebilirlik sorunlarının payının yüksek olduğu ve sosyal medyanın engellilerin ihtiyaçları gözetilerek onların tam katılımlarının sağlanabileceği şekilde tasarlanması gerektiğini vurgulamıştır.

Bodemann (2012), toplumdan yalıtılmış bir kesim olan işitme engellilerin sosyal medya kullanımlarının incelediği araştırmada, işitme engellilerin sosyal medyayı kullandıkları ve kullanım oranlarının katılımcıların engel oranlarına göre değiştiğini bulmuştur.

Köten ve Erdoğan (2014a), engelli gençlerde internet kullanımı ve sosyal dışlanmayı ele aldıkları araştırmalarında engelli bireyleri hayatın her alanında katılımcı olarak katmak gerektiği, engellilerde sanal iletişimin hayatı kolaylaştırmasına rağmen tek başına sosyal alandaki yoksunlukları gidermeyeceğini ve toplumsal yaşamın engellilere göre tasarlanması gerektiğini belirtmişlerdir.

Koçer (2012), sosyal medya ve internet kullanımı alışkanlıkları ve amaçlarının incelendiği araştırmada internet ve sosyal medyanın en çok bilgi araştırması yapmak ve güncel gelişmelerin takip edilmesi için kullanıldığını sonucuna varmıştır.

Yılmaz (2019), görme engelli bireylerde sosyal medya kullanımının araştırıldığı araştırmada engellilerin sosyal medya araçlarını kullandıklarını ve kullanma amaçlarının başında da gündemi takip etmek, iletişim kurmak ve araştırma yapmak gibi nedenlerin geldiği

sonucuna erişmiştir. Ayrıca katılımcıların sosyal medya kullanım oranının yaş, cinsiyet gibi demografik verilere göre fark etmediği fakat eğitim durumunun düşmesi ile sosyal medya kullanımının arttığı sonucuna varmıştır.

Biliciler (2018) tarafından yapılan araştırmada sosyal medya kullanıcılarının sosyal medyayı çoğunlukla sosyalleşme, eğlenme, bilgi edinme ve gözetim amaçlı kullandıkları sonucuna varmıştır.

Kılıç ve Ateşgöz (2018), yaptıkları çalışmada işitme engelli öğrencilerin sosyal medya platformlarını kullanım motivasyonlarını inceledikleri çalışmada katılımcıların en çok arkadaşlık kurma, iletişim kurma, başkaları tarafından önemsenme ve kendini ifade etmek için sosyal medyayı kullandıkları neticesine varmış ve katılımcıların en çok kullandıkları sosyal medya platformlarının özelliklerinden yola çıkılarak katılımcıların ilişkilerini geliştirmek için sosyal medya kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Turgut vd. (2016), işitme engellilerin sosyal medyayı kullanma alışkanlıklarını araştırdığı, birçok değişken ile birlikte ele aldığı araştırmada katılımcıların sosyal medyayı yoğun şekilde iletişimsel olarak kullandığı sonucuna varmışlardır.

Morris vd. (2014), engelli bireylerin acil durumlarda sosyal medya kullanımlarını araştırdığı çalışmada, engellilerde sosyal medya kullanım oranının yüksek olduğu, sosyal medya kullanım sıklığının yaş ile ters orantılı olduğunu yani yaşın gençleşmesiyle sosyal medya kullanım sıklığının arttığını, acil durumlarda engelli grupları kullanım oranının farklı olduğu ve işitme engelli bireylerin diğer gruplara göre acil durumlarda sosyal medya kullanımının daha olası olduğu sonucuna varmıştır.

Power ve Power (2009), işitme engelli bireylerin internet kullanımını araştırdıkları araştırmada katılımcıların aktif bir şekilde internet kullanıcısı olduklarını ve internet kullanımının işitme engelli bireylerin işiten kişiler ile bir bağlantı kurma seçeneği haline geldiğini ve modern teknolojinin engellilerin hayatını kolaylaştırabilmek için kullanılması gerektiğini belirtmiştir.

Barak ve Sadovsky (2008), işitme engelli ergenlerin internet kullanımlarını ve etkilerini araştırdığı çalışmalarında işitme engelli katılımcıların akranlarına göre interneti daha yoğun kullandıkları, internet kullanan işitme engellilerin kullanmayanlara göre refah seviyelerinin daha yüksek olduğu gözlemlendiği ve internetin işitme engelli bireyler için güçlendirici bir etken olabileceği sonucuna varmışlardır.

Abeele vd. (2012), görme ve işitme engelli bireylerin internet kullanımlarının incelendiği araştırmalarında katılımcıların internetin çoğunlukla yakın çevresiyle iletişim için ve bilgi toplamak için kullandığı ve işitme ve görme engelliler arasında sosyal medyadan duyulan memnuniyet arasında farklar olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Sosyal Medya

İnsanlar toplum içerisinde insan olur, sosyal anlamda insanlığını edinir (Erdoğan, 1999: 18). Toplum içerisinde insanların ihtiyaçlarını gidermeleri ve diğer insanlarla ilişki kurabilmeleri yalnızca iletişim ile olabilmektedir. Tarih boyunca iletişimin biçimlerinde farklılıklar meydana gelmiştir. Gelişen teknik ve teknolojilerin etkisiyle insanlar arası iletişim şekilleri yeni haller almış ve zaman içerisinde daha pratikleşmeye başlamıştır. Yazının icat edilmesiyle birlikte bilginin kayıt altına alınabilmesi, büyük bir dönüm noktası olmuş ve günümüzün yapay zekâ seviyesine erişen teknoloji devriminin önünü açmış ve günümüz iletişim teknolojileri ortaya çıkmıştır (Çelebi, 2018: 142).

İnternetin doğuşu ve gelişimiyle birlikte ortaya çıkan günümüzün en önemli iletişim araçlarından birisi sosyal medyadır. Sosyal medyanın ortaya çıkışıyla beraber yer ve zaman kısıtlılığı olmadan kullanıcılarına iletişim imkânı sunmasıyla insanların iletişimlerine yeni bir soluk getirmiş, hayatlarını birçok yönden değiştirmiştir. Kullanıcılar artık yerlerinden dahi kalkmadan dünyanın her tarafındaki insanlarla iletişime girebilmekte, sosyalleşebilmekte ve birçok ihtiyacını sosyal medya kullanarak gidermeye başlamıştır.

1.1.1. İnternetin Tarihsel Gelişimi Ve Toplumsal Etkileri

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında dünyaya damgasını vuran ve sonrasında büyük çığır açan en önemli hadiselerden biri, hiç şüphe yoktur ki internetin bulunması ve toplumların hizmetine sunulmasıdır. Bilgisayar teknolojisinin icadı ve geliştirilip halk kullanımına sunulmasına müteakip gelişen iletişim uyduları teknolojilerinin bir araya gelmesiyle ortaya çıkan bu yeni iletişim olgusu ve etkileşim süreci, çağımıza ‘İletişim Çağı’ denilmesini sağlamıştır. Bu yeni iletişim teknolojisi aracı olan internet, kendine has yapısıyla kendinden önceki iletişim araçlarıyla bazı noktalardan benzerken çoğu noktada ayrılıp farklı bir iletişim aracı olarak ortaya çıkmıştır. Kitlel bir iletişim aracı olma özelliği gösteren bu yeni teknoloji, aynı zamanda diğer bazı özellikleriyle bireysel iletişim aracı olma özellikleri göstermektedir (Aziz, A. 2008: 71).

İnternetin tanımı konusunda farklı yorumlar, açıklamalar ortaya çıkmıştır. Bazı tanımlayıcılara göre İnternet; dünya genelinde yayılmış olan, birbiriyle bağlantının olduğu ve aralarında veri aktarımının yapılabildiği çok sayıda bilgisayardan meydana gelen çok büyük elektronik bir ağıdır (Karaca, 2010: 63). İnternetin anlamına kelime olarak bakacak olursak kelimenin İngilizce ‘inter’ ve ‘net’ kelimelerinden oluştuğunu görürüz. Bu kelimeler sırasıyla ‘arası veya arasında’ ve ‘ağ’ anlamına gelmekte ve kabaca Türkçe karşılığı olarak İnternet, Ağlar Arası gibi bir manaya gelmektedir. Bu cihetten dolayı Türk Dil Kurumu (TDK) İnterneti ‘Genel Ağ’ olarak isimlendirmiş ve tanımını, bilgisayar ağlarının yekdiğerine bağlanması sonucu oluşan, bir yöneticisi ve bir sınırlaması bulunmayan milletlerarası bir bilgi iletişim ağı olarak yapmıştır (TDK, 2019). İnternetin tanımı konusunda farklı alan ve disiplinler nezdinde farklı tanımlamalar yapılabilmektedir. İnternet, kimi çevrelere göre bilginin ve iletişimin zaman ve mekânda depolanmasını, geri alınmasını, dolanımını ve işlenmesini mümkün kılan, birbirine bağlı bir bilgisayar donanımı ve yazılım sistemleri ağıdır. Diğer başka bir tanımlamaya göre internet, dünyanın en büyük alışveriş pazarı olabilirken kimilerine göre internet, bilgilerin saklandığı, bilgi alışverişinin yapıldığı devasa bir kütüphanedir. Bazı

çevrelere göre de internet, birçok iletişim şebekesini birbirine bağlayarak ortaya çıkan çok büyük bir iletişim ağıdır. Böylelikle tanımlamaların farklı olmasının kavrama hangi yandan bakıldığı ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır (Slevin, 2007: 2384; Porter, 2001: 63-65).

İnternetin tarihi çok eski tarihlere dayanmamaktadır. Sovyetler Birliği, 1957’de soğuk savaş yıllarında Sputnik adlı ilk insan yapımı uyduyu uzaya fırlattığında Amerika, rakibinin bunun ile kendisine karşı büyük bir avantaj elde edeceğinden korkmuş Sovyetlerin bu hamlesine karşılık olarak 1961 yılında Amerikan Savunma Bakanlığı internet teknolojisi ile ilgili araştırma geliştirme çalışmalarını yürütmek için DARPA (Defense Advanced Research Projects Agency) adında bir proje başlatmıştır. Burada hedef askerler için ileri teknoloji avantajı oluşturmaktı. Amaç bir kez daha silahlanma yarışında lider olmak, ülkelerini ve güvenliklerini korumaktı (www.internetsociety.org, 2019). ARPA’nın (Advanced Research Projects Agency) 1969 senesinde kurulmasıyla beraber artık internet kavramı olarak kullanılmaya başlandı. İlk zamanlar yalnızca 4 farklı kurumdaki temel bilgisayarlar ile bağlantı halindeyken bir süre sonra birçok kurum kademeli olarak ARPA sistemine bağlandı (Kutup, 2010: 12). İnternet çalışmalarını 1969 yılına kadar sürdüren sonraki süreçte ARPANET Projesi adını alarak genişletilmiş birim olarak araştırma geliştirme çalışmalarını yürütmüştür. İnternet, 1972 yılında bu amaçla toplanan uluslararası ICCC toplantısında halka tanıtılmıştır. Aynı sene içerisinde halka bireysel ‘elektronik posta’ tekniği de açıklandı. Sonraki süreçte ARPANET Projesi İnternet’e dönüştürüldü (Lukasik, 2011: 6-13; Aziz, 2008: 128).

İnternetin kullanımı, ilk geliştirildiği yıllarda sadece bazı belli başlı bilim insanları, üniversiteler ve bilgisayarlar hakkında çalışmalar yapan insanlarla kısıtlı idi. Bilgisayarlar, evler ve işyerlerinde bulunmayan, çoğu insanın ulaşamayacağı kadar büyük, karmaşık mekanizmalardı. Bu sebepten daha çok bilim insanlarının çalışmalarında kullanılmaktaydı. 1991 yılında CERN’de (Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi) araştırma yapan Sir Sam Walker, Robert Caillau ve Sir Tim Berners-Lee tarafından geliştirilen ve kamuoyuna tanıtılan WWW (World Wide Web) sonrasında internette bir şeyler görüntüleme, artık daha basit, hızlı ve daha kullanışlı bir hale gelmiştir (Tanasic, 2017: 4; Delgado, 2010: 119).

Son yıllarda, özellikle son 20 yıl içerisinde büyük gelişim gösteren ve farklı kullanım alanları ortaya çıkan internet, toplumsal yaşamın neredeyse her tarafına girmiştir. İnternet, toplumların ve bireylerin yaşamlarını kolaylaştırmış ve sosyal refahı arttırmıştır. İnternet, yazılı, görsel, işitsel, bilgi depolama tüm iletişim teknolojilerini bir araya getirmiştir. Böylelikle tek bir cihaz ile tüm iletişim teknolojilerine ulaşım mümkün hale gelmiştir. İnternet, birçok engelli grubundaki insanların, özellikle işitme, görme engelli insanların sosyal hayata katılabilmeleri, kendileri için toplumsal dezavantaj oluşturan engellerinin azaltılması noktasında büyük kolaylık sağlamıştır. İnternet destekli yapılan programlar ve cihazlarla engelliler kendilerini sosyal hayata daha rahat bir şekilde adapte edebilmeye başlamışlardır. İnternet, günümüzde ticaret için yeni bir mecra açmış ve çok büyük olanaklar ve fırsatlar ortaya çıkarmıştır (Aziz, 2019).

1.1.1.1. Web 1.0 Kavramı

Yirminci asrın son döneminde gelişen internet, tek yönlü bir iletişim kanalı olarak görülürken, bu dönemde kullanıcılar yalnızca birer okuyucular olarak bilgiyi hazır alan kişiler konumundaydı. Çünkü bu dönemde web, çoğunlukla yalnızca hâlihazırda mevcut olan bilgilerin elde edilmesi, web sunucularının kendilerine sunduğu içerikleri okumak ve program ve dosya indirebilmek için kullanılmaktaydı. Kişilerarası etkileşim yoktu. Web 1.0.’da insanların bilgilerini paylaşabilmelerini, bazı bilgilerde düzenleme yapabilmelerini ve bazı gruplara üye olabilmelerine olanak sağlayabilecek kabiliyet bulunmamaktaydı. Özetle web 1.0, kullanıcıların internette yayınlanmış olan bilgileri aktif olmayan bir konumda sadece tüketici olarak alması demektir (Kutup, 2010: 13). Web 1.0.’da kullanıcı pasif bir şekilde tek

bir kişinin yönettiği siteden yayımlananları okumaktadır. Kısıtlı miktardaki içerik sağlayıcı, çok sayıdaki kullanıcının talebine cevap verir (Cormode ve Krishnamurthy, 2008: 2-4).

1.1.1.2. Web 2.0 Kavramı

Web 2.0, insanlar için kısıtlı etkileşim imkanı sağlayan web 1.0'ın kifayetsizliğinden ötürü ortaya çıkmıştır. Web 2.0: web'de insanlar arası etkileşim olarak tanımlandırılabilir. Yani web 2.0 kullanıcıların internette bir araya gelerek kolektif bir şekilde ve bir birleriyle verilerini paylaşarak ortaya çıkardığı bir sistemi tanımlamaktadır (Okur, 2013: 132-133).

Web 2.0'da internet kullanıcılarının kendilerine sunulan içeriği oluşturabilmesine, düzenlenmesine ve bu içerikleri başka kullanıcılar ile paylaşılabilmesine imkan vardır (Kutup, 2010: 13). Başka bir tanımlamaya göre web 2.0, kullanıcılarının içeriklere katkıda bulunabildiği, kullanıcılarına kullanım kolaylığı ve hareket özgürlüğü sunan, kullanıcı merkezli, ikinci nesil hizmetleri içinde bulunduran bir teknoloji topluluğu olan yeni nesil bir web platformudur. Web 2.0 teknolojisi insanların hayatına, wikiler, sosyal medya, yer imleri ve etiketleme, ağ günlükleri, videolu yayın abonelikleri, medya paylaşımının da yapılabildiği platformlar gibi birçok göze çarpan yenilik getirmiştir (Genç, 2010: 287).

Web sitelerinin internet ortamında hızlı bir şekilde yayılmasıyla beraber, ilk zamanlardaki esas gaye bireysel eğlencedir. Bireysel eğlencede verilere ulaşmak ve dosyaları indirebilmek amaçları öne çıkarken web 2.0'dan sonra internet, kullanıcı merkezli bir hal almış ve kişisel yayıncılık başlamıştır. Böylece kullanıcılar hazır tüketici konumundan hem üretici hem de tüketici konumuna geçmiş, içeriğin bir parçası olmuşlardır. Kullanıcılar yeni içerik oluşturabilmekte ve mevcut içeriklere güncelleme yapabilmektedirler (Yengin, 2015: 49). Tüm bunlardan hareketle web 2.0'ın yapısının durağan olmayıp aktif ve etkileşimli olması, web 2.0'ı web 1.0'dan ayırtıran temel özelliğidir. Böylece kullanıcılar okuyucu olarak kalmayıp içerik üretebilmekte ve paylaşım yapabilmektedir. (Gün, 2015: 51). Kullanıcıların içeriklerin oluşturulmasında katılımcı olmaları, toplumlarda fikirlerin daha rahat ifade edilmesini kolaylaştırdığı için demokrasinin gelişmesine katkıda bulunmuş ve internetin daha kullanışlı bir yapıya gelmesini sağlamıştır (Genç, 2010: 482).

1.1.1.3. Web 3.0 Kavramı

Web 3.0' ya kısaca verilerin toplanarak birleştirilmesi devri demek doğru olacaktır. Anlamsal web teknolojisiyle bir araya getirilen bulgular hem kullanıcılar tarafından değerlendirilmekte hem de bilgisayarların çözümlendirebileceği bir şekle bürünmektedir. Geleneksel web düşüncesindeki merkezi yapı, dağıtım ve kapalı sistemin yerine bundan sonra web 3.0'la beraber dağıtılmış olan yapı, her yere dağıtım ve açık sistem olarak görev yapmaktadır (Yengin, 2015: 50). Web 3.0 ilişkisel bir veri tabanını kullanarak veriler arasında ilişki kurabilmeyi ve karmaşık sorgularla aranan en alakalı bilgiyi en rahat şekilde bulabilmeye yardımcı olur (Lassila ve Hendler, 2007: 91). Web 3.0, bilgisayarların verileri yalnızca görüntülemelerini değil aynı zamanda da verileri anlamlandırılmalarına da imkan vermektedir (Morris, 2011: 42). Web 3.0 ya da başka bir deyişle anlamsal ağ, dünya üstündeki tüm verileri tek bir ortamda bir araya getirmeyi hedefleyen, bilgisayarlar tarafından ilgili süreçlerin Web'te kendiliğinden idare edilmesine imkan veren bir uygulamadır. Bu, webdeki tüm veri ve bilgilerin açıklamalarla alakalandırılmasını icap ettirmektedir (Emiroğlu, 2009: 151).

1.2. Sosyal Medya Kavramı

Sosyal medya, yer ve zaman kısıtlaması olmadan tartışma ve paylaşımın ana temelini oluşturduğu insanlar arası bir iletişim yoludur (Vural ve Bat, 2010: 3351). Sosyal medyada kullanıcılar, anlık mesajlaşma uygulamaları, wikiler, bloglar, mikro bloglar, forumlar, sosyal ağlar, medya paylaşım platformları gibi kişilerin aralarında bilgi, yazı, fotoğraf, video, anlık görüntülü video gibi içerikleri paylaşabilmesine imkân veren uygulamalar ve internet siteleri

yoluyla kişilere ve aradıkları kaynak ve içeriklere ulaşabilme fırsatına sahip olmuştur (Öztürk ve Talas, 2015: 108). Sosyal medya uygulamalarında, kişiler kendi profillerinde istedikleri bilgilerini, konumlarını, videolarını, fotoğraflarını, kişisel fikirlerini kolaylıkla paylaşabilmekte ve birçok sosyal medya platformu da kişilere şahsi eşyalarını satarak ticaret yapabilme, iş arayabilme ve oyun oynayabilme gibi birçok imkânı sunmaktadır.

Mayfield'a göre sosyal medya, online medyanın yeni tür grubu olarak anlaşılır ve yeni olanaklar sağlar. Sosyal medya, şu karakteristik özellikleri içinde barındırmaktadır (Mayfield, 2019: 5):

- Katılım: Sosyal medya, ilgilenen herkesi, katkıda bulunması ve geri bildirimler yapması için cesaretlendirir.
- Açıklık: Sosyal medya servislerinin birçoğu dönütlere ve katılmalara açıktır. İnsanları katılım değerlendirme, yorum ve bilgi paylaşımına yönlendirir. Çok nadiren verilere ve içeriklere ulaşma ve içeriği kullanmayı engellerler.
- Konuşma: Geleneksel medyanın “yayın” (içerik transferi veya dinleyiciye bilgi aktarımı) ile ilgili olmasına karşın, sosyal medya, iki yönlü bir iletişim oluşturmaya babından daha olumlu ve etkili olduğu söylenebilir.
- Topluluk: Sosyal medya, bünyesindeki kişilerin hızlı bir şekilde topluluk oluşturmaya ve birbirleriyle etkin bir şekilde iletişim kurmasını sağlar. Bu topluluklar, ilgilendikleri veya hoşlandıkları alanlarla ilgili ortak paylaşımda bulunabilirler.
- Bağlılık: Sosyal medya uygulamalarının çoğu çeşidi, kullanıcılarının çeşitli linkler kullanarak birbirlerine bağlanmasına ve bağlantılarının gelişmesine imkân sağlar.

Günümüzde sosyal medyanın kullanım alanı o denli genişlemiştir ki kitlesel ve bireysel iletişimin büyük çoğunluğunu içerisine almıştır. Öyle ki sosyal medyada gündem olan başlıklar ülkelerin gündemini değiştirebilmekte, kitlesel eylemleri başlatıp durdurabilmektedir. Birçok ülkenin yöneticileri dahi gündeme dair açıklamalarını sosyal medya üzerinden yapmayı tercih etmeye başlamışlardır. Ayrıca sosyal medya, birçok kişi için düşünce ve fikirlerini çok geniş kitlelere yayabilmek ve fikirlerini kabul ettirip etki alanı oluşturabilmek için büyük bir olanak sağlamaktadır. Hatta bazı mecralarda bu kişilerin sesi, tanınan ve bir üne sahip olan bazı gazeteciler ve o alanda uzman kişiler kadar tesirli olabilmektedir (Breakenridge'den aktaran Öztürk ve Talas, 2015: 109).

1.2.1. Sosyal Medya Kavramının Tarihçesi

Sosyal medya, insanların iletmek istedikleri bilgileri ve verileri geniş kitlelere, en hızlı şekilde, en anlaşılır ve pratik şekilde iletebilmek için ortaya çıkan sosyal iletişim ihtiyacından internetin icadına paralel bir şekilde ortaya çıkmıştır. Sosyal medyanın ortaya çıkışını tarihsel olarak incelediğimizde tarih bizi ilk elektronik postanın atıldığı 1971 yılına götürmektedir. 1980'de Usenet ve sonrasında da 1991'de world wide web'in kurulması sosyal web tarihindeki dönüm noktaları arasında sayılmaktadır (Erorta, 2013: 105). Lakin web sistemin sosyal bir hale gelmesi 1994 yılında Justin Hall adındaki üniversite öğrencisinin ilk kişisel bloguna dayanmaktadır. 1995 yılında geçmişte birlikte okuduğu arkadaşlarını bulabilmek amacıyla kurulan Classmates.com'un meydana çıkmasından sonra bireyler arasında gerçekleşen sosyal bağlantılarının elektronik bir kanal üstünden yürütülmesinin mümkün olduğunu görüldü (www.webrazzi.com, 2019; Delgado, 2010: 119). 2000 senesinde Wikipedia'nın, 2001 senesinde Stumbleupon'un, 2002 senesinde MySpace ve Friendster'in, 2003 senesinde ilk profesyonel popüler sosyal ağ olan LinkedIn, Myspace ve WordPress, 2004'te Facebook, 2005'te Flickr ve YouTube, 2006'te Twitter, 2010'da Instagram'ın kurulması iletişimi dijitalleştiren sosyal medyanın gelişimindeki mihenk taşı sayılabilecek gelişmeler olarak söylenebilir.

Günümüz dünyasında teknolojide yaşanan gelişmeler ve iletişimin dijitalleşmesine bağlı olarak ortaya çıkan elektronik rekabet ortamında sosyal medyayı oluşturan platformlar her geçen gün daha çok gelişmekte, yeni özellikler kazanmakta ve zamanın ihtiyacına göre yeni uygulamalar ortaya çıkmaktadır. Böylece çok hızlı ilerleyen bu gelişime ayak uyduramayan uygulamalar yavaşça tarihin arka sayfalarına itilmektedir.

1.2.2. Sosyal Medya Araçları

Sosyal medya, bireylerin kendi aralarında bilgi alışverişi ve bilgi paylaşımları yaptığı bir modern iletişim platformları bütünüdür. Sosyal medya, birçok ağ, site, wiki, blog ve mikroblog gibi araçtan meydana gelerek insanlar için çok büyük bir iletişim mecrası ortaya koymuştur. Kullanılan bu platformlar genelde ücretsizdir ve tüm insanların faydalanabilmesi için pratikleştirilmiştir. Sosyal medyayı farklı platform isimleri altında gruplandırarak farklı kullanım özelliklerinin ön plana çıkarılması, kullanıcıların kullanımları için doğru mecraı bulabilmesinde büyük anlam karmaşasının ortadan kaldırılması amacı güdülmesinden dolayıdır (Solmaz vd., 2013).

Sosyal medyayı geleneksel medyadan ayıran özellikler olarak; insanların sosyal medya araçlarını kullanarak gönderilerin içeriğine müdahil olabilmesi, yorum yapabilmesi ve içeriklere fayda sunabilmesi sayılabilir. Sosyal medya araçlarının her birinin öne çıktığı bir özel bir yanı bulunmaktadır.

1.2.2.1. Sosyal Ağlar

Kullanıcıların hudutları tayin edilmiş bir düzen içerisinde insanlara yarı açık profil oluşturabilmesine, bağlantı içerisinde bulunduğu başka kullanıcı kişilerin bağlantı listelerini açık bir şekilde verebilmesine, bu başka kullanıcıların sistemdeki listelenen bağlantılarını görebilmesine ve aralarında gezebilmesine olanak sunan internet temelli hizmetlerin bütününe sosyal ağlar denilmektedir (Büyüksener, 2009: 19). Daha kısa olarak tanımlanacak olursak sosyal ağ, kişiler arasında bireysel ya da profesyonel bağlantıların meydana getirdiği ağ olarak tanımlanabiliriz. Kullanıcılar, modern iletişim olanaklarının sunmuş olduğu tüm özelliklerden sosyal ağlar ile yararlanabilmekte, devamlı paylaşım sağlamaktadırlar. (Öztürk ve Talas, 2015: 111) Sosyal ağlar, kişileri okudukları okul, yaşadıkları yer, çalıştıkları yerin niteliği ve yeri, ilgi odakları gibi ortak paydalar ile bir araya getirmeyi amaçlamıştır.

Teknolojinin soğuk havasını web’de kullanıcıların birbirleriyle buluşmalarını sağlayarak ortadan kaldıran sosyal ağlar, geleneksel ortamlarda bireyler arasında gerçekleşen yüz-yüze iletişimin ortaya çıkardığı etkinin benzer bir şeklini sanal bir platformda ortaya çıkarmaktadır. İnsanlar sosyal ağlar vasıtası ile eski arkadaşlarını bulabilmekte, müzik dinleyebilmekte, arkadaşları ve takip ettikleri sayfaların yaptıkları bilgi, video ve fotoğraf paylaşımlarını takip edebilmekte ve bu gönderilere yorum yaparak iletişim kurabilmektedir. Ayrıca kişi kendisi de etkinlik ve bilgi paylaşımı yapmak suretiyle oluşturduğu gönderiyi arkadaşları ile paylaşabilmektedir. Sosyal medya ortamlarında, bireylerin günlük yaşamlarında göremeyeceği kişilerle arkadaşlık kurabilmekte, onlarla özel hayatına ilişkin paylaşımlarda bulunabilmektedir. Yani insanlar arası iletişim kurmanın belki de en ana özelliklerinden biri olan ortak ortam ve gaye birlikteliği dönüştürülmüş olarak işletilmektedir (Akçay, 2011: 143-144).

Çevrimiçi (online) ortamda faydalı bilgileri toplayarak ve bu bilgileri başkalarıyla paylaşarak, diğer kişilerle bağlantı kurabilmeye imkan veren bireysel web sayfaları olarak tanımlanabilecek olan sosyal ağlar, bir çok farklı sosyal medya platformunu kullanarak kullanıcıların gruplar oluşturmalarına ve bu gruplar etrafında kullanıcıların bazı benzeşik ilgi alanlarına yönelik bir araya gelmelerine ve bilgilerini diğer kullanıcılar ile paylaşabilmelerine olanak sağlamaktadır (Özmen vd., 2011: 43).

Sosyal ağlardan dünya genelinde en tanınanı ve en çok kullanılanı Facebook'tur. Facebook, 2004 senesinde henüz bir üniversitede öğrenci olan Mark Zuckerberg tarafından kurulmuştur. Uygulama, adını Amerikan üniversitelerinde üniversite hocalarının ve öğrencilerinin birbirini karşılıklı tanımlarını sağlayan işlerinde isimlerin bulunduğu "paper facebook" uygulamasından aldığı söylenmektedir.

Başlangıçta yalnızca bir üniversitenin kampüsünde kullanılmaya başlayan Facebook, kısa süre içerisinde diğer Amerikan ve başka ülkelerdeki üniversite öğrencileri arasında kullanılmaya başlanmış ve popüler olmuştur. Zaman içerisinde büyük şirketlerin ve lise öğrencilerinin iştirakleriyle ve 2006 senesinden başlayarak e-postası olan tüm insanları üyeliğe kabul etmeye başlamasıyla birlikte Facebook, kısa süre içerisinde milyonlarca üye sayısına ulaşmıştır (Hablemitoğlu ve Yıldırım, 2012: 3).

2019 yılı itibarıyla dünya nüfusunun % 48'ine denk gelen yaklaşık 3.725 milyar insanın aktif bir şekilde sosyal medyayı kullandığı ve bunun 3.66 milyarını mobil sosyal medya kullanıcılarının oluşturduğu tahmin edilmektedir. Facebook'un günümüzde 2.414 milyarın üzerinde kullanıcıya sahip olduğu ve kullanıcılarının büyük çoğunlukla 18-34 yaş aralığında bulunduğu bilinmektedir. Tüm bu sayılar da bize dünya nüfusunun yaklaşık %29 una tekabül eden sayı kadar Facebook hesabı bulunduğunu göstermektedir (www.dijilopedi.com, 2019).

Facebook, insanların istedikleriyle iletişim kurabilmesini ve bilgi alış verişi yapabilmesini amaçlayan ve en çok kullanımı olan bir sosyal web sitesidir (Özmen vd., 2011: 43). Facebook'ta kişilerin kendilerine ait profil sayfaları bulunmaktadır. Kullanıcı kişiler profillerinde resim, video, konum ve istedikleri bilgileri paylaşabilmekte ve takipçileri gönderiler hakkında yorumlar yapabilmekte, canlı yayın ile her zaman her anını takipçi ve arkadaşlarıyla paylaşabilmektedir. Ayrıca kişiler üye olduğu gruplar vasıtasıyla yeni arkadaşlıklar edinebilip sosyalleşebilmekte, bazı gruplar ve marketplace bölümünde mal ve hizmet alım satımı yapabilmektedir. Karakoç ve Gülsünler'e (2012: 55) göre Facebook kullanımında 4 faktör etkili olmaktadır. Bu faktörler, eğlence, bilgilenme/arkadaşlık, rahatlama/sosyal kaçış ve sosyal etkileşimdir. Facebook'un insanlara etkileşimli bir ortam sunması, değişik ekonomik, kültürel ve sosyal özellikteki insanların devamlı olarak haberleşme, etkileşim ve karşılıklı paylaşım içerisinde olmaları, insanların elektronik platformlarda ilgi çekici paylaşımlarda bulunmaları kullanıcıların Facebook'u kullanmalarındaki önemli bir etmendir.

Bir diğer sosyal ağ olan, 2003 senesinde Reid Hoffman tarafından kurulmuş olan LinkedIn, iş yaşamındaki profesyonel kişiler ve iş yaşamına girmek için çabalayan insanlar için tasarlanmıştır. LinkedIn, 2016 senesinde Microsoft tarafından satın alınmıştır. Bu platform, iş arayan kişilerin ve işveren kişilerin bir arada bulundukları çok yönlü bir platformdur. LinkedIn'de sınıf farkına bakılmaksızın her meslekten, her meşrepten, her iş kesiminden, her yaş aralığından, her iş sektöründen kişilerin birbirleriyle iletişim kurması mümkündür. Bu özellik LinkedIn'i popüler yapan hasiyetlerden biridir (www.brandingturkiye.com, 2019). Eylül 2019 itibarıyla 653 milyondan ziyade kullanıcıya sahip olan dünyanın en büyük iş ağı olan LinkedIn, "Bir kişinin mesleki hayatındaki (profesyonel) ilişkileri, başarısının anahtarıdır" felsefesine dayanmakta ve çalışanlara, girişimcilere ve şirketlere iş bağlantıları kurabilmeleri için olanak sağlamaktadır. Başka sosyal ağların aksine daha kurumsal bir yapısı bulunan LinkedIn sayesinde kullanıcılar iş hayatlarında birkaç adım daha ileride olabilmektedirler. İş dünyasından işinin ehli, uzman kişilerin bir arada bulunmasına imkan veren bu ağ sayesinde kullanıcılar kolayca meslektaşlarıyla veya işveren/iş arayan kişilerle bağlantı kurabilmekte ve yeni arkadaşlıklar edinebilmektedirler (Acar vd., 2014: 23). LinkedIn bağlantı düzeyi incelendiğinde kadın kullanıcıların erkek kullanıcılara göre daha yoğun bağlantıya sahip oldukları görülmektedir. Bu ağlar yardımıyla günümüzde birçok küresel büyüklükteki şirket iş ilanlarını ve işçi seçimlerini LinkedIn uygulaması üzerinden

gerçekleştirmektedir. Kullanıcıların ağ bağlantıları ne kadar kuvvetliyse iş bağlantısı kurabilme ihtimali de o denli kuvvetlenmektedir. (Bakan ve Karaaslan, 2017: 91).

Diğer bir sosyal ağ platformu olan Google Plus, insanlara arkadaş edinilen kullanıcılarla haberleşme, çeşitli etkinlikler düzenleyebilme, mesajlaşabilme, görüntülü sohbet edebilme, fotoğraf ve video paylaşabilme gibi çeşitli hizmetler sunan bir sosyal iletişim ortamıdır. 28 Haziran 2011 tarihinde kuruluşu duyurulan Google Plus, Google'ın sunduğu tüm hizmetlerin birleşiminden oluşmuş olup 18 yaş üstü tüm kişilerin kendi gerçek isimlerini kullanmak şartıyla üye olmalarına olanak sağlamıştır (www.brandingturkiye.com, 2019). Google Plus'ı diğer birçok sosyal medya platformundan ayıran bir nokta Hangouts hizmetidir. Bu hizmet ile kullanıcılar çoklu video konferansı düzenleyebilmektedirler. Böylelikle arkadaş grupları, şirketler, öğrenciler gibi birçok kesime hitap eden bu hizmetle uzakta bulunan bireylerle rahatlıkla grup toplantıları düzenlenebilmektedir. Görüntülü görüşmelere en fazla 10 (Gmail, G Suite Basic) veya 25 (Business, Eğitim) kişi katılabilir. Ve grup görüşmesine katılmak isteyen herkesin Hangouts kullanıyor olması gerekmektedir (www.support.google.com, 2019).

1.2.2.2. Bloglar

Blog kelimesi web ve log kelimelerinin bir araya gelmeleri ile oluşmuştur. Zaman içerisinde Türkçe 'ağ günlükleri' olarak çevirebileceğimiz weblog kelimesi kısaltılarak sadece blog denilmeye başlanmıştır. Bloglar türkçeye her ne kadar da ağ günlükleri olarak çevrilse de günümüz internet ortamında bloglar, yalnızca anıların yazıldığı değil, birçok farklı konu hakkındaki yorumlardan, iş hayatındaki ilişkilere, hatta bazı ürünlerin pazarlanabilmesine kadar geniş bir yelpazede fonksiyonel olmaya başlayan web siteleridir (Dilmen, 2014: 2). Bloglar sürekli olarak güncel bir sisteme sahip olup, kronolojik sıralamada en üst tarafta olan gönderiler en yeni paylaşımlar olmaktadır.

Bloglar ile birlikte ortaya çıkmış olan blogosfer, bütün blogların ve blogların kendi arasındaki bağlantıları için sarf edilen bir kelimedir. Blogosfer, blogların, birbiriyle ilişkili bir topluluk olarak veya her yazarın kendi düşüncelerini hür bir şekilde beyan edebildiği bir sosyal ağ olarak bulunduğunu dolaylı olarak anlatmaktadır (www.sozcukbul.com, 2019).

Bloglar türlerine göre temel olarak dört kısma ayrılmaktadır. Bunlar kişisel, kurumsal, topluluk-grup ve temasal bloglardır. Kişisel bloglar, internette şahsi olarak oluşturulan, genel bir amacı yahut belirli bir hedef noktası bulunan bloglardır. Çoğunlukla blogların yazarlarının adıyla ya da takma adıyla anılırlar. Temasal bloglar, yalnızca belli başlı bir konuda yazılan içeriklerin bulunduğu, belli bir alanda profesyonel kişilerin oluşturdukları ve düzenledikleri bloglardır. Topluluk blogları, üyelik sistemleri olan ve bu gruptaki üyelerin yazdıkları içeriklerden oluşan bloglardır. Komünite olarak da isimlendirilen bu tip bloglar çoğunlukla kendi sunucularında bulunan blog yazılımlarını kullanırlar (Babur, 2010: 433). Son olarak kurumsal bloglar, şirket gibi kurumsalların kendileri ile ilgili bilgi, duyuru ve haberlerini halka duyurdukları ve tüm ortaklarıyla doğrudan iletişim kurabilmesini sağlayan bir araç olma özelliğine sahip bloglardır. Kurumlar bu bloglardan ürünleri hakkında kullanıcı yorum ve tecrübelerini öğrenebilir, rakiplerinin mevcut halleri hakkında fikir edinebilirler (Güçdemir, 2009: 58).

1.2.2.3. Mikrobloglar

Mikrobloglar klasik olarak blogların bir çeşidi olarak sınıflandırılabilir. Mikroblogları bloglardan ayıran yegane nokta, adından da anlaşılabilirdiği gibi mikrobloglarda paylaşılan dosyaların büyüklüklerinin küçük oluşu ve yazı karakterlerinin kısıtlı olmasıdır. Mikrobloglar, kullanıcıların kısa mesaj göndermelerini sağlayan bir iletişim servisi. Kullanıcılar diğer kullanıcıların gönderilerine yorumlarla katkıda bulunabilirler ve gönderileri kendi

sayfalarında paylaşabilmektedirler. Böylece yönlendirilmiş bir bilgi akışı ortaya çıkarılabilir (Riemer vd., 2010: 391). Mikrobloglar, günümüzde hem profesyonel olarak hem de kişisel olarak oldukça popüler olmuşturlar. Mikrobloglar, önemli bir bilgi kaynağı haline gelmiştir. Pazarlamadan algı ve itibar yönetimine kadar geniş amaçlarla kullanılmaktadır (Meij vd., 2012: 563). Bu sebepten dolayı iş dünyası, ekonomistler, politikacılar, sanatçılar ve toplumun diğer önemli birçok kesimi mikroblogları yoğun olarak kullanmaktadırlar.

Günümüzde en popüler ve bilinen mikroblog uygulaması şüphesiz Twitter'dır. 2019 yılı dördüncü çeyreği itibarıyla dünya genelinde toplam kullanıcı sayısı 260 milyon olan Twitter en çok kullanılan sosyal medya araçlarındandır (www.dijilopedi.com, 2019). 2006 senesinde teknoloji girişimcileri Jack Dorsey, Evan Williams ve Biz Stone tarafından kurulan Twitter, internet aracılığıyla SMS (kısa mesaj) gönderme fikriyle kurulmuştur. Bilhassa Twitter'ın mobil teknolojilerden takip edilebilmesi ulaşılabilirliğini, kullanım alanını ve bilgiye ulaşım hızını arttıran bir faktördür. (Odabaşı vd., 2012: 94).

Twitter'ın genel olarak gayesi, insanların gündelik hayatlarında yaşadıkları, işittikleri, düşündükleri ve tecrübe ettikleri “şeylerden”, paylaşılabilir buldukları şeyleri internet aracılığıyla başka kişiler ile uzun olmayan cümlelerle paylaşabilme olanağını sunabilmektir. Diğer bir ifadeyle Twitter, internete ulaşımı olabilen herkesin kullanabileceği bir kamusal iletişim ağıdır. Bir sosyal iletişim aracı olma özelliği kazanan Twitter, sosyal hayatta eğitimde, ekonomide, pazarlamada, politikada, reklamda, kültürel organizasyonlarda ve diğer birçok ortamda kullanılmaktadır (Cemiloğlu Altunay, 2010: 36). Böylece Twitter, dünya genelinde kazandığı popülerlik ve yüksek kullanılabilirlik oranları ile birlikte sosyal hayatın gündeminin belirlenmesindeki başlıca mecralardan biri haline gelmiştir.

Twitter'da kullanıcılar çoğunlukla kendi içeriklerini ve takip etmek istediği kişiler ile kendi için bir ağ oluşturur. Twitter, kullanıcılarına kısa metin mesajları paylaşma olanakları sağlar. Önceleri yazılabilecek en fazla karakter sayısı 140 olan tweetler, daha sonra 280 karaktere çıkarılmıştır. Tweet'ler varsayılan olarak herkese açık olarak yayınlanır ve bu da Twitter'ı bilgi alışverişi için çok büyük bir kaynak haline getirir. Twitter büyüdükçe, yeni bir dil kullanım şekli ve etiketleme (başka bir kullanıcıya referans vermek için), hashtag'ler (bir konuya atıfta bulunmak) ve retweetler (bir e-posta yönlendirmesine benzer) gibi standartlar ortaya çıkmıştır (Meij vd., 2012: 564).

Twitter'da kullanıcıların ilk etapta yayınlanan mesajları, anlık bir bilgi akışı ortaya çıkarır. Kullanıcının diğer kullanıcıları “takip ederek” ve böylelikle mesajlarına abone olarak bir kullanıcı, daha sonra diğer kullanıcının başlangıç sayfasında kronolojik sırayla sunulan kişiselleştirilmiş bir bilgi akışı meydana getirir. Ayrıca, kullanıcının mesajlarını kendi isteğiyle silmemesi durumunda tüm mesajlar saklanır ve ileride başvurmak üzere erişilebilir ve aranabilir halde kalır (Riemer vd., 2010: 392).

1.2.2.4. Medya Paylaşım Platformları

Kullanıcıların sosyal medya içeriklerini sadece tüketici olarak değil aynı zamanda üretici konumunda olarak çeşitli medya içeriklerini paylaşabilmelerine imkân sunan sosyal medya platformlarına medya paylaşım platformları denilmektedir (Biliciler, 2018: 17). Medya paylaşım platformları, kullanıcıların birbirleriyle video, fotoğraf, durum, hikâye, link gibi gönderilerini paylaşabilmelerine olanak sağlar. Bir kullanıcının diğer bir kullanıcının gönderilerini görebilmesi için ya o kullanıcının hesabına abone olması ya da tek tek kullanıcıların hesap sayfalarına girip gönderilerini incelemesi gerekmektedir.

Medya paylaşım platformlarına günümüzde dünya genelinde en popüler olan uygulamalardan olan Youtube, Instagram, Tiktok, Periscope ve Snapchat örnek olarak verilebilir.

Medya platformlarından video paylaşımında en bilinen platform şüphesiz YouTube'dur. Şubat 2005'te kurulan çok sayıda kullanıcı tarafından oluşturulan içeriğe sahip en büyük ve en popüler çevrimiçi video topluluğu olan YouTube, hızlı bir şekilde büyüyerek kısa zaman içerisinde dünyanın en popüler video sitesi haline gelmiştir. Kullanıcılar, orijinal olarak oluşturulmuş videoları keşfetmek, izlemek ve paylaşmak için YouTube'a gelmekte ve YouTube, insanlara dünya genelinde video içeriğiyle etkileşime girebilecekleri bir forum sağlar ve içerik oluşturucular için bir dağıtım platformu görevi görür. Her gün YouTube'da milyarlarca video milyonlarca kullanıcı tarafından izlenilmekte ve her dakika 24 saatten fazla video kullanıcılar tarafından yüklenilmektedir (Davidson vd. 2010: 293). Youtube tüm kullanıcılarına kendi videolarını yükleyip favori video sayfalarını oluşturmalarına imkân vermekle beraber kullanıcılarının paylaşılan videoların linkini kopyalayarak başka sosyal medya platformlarında veya web sitelerinde paylaşılmasına imkân vermektedir (Dondurucu ve Uluçay, 2015: 880).

YouTube günümüzde canlı yayın yapabilme özelliğiyle ve kullanıcılar tarafından yüklenen dizi, film, belgesel, müzik klipleri gibi videoları ile çevrimiçi bir televizyon gibi kullanılmaktadır. Sosyal medyada görselliğe dayalı içeriklerin öneminin artması, bir video paylaşım platformu olarak bilinen YouTube'u daha da öne çıkarmıştır. YouTube, içerisinde müzik, film, dizi, belgesel, tarihi içerikler gibi çok geniş yelpazede içerikler bulundurmaktadır. Bu yönüyle YouTube, çağdaş bir televizyon olarak televizyonun sunduğu tüm özelliklere ek olarak yeni nesillere hitap eden içerikleri ve interaktif bir yapıyı içinde bulundurmaktadır (Zinderen, 2019: 220-221). Ayrıca son zamanlarda kullanıcıların YouTube'da kendi sayfalarını açıp kendi oluşturdukları videoları paylaşarak popüler olmalarıyla YouTuber'lık diye bir meslek kolunun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Youtuber, Youtube'da kendilerine ait bir kanalı olan, bu kanala düzenli bir şekilde video yükleyen ve Youtube'da belirli bir takipçi sayısına sahip kişilere denmektedir. YouTuber'lar yayınladıkları videoların izlenme sayıları ve verilen reklamlara göre para kazanabilmektedirler. Günümüzde birçok video paylaşım platformunun ortaya çıkışına rağmen YouTube, en çok kullanılan ve bilinen platform olmaya devam ederek kullanıcılarına birçok açıdan eşsiz fırsatlar sunmaktadır (Çiçek, 2018: 165).

Diğer bir medya paylaşım platformu Instagram'dır. 2010 senesinde Mike Krieger ve Kevin Systrom'ın kurdukları Instagram, kurulduğu ilk zamanlarda sadece IOS işletim sistemini destekleyen mobil cihazlar tarafından kullanılabilen uygulama, iki yıl sonra Android işletim sistemini destekleyen mobil cihazların da kullanımına açılmıştır. Instagram, uygulama olarak ilk zamanlarda fotoğraf çekip, onlara filtre uygulanması ve etiketlerle öne çıkmıştır. Kurulduğu ilk zamanlarda kullanıcılarına yalnızca fotoğraf çekebilme ve paylaşabilme olanağını veren Instagram, sonraki zamanlarda özelliklerine video çekimi, 24 saatlik hikâye paylaşımı, canlı yayın yapabilme ve yazılı paylaşım gibi özellikler de eklemiştir (Çetinkaya ve Özdemir, 2014: 590).

2019 itibarıyla yaklaşık bir milyarı aşan kullanıcı sayısına ulaşan Instagram, en çok kullanılan sosyal medya platformlarından biri olmuştur. Kullanıcıların cinsiyet dağılımında neredeyse eşit durumda seyreden Instagram'ın kullanıcı kitlesinin %65'ini 18-34 yaş aralığı kişiler oluşturmakta bu da bu uygulamayı diğer platformlara göre daha dinamik bir yapıda kılmakta ve uygulamaya değer katmaktadır (www.dijilopedi.com, 2019). 2012 senesinde Facebook'un bir milyar dolar paraya satın aldığı Instagram, kısa süre içerisinde kullanıcı sayısı ve değerini kat kat arttırmış, senelik kazancı 10 milyar dolar ve piyasa değeri 100 milyar doların üstünde dev bir yapıya dönüşmüştür (www.gzt.com, 2019).

Diğer bir medya paylaşım platformu da son yıllarda kullanıcı sayısı çok hızlı bir şekilde büyüyen TikTok uygulamasıdır. Tiktok, bünyesinde bulundurduğu çok sayıda ses ve görsel efektler kullanılarak en fazla 15 saniyelik kısa süreli videolar yapılmasına olanak veren bir

kısa video uygulamasıdır (www.tiktok.com, 2019). 2016 yılında Çin merkezli ByteDance firması tarafından piyasaya sürülen TikTok uygulaması ilk ortaya çıktığı zaman Douyin ismi kullanılmıştır. Fakat daha sonra uygulama, uluslararası piyasada yayılmaya başlayınca daha uygun olacağı düşünülen TikTok ismi tercih edilmiştir. 2017 yılında musical.ly şirketini bir milyar dolara satın alan şirket, hızlıca büyümeye başlayıp son yıllarda dünyanın en hızlı gelişen kısa video uygulaması ve en çok indirilen mobil uygulamalardan biri olmayı başarmıştır. Kullanıcılar oluşturdukları videoları isterseler sadece TikTok uygulamasından isterseler de diğer sosyal medya platformlarından paylaşmaktadır. Ayrıca Tiktok’da kullanıcılar, grup şeklinde ya da bireysel mesajlaşma, resim, video yükleyebilme, ortak noktalara sahip kişilerin kulüp kurup bu gruplarda paylaşım ve mesajlaşma yapabilmesi gibi özellikleri kullanabilmektedir (Ning, 2019: 10-11).

Bir diğer medya paylaşım platformu da Periscope uygulamasıdır. Periscope uygulaması, Twitter’ın sahip olduğu kullanıcılarının internet tabanlı olarak canlı yayın yapabilmelerine olanak sağlayan bir medya paylaşım platformudur. Yapılan canlı yayın herkes tarafından izleneceği gibi kullanıcıların takipçileri videolara yorum yapabilmekte ve bu da ikili bir iletişim kanalını ortaya çıkarmaktadır (Şimşek, 2018: 77-78).

Periscope, kullanıcılarını başka yerlere götürmeyi, kullanıcılarının kendilerine uzak olan birçok yeri gözlemleyebilmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Kullanıcılar, tek bir yerden birçok yere maddi olarak gitmeye ihtiyaç duymadan aynı anda birçok yeri canlı görüntüler ile gözlemleyebilmektedir. Diğer bir yönden de Periscope’un mekân algısı oluşturması ve küresel olarak ortamlar arasında geçişlere olanak sunması ve hareketli görselliği Periscope’u diğer birçok sosyal medya platformundan ayıran en temel özelliklerindendir (Göker, 2016: 980).

Başka bir medya paylaşım platformu da Snapchat’dir. 2011 yılında üniversitede öğrenci olan Reggie Brown, Bobby Murphy ve Evan Spiegel’in piyasaya sürdükleri Snapchat, mobil kullanımlar için geliştirilmiş fotoğraf, video, yazı, ses paylaşılabilen bir sosyal medya uygulamasıdır. Günümüzde 314 milyonlu geçen kullanıcı sayısı ile dünya genelinde en çok kullanılan sosyal medya uygulamalarından biridir. En çok Amerika Birleşik Devletleri’nde kullanılan uygulamanın dünya genelinde kullanıcılarının %61’ini kadın kullanıcılar oluşturmaktadır (www.dijilopedi.com, 2019).

Snapchat’i diğer uygulamalardan ayıran fark, kullanıcılarının çektikleri “snap” olarak adlandırılan fotoğraf ve videoların diğer taraftaki kullanıcının ne kadar süre görüntüleyeceğini belirleyebilme özelliğidir. Maksimum 10 saniyeye görüntülenme imkânı sunan Snapchat, belirlenen süre bittiğinde görüntüyü silmekte ayrıca herhangi bir ekran görüntüsü alınması halinde gönderiyi paylaşan kullanıcıya haber vermektedir (Kara, 2016: 266).

1.2.2.5. Anlık Mesajlaşma Platformları

Mobil anlık mesajlaşma platformları, geleneksel mesajlaşma hizmetleri olan MMS (Mobil Çoklu Ortam Mesajlaşma Hizmeti) ve SMS (Kısa mesaj servisi) hizmetlerinden daha farklı bir şekilde çalışma biçimine sahip, görüntülü, animasyonlu, yazılı ve sesli bir şekilde anlık iletişim sağlamaya yarayan internet tabanlı çalışan platformlardır. Kullanımlarının rahatlığı, bilgi güvenliği, kullanım maliyetlerinin daha önce kullanılan geleneksel iletişim kanallarına göre oldukça uygun oluşu gibi nedenlerle kısa sürede büyük kitlelerin bu tür iletişim platformlarını kullanmalarının önünü açmıştır. Dünya genelinde en çok bilinen mobil anlık mesajlaşma uygulamalarına Whatsapp, Facebook Messenger, WeChat ve Skype uygulamaları örnek olarak verilebilir.

Dünya genelinde en çok bilinen ve kullanılan mobil anlık mesajlaşma uygulaması Whatsapp’tır. 2010 senesinde Jan Koum ve Biran Acton’ın kurmuş oldukları Whatsapp, kısa sürede çok sayıda kullanıcıya ulaşmıştır. 2014 senesinde Facebook’un 19 milyar dolara satın

aldığı şirket, kısa süre içerisinde kullanıcı sayısını bir milyara ve sonrasında günümüzde bir buçuk milyarı aşkın kullanıcı sayısına ulaştırmış ve Whatsapp'ı dünya genelinde en çok kullanılan mobil uygulamalardan biri yapmıştır (www.dijilopedi.com, 2019). Whatsapp'ı insanların bu denli çok tercih edilme nedenlerinden ilki, kuruluşundan günümüze değin uygulamanın reklam almaması ve kullanıcıların sadece telefon numaraları ile kolayca kaydolabilmeleri gösterilebilir. Uygulama ilk kullanıma sunulduğu yıllarda uygulamayı indirmek paralı olmasına rağmen sonraki yıllarda uygulama tamamen ücretsiz hale getirilmiştir. Uygulamada ilk zamanlarda sadece anlık mesajlaşma yapılabilirken sonraki zamanlarda uygulamaya sesli mesaj atma, grup mesajlaşması, belge gönderimi, sesli arama, konum paylaşımı yapma, görüntülü arama, bir gün boyunca görünen durum paylaşımı ve masaüstü bilgisayar, dizüstü bilgisayar ve tabletlerden Whatsapp'ı kullanmayı mümkün kılan Whatsapp Web özelliği gibi bir dizi yenilik eklenmiştir (www.whatsapp.com, 2020).

Dünya genelinde en çok kullanılan anlık mesaj uygulamalarından biri de Facebook Messenger'dır. Adından anlaşılacağı gibi Facebook tarafından 2011'de kurulan uygulama, en çok kullanılan hem mobil hem de masaüstü ve dizüstü bilgisayarı sürümleri bulunan, ücretsiz internet tabanlı anlık mesajlaşma uygulamalarından biridir. Uygulamadan sesli ve görüntülü arama, yazılı mesajlaşma, belge gönderimi, video, fotoğraf ve GIF gönderimi, konum paylaşma, grup kurma, etiket gönderme, ses kaydı gönderme ve bir gün boyunca görülebilen durum paylaşımı yapılabilmektedir (www.facebook.com, 2019).

Diğer bir anlık mesajlaşma uygulaması da dünya genelinde günden güne popülerliği artmakta olan Çin merkezli WeChat uygulamasıdır. 2011 yılında Teng Xun isimli kişi tarafından yayınlanan WeChat, günümüzde 1.113 milyarı aşkın kullanıcı sayısı ile Whatsapp ve Facebook Messenger'dan sonra en çok kullanılan üçüncü ücretsiz anlık mesajlaşma uygulamasıdır (www.dijilopedi.com, 2019). WeChat'de kullanıcılar diğer anlık mesajlaşma platformlarındaki gibi sesli ve görüntülü arama, grup mesajlaşması, ses dosyası, video, fotoğraf ve konum gönderimi gibi bir çok özelliğe ek olarak QR kod tarama, etraftakini bul özelliği ile yüz metre civarında WeChat kullananları bulma, sallama ve arkadaş bulma özelliği, beğenen link deposu yapma ve kişisel fotoğraf albümü oluşturma ve paylaşma gibi başka bazı özellikleri kullanabilmektedirler (Yazıcı ve Tuerxun, 2017: 969-970).

Başka bir anlık mesajlaşma uygulaması da Skype uygulamasıdır. 2003 yılında ilk defa kullanıcılara sunulan Skype uygulaması görüntülü ve sesli iletişim sağlayan bir anlık mesajlaşma uygulamasıdır. 2005 yılında eBay.com'a 2.6 milyar dolara satılan Skype, 2011 yılında 8.5 milyar dolara Microsoft tarafından satın alınmıştır. Günümüzde halen en çok tercih edilen haberleşme uygulamalarından biridir. (www.skype.com, 2020; www.economist.com, 2020).

Skype'de kullanıcılar, sesli ve yüksek çözünürlüklü görüntülü arama yapabilmektedir. Uygulamayı uzun yıllarca özel kılan hasiyeti, grup şeklinde görüntülü yapabilme özelliğidir. Özellikle iş ve eğitim dünyasında yoğun olarak kullanılan bu özellik sayesinde kullanıcılar, uzak mesafelerden toplantı ve konferans gibi etkinliklere dahil olup katkı sunabilmektedirler. Ayrıca kullanıcılar, Skype'yi kullanarak dünyada istedikleri bir yerdeki sabit hatları ve cep telefonlarını arayabilmekte, Skype platformundan herhangi bir ülke veya bölgeden yerel bir telefon numarası edinebilip çağrılarını yanıtlayabilmekte, sesli veya görüntülü çağrı sırasında konuşulanları okuyabilmekte, yaptıkları toplantıları kaydedebilmektedirler (www.skype.com, 2019)

1.2.2.6. Wikiler

Wikiler, en kısa anlamıyla kullanıcıların müdahaleleri ile bilgilere katkı sağlayabildikleri web araçlarıdır. Wikilerin tanınması ve dünya genelinde geniş kullanım alanlarının bulunmasında

en çok bilinen wiki olan ve kendini “Özgür Ansiklopedi” olarak adlandıran Wikipedia’nın payı büyüktür.

Wikiler, eğitimde, yararlı Web 2.0 teknolojileri haline dönüşmüştür. Wikiler, yapılan birçok çalışmanın belirli konu başlıkları altında arşivlenebilmesini sağlamışlardır. Böylelikle, öğrencilerin belirli konular üstünde bilgileri paylaşımda bulunabilecekleri bir platform ortaya çıkmıştır (Deperlioğlu ve Köse, 2010: 339). Wikiler, hızlı bir şekilde haberleşmeyi sağladıkları gibi, merkezi olmayan ve bu nedenle de bir seviyede denetleme dışında kalabilen yeni bir bilgi deposunun oluşturulmasına kaynaklık etmektedirler. Diğer taraftan, bu kavram, bir mertebeye kadar “underground” (yeraltı) çağrışımı yaptığından, mevcut nizamla karşı söyleyebilecek farklı ve orijinal sözleri olan kullanıcıların alternatif bir yayın organı pozisyonundadır (Köse, 2014: 91).

1.2.2.7. Forumlar

Sosyal medyanın atası ve sayılabilecek forumlar günümüzde de birçok kullanıcı tarafından aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Forumlar belli ilgi alanları ile ilgilenen farklı insanları bir araya getiren web tabanlı paylaşım alanlarıdır. Forumlar, kullanıcılarına deneyimlerini, fikirlerini ve bilgilerini belirli konularda başkalarıyla paylaşma fırsatını vererek bilgi alışverişini geliştirme olanağı sunmaktadır (Bickart ve Schindler, 2001: 32).

Forumlarda kullanıcılar üye olarak paylaşım yapabilir ve dosya indirebilirler. Kullanıcılar merak ettikleri herhangi bir konu hakkında konu başlığı açıp orada fikirlerini anlatıp diğer kullanıcıların fikirlerini öğrenip karşılıklı fikir diyalogları kurabilir yeni arkadaşlıklar tesis edebilirler. Forumlarda mesajlar konu başlıkları altında gruplanır. Böylece kullanıcılar merak ettikleri yahut ilgi duydukları bir konu hakkında bilgi ile ilgili başlığı daha rahat bir şekilde arayıp bulabilir, bilmediği soruyu sorabilir ve çok sayıdaki forum üyesinden yardım alabilmektedir. Ayrıca her forumun kendi yöneticileri bulunmaktadır. Yöneticiler mesajlara, başlıklara ve içeriklere müdahale edip silebilir ya da değiştirebilirler (Li vd., 2010: 4929).

1.2.3. Sosyal Medya Kullanımının Sosyal Hayata Etkileri

Günümüz dünyasında yaşayan insanların %48’inin, yani yaklaşık yarısının sosyal medya kullanıcısı olduğu göz önüne alındığında sosyal medyanın ne denli sosyal hayatın içerisine girdiği hakkında fikir sahibi olunabilmektedir. Sosyal medya kullanım oranlarının özellikle genç ve orta yaş kullanıcı kesimlerinde çok daha yoğun ve aktif kullanılmaktadır. Sosyal medya hesabı sahibi olmanın kolay oluşu, sosyal medyanın ucuz maliyetlerle ulaşılabilirliği, birçok özelliğiyle hayatı kolaylaştırabilmesi ve eğlence, bilgi ve medya paylaşım özellikleri gibi insanların ilgilerini çekebilecek birçok karaktere sahip oluşu sosyal medyanın kısa süre içerisinde tüm dünyayı etkisi altına almasına sebep olmuştur. Kullanıcılar, sosyal medyayı iletişim, bilgiye erişmek, yeni arkadaşlıklar edinmek, diğer insanların ne düşündüklerini, ne yazdıklarını ve ne paylaştıklarını görmek ve kendilerinin paylaşımlarını da başkalarına göstermek istemeleri gibi nedenlerle sosyal medyayı kullanmaktadırlar (Koçer, 2012: 83; Vural ve Bat, 2010: 3363).

Günümüzde politikada, eğitimde, sağlıkta, ekonomide, kültürel faaliyetlerde, sosyal hareketlerde, bireysel çalışmalarda kısaca sosyal hayatın hemen hemen her alanında sosyal medya kullanılmaya başlanılmış ve sosyal medya kullanmak gündelik yaşamda bir rutin haline gelerek sosyal yaşamın bir parçasını haline oluşturmuştur. Genel düşünceye göre sosyal medya, son yıllarda iletişime yeni bir soluk getirerek bireyleri sosyal hayata daha çok adapte ederek onların kendilerini sosyal yaşamda daha rahat ifade edebilmesini sağlamıştır. Bazı kesimlere göre de sosyal medya, bireyleri bir ekran karşısında sanal bir dünya içerisine hapsedip kişilerin yalıtılmış bir hayata girmelerine ve sosyal etkinlikler için geçirecekleri

vakitlerinin azalmasıyla bireylerin sosyalleşebilmelerine karşı bir engel halini alabilmektedir.(Köten ve Erdoğan, 2014b: 29).

1.2.3.1. Sosyal Medya Kullanımının Sosyal Hayata Olumlu Etkileri

Dünya genelinde ve ülkemizde internete ulaşılabilirliğin artması ve internetin altyapı teknolojisinin gelişmesine müteakip artan bağlantı hızlarıyla sosyal medya araçlarının kullanım alanı oldukça genişlemiş ve genişlemeye devam etmektedir. Sosyal medya, belli bir coğrafi bölge ile sınırlı kalmış olan kullanıcılarını, dünya genelinde herhangi bir coğrafi sınırlandırmaya maruz bırakmadan dünyanın başka yerindeki herhangi bir kullanıcı ile iletişime ve etkileşime girebilmesine, bilgiye ulaşabilmesine ve bilgiyi paylaşılabilmelerine olanak sağlamaktadır (Okur, 2013: 141).

Sosyal medya, ortaya çıkışından itibaren insanlık tarihinde iletişime yeni bir soluk getirmiş, önemli alternatifler ortaya çıkarmıştır. Sosyal medya, kaynakların da alıcıların da kullanıcıların oldukları interaktif bir iletişim kanalı ortaya çıkarmıştır. Bilgileri aracı bir kaynak olmadan doğrudan doğruya asıl kaynaktan alabilmeye imkân veren yapısıyla birçok noktadan doğru bilgiye ulaşım için faydalı olabilmektedir. Canlı yayın yapmaya imkân veren bazı sosyal medya platformlarıyla ve anlık bilgi paylaşımları yapılabilen birçok sosyal medya araçlarıyla sosyal medya platformlarında kullanıcılar birçok kez habere ve bilgiye geleneksel medya araçlarının haberlerinden daha hızlı bir şekilde ulaşabilmektedirler (Çetinöz, 2013:152-153).

Sosyal medya, farklı coğrafyalarda yaşayan insanların tanışabilmelerine vesile olabilmektedir. Ayrıca, coğrafi sınırların ilerisinde fikirlerin paylaşılmasını da sağlayabilmektedir. Sosyal medyanın bir diğer olumlu etkisi, insanları belli amaçlara ulaşabilmek için büyük bir mecrada birleştirip farkındalık oluşturmastır. Bu durum da toplumlarda olumlu gelişmelerin yaşanabilmesi sonucunu beraberinde getirebilmektedir (Siddiqui ve Singh, 2016: 73).

Sosyal medyanın sunduğu sesli ve görüntülü görüşme ve mesaj özellikleriyle kullanıcılar, özellikle de görme ve işitme engelliler gibi dezavantajlı gruplardan olan kullanıcılar karşı taraftaki kullanıcılara iletmek istedikleri mesajları iletebilmekte ve sosyal yaşantılarında iletişim ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir.

Kullanıcılar sosyal medya aracılığıyla yeni iş olanakları bulabilir. Ayrıca kullanıcılar, sosyal medya aracılığıyla çok geniş coğrafyalara yayılan ağlar sayesinde benzersiz ticari fırsatlar yakalayabilir, ilgisini çeken sosyal hareketlere katılabilir.

1.2.3.2. Sosyal Medya Kullanımının Sosyal Hayata Olumsuz Etkileri

Sosyal medyanın son yüzyılın başlarından itibaren hayatımıza yoğun olarak girmeye başlamasından itibaren sosyal medyanın hayatımızı kolaylaştırmış ve hayatımıza yeni alışkanlıklar ve terimler girmeye başlamıştır. Fakat sosyal medya hayatımıza sadece olumlu olgularla girmemiş, sosyal medyanın yoğun olarak kullanılmaya başlanması kullanıcıların hayatlarına bir takım sorunları beraberinde getirmiştir.

Sosyal medyanın en çok eleştirilen yanı, sosyal medya kullanımının bağımlılık yapıyor oluşudur. Sosyal medyada bağımlılık, kullanıcılarda kendine güven eksikliği, anksiyete bozukluğu ve hatta birçok psikolojik hastalık dâhil olmak üzere farklı problemlere neden olabilmektedir. Sosyal medya bağımlılığı, tıpkı alkol ve madde bağımlılıklarıyla benzerlik göstermekte, birçok bilimsel çalışmada da çalışmacılar bu tür bağımlılıkları aynı kategoride sınıflandırmaktadırlar. Sosyal medya gibi sanal bağımlılıklar madde bağımlılıklarında olduğu gibi kişileri gerçek ortamdaki etkileşimlerinden daha fazla haz alabilmelerine sebep olabilmektedir (Singh, vd.,2017: 126).

Siddiqui ve Singh'e (2016: 74) göre sosyal medyanın toplumsal olarak olumsuz bazı yönleri bulunmaktadır. Bu olumsuz etkilerden biri sosyal medyanın insanları bağımlı hale getirmesidir. Bu halin sonucunda insanlar, sosyal medyada çok zaman harcarlar ve günlük işlerine ve görevlerine konsantre olmakta güçlük yaşayabilirler. Ayrıca bireyler yeni kişilerle bağlantı kurabilmek için vaktinden daha fazla harcamaya başlayınca, aile ilişkileri gibi sosyal bağları zayıflayabilmektedir.

Kullanıcılar, zamanlarının önemli bir kısmını sosyal medya platformlarındaki hesaplarında geçirmekte, burada tanıdığı ve tanımadığı birçok kişi ile bağlantı kurarak sanal arkadaşlıklar edinmektedir. Fakat sosyal hayattan koparak sosyal medyaya daha çok vakit ayıran kullanıcılar, bir ekranın arkasında arkadaşlıklar kurarak aslında daha çok yalnızlaşmaktadırlar. Sosyal medya kullanımı, kullanıcıların uygunsuz materyallere maruz kalabilmelerine, siber tacize uğrayabilmelerine, hacklenebilmelerine ve büyük zaman kayıplarına uğrayabilmelerine neden olabilmektedir. Ayrıca sosyal medya gibi sanal ortamlarda kişilerin kimlik bilgilerinin çalınması ve dolandırabilme ihtimali yüksek oranlara çıkabilmektedir. Kullanıcılar sosyal medya ile gereğinden fazla zaman geçirmeleri halinde birçok zihinsel ve fiziksel sağlık sorunu ile diğer insanlara göre daha fazla karşılaşabilmektedirler. Ayrıca özellikle çocuklar ve öğrenciler sosyal medyada ve web'de bilgilere çok rahat bir şekilde ulaşabildikleri için bu durum onların öğrenme ve araştırma yeteneklerini azaltabilmekte ve onlarda motivasyon kaybına sebep olabilmektedir (Akram ve Kumar, 2017: 349-352).

1.2. Sosyalleşme

TDK'ya (2019) göre sosyalleşme, bireylerin şahsiyet kazanarak belirli bir sosyal çevreye hazırlanmaları, toplumla bütünleşmesi süreçlerini ifade etmektedir. Bireyler sosyalleşme ile bulundukları toplumların sosyal sistemlerine üye olmaktadır.

Sosyalleşme, bireylerin toplumsal grup normlarına ayak uydurmayı öğrenebilmesini sağlayan bir süreçtir. Bu halde sosyalleşmeye bir nevi öğretme ve öğrenme süreci denilebilir. Şundan ötürü sosyal nizam, geniş ölçüde sosyalleşmeyle ile mevcudiyetini muhafaza etmektedir. Ayrıca sosyalleşme, bireylerin sadece kültürlerin içeriklerini öğrenmesini değil, aynı zamanda şahsiyet ve öz benlik kazanmalarını da sağlamaktadır (Koştaş, 1987: 329-331).

Sosyalleşmede süreç, toplum ile bireyler mabeyninde kesintisiz bir etkileşim süreci ile süregitmekte ve bireylerin ölümüne dek devam etmektedir. Sosyalleşme insan hayatının tüm evrelerini kapsamakta ve insan yaşadıkça bitmeyen bir süreç olarak devam etmektedir (Altunay, 2013: 416).

Sosyoloji içinde sosyalleşme, iki ana temel yönelim ile ele alınmaktadır: Birinci yönelim, sosyalleşmeyi öncelikli olarak sosyal rollerin öğretilmesi olarak görmekte, bu cihette kişiler içerisinde oldukları gruplarda kendilerine ait ilgili rollerini ve sosyal yapı içerisindeki durumlarını öğrenerek ve içselleştirerek toplumla bütünleşmiş üyeleri haline gelmektedirler. Daha yaygın olan diğer sosyolojik yönelim de sosyalleşmeyi, şahsiyet kavramının oluşturulması olarak görmektedir. İçtenlik, karşılıklı ilişki ve bağlar bağlamında şahsiyet ve kimliğin gelişimi ve inkişafı sosyalleşmenin çekirdeği olarak kabul edilir (Gecas, 2000: 2856).

1.2.1. Sosyalleşme Kanalları

İnsanın dünyaya gözünü açtığı andan itibaren sosyalleşmeye başladığı ilk kurum ailedir. İnsan, dünyaya geldiği zaman içerisinde bulunduğu toplumun kültür, örf ve adetlerini öğrenip, benimseyerek ve yaşam boyu bir gelişim sağlayarak, sosyal bir varlık halini almaktadır. İnsanların kişiliğinin gelişmeye başladığı ve sosyalleştiği birincil kurum ailedir. İnsanlar ailede toplumsal kültürleri, değerleri ve normları öğrenmeye başlamakta, sosyal olarak kişilikleri oluşmakta ve toplumdaki diğer insanlarla sosyal ilişkilerini geliştirmektedir (Kır,

2011: 388-390). Nitekim insan dünyaya geldiği andan itibaren aile içerisinde kişinin sosyalleşmesi başlamaktadır (Gündoğdu, 2013:231). İnsanların yaşamları boyunca öğrendikleri birçok şeyi daha önce yaşadığı tecrübe, bilgi, kültür ve değerler üstüne bina ettiği, bu öğrenmelerin aile ortamında gerçekleştiği ve ailenin çoğu kişi için sürekli bir yaşam alanı olması toplumun çekirdeği olan ailede yaşanan sosyalleşme sürecinin ne denli önemli olduğunu göstermektedir (Özpolat, 2010: 15).

Okullar, kişilerin çevresiyle iletişim içerisine geçip sosyalleştiği birincil kurum olan aileden sonra gelen ikincil sosyalleşme kurumlarıdır. Emile Durkheim'e (1956: 70-71) göre eğitim, yetişkin kuşakların henüz sosyal yaşama hazır olmayan kişiler üzerindeki etkisidir. Eğitimin amacı insanları toplumdaki fiziksel, entelektüel, sosyal ve ahlaki durum konusunda harekete geçirmek ve geliştirmektir. Okullarda eğitim ile insanlar resmi ve örgütlü olarak toplumlarının normlarını öğrenerek toplumlarına uyum sağlayarak sosyalleşmektedirler. İnsanlar okulda sadece bilgi değil aynı zamanda toplumsal olarak sorumluluklarını da öğrenmektedir (Gündoğdu, 2013: 231).

Sosyalleşme süreci boyunca önemli olan etkenlerden birisi de arkadaşlardır. Arkadaş ilişkileri, insanların sosyal ilişkilerini, sosyal benliğini ve sosyal deneyimlerine tesir ederek onların sosyal hayata katılımlarını ve yaşam biçimlerini etkileyebilmektedir (Gülay, 2009:83). Bireyler, arkadaşlık ortamlarının etkisiyle toplumsal rollerini öğrenebilmekte, çeşitli sosyal faaliyetler gerçekleştirerek toplumsal normları öğrenme ve öğretme sürecine katılabilmektedirler.

Günümüzde insanların sosyalleşmelerini en çok etkileyen mecralardan birisi kitle iletişim araçlarıdır. Kitle iletişim araçları, özellikle geçtiğimiz son yüzyıldan beridir insanların hayatlarında yer almaya başlamış ve sosyal değişimin etkin yapı taşlarından birisi haline gelmiştir. Günümüzün çok hızlı gelişen ve değişen teknolojisi, kitle iletişim araçlarında da büyük değişimler meydana getirmiş ve onu insan hayatının vazgeçilmez bir unsuru haline getirmiştir (Dilber, 2014: 60). Kitle iletişim araçları, büyük kitlelere erişebilme imkânından dolayı, farklı yerlerde bulunan çeşitli ilgi alanına sahip kişilere çeşitli olanaklarla hitap etmekte ve bilginin yayılmasını sağlayarak insanların sosyalleşmelerini etkileyebilmektedir (Arklan ve Taşdemir, 2008: 74). Kitle iletişim araçları, birer kültür ve bilgi aktarıcısı olarak toplumsal değişimlere ivme kazandırmış, sosyalleşmenin geniş alanlarda etkili olmasını sağlamıştır (Kocadaş, 2004: 131).

1.2.1.1. Sosyalleşme Kanalı Olarak Sosyal Medya

Son yıllarda internetin ortaya çıkışı sonrasında gelişen iletişim teknolojileri, sosyal hayatın birçok alanında değişime neden olmuş ve olmaya devam etmektedir. Gelişen yeni iletişim teknolojileriyle insanların bir birleriyle kurduğu ilişkilerde, geleneksel iletişim yapılarında zaman ve mekândan dolayı mevcut bulunan sınırlılıklar yavaş yavaş ortadan kalkmaya başlamış, birbirinden uzak olan kişilerin ilişkileri sanal ortamlarda güçlenmeye başlamıştır. Gelişen iletişim teknolojilerinde ortaya çıkan, insanların sosyalleşebildikleri günümüzdeki en etkili iletişim kanallarından biri de sosyal medyadır. Sosyal medya, günümüzde tüm dünya genelinde insanların sosyalleşme faaliyetlerine daha fazla katılmalarını sağlayarak kendilerini ifade edebildikleri, fikirlerini ortaya koyabildikleri, yeni insanları tanıyabildikleri, yeni fırsatlardan haberdar olup girişimde bulunabildikleri ve diğer insanlarla haberleşebildikleri başlıca sosyalleşme mecralarından birisi haline gelmiştir (Muralidharan vd., 2015: 358).

Geleneksel toplumlarda aile, modern toplumda da ailenin yanında genellikle okul üzerinden yeni kuşakların sosyalleşme ihtiyacı karşılanmıştır. Postmodern toplumda ise ailenin ve okulun belirtilen rolüne sosyal medya araçlarının da ortak olduğu görülmektedir (Özpolat, 2014: 50). Günümüzde sosyal medya araçları, hayatımızda önemli bir yer edinmektedir. Sosyalleşme ortamları zaman içerisinde değişime giderek teknolojinin de gelişmesiyle

beraber, gerçek manada yüz yüze iletişim kurmanın önüne geçerek, kişilerin bir araya gelmelerine olan gereksinime ihtiyacının azalmasına sebebiyet vermektedir. Sosyal medya araçları, kişilere zaman ve mekân sınırını kaldırarak sanal bir ortamda iletişim kurabilmelerine imkân vermektedir (Karagülle ve Çaycı, 2014: 2)

Sosyal paylaşım ağlarının sayıları her geçen yıl daha fazla artmaktadır. Bu sosyal medya platformları, günden güne daha fazla hayatımıza yerleşmekte, bazı konularda günlük yaşamın vazgeçilmezi haline gelmektedirler. Bu mecraların günlük yaşama bu seviyede etki etmesi, sosyal paylaşım ağlarının bireylerin sosyalleşme ve kimlik oluşumu süreçlerinde oldukça etkili olduğunu göstermektedir. İnsanların kimlik inşasında, Maslow'un pramidinde bulunan saygınlık katmanına erişebilmek için sosyal hayatta nasıl bir yere gelmenin gerektiğini anlamamanın ve görmenin ve toplum nezdinde nasıl bir pozisyonda olduğunu öğrenmenin yolu sosyal paylaşım ağları olabilmektedir (Bakıroğlu, 2013: 1047-1053).

Günümüzde toplumda hızlı yaşanan çok güçlü olmayan sosyal ilişkilerde sosyal medya yardımıyla insanlar yeni bir sosyal bağlantı kurma veyahut zaten mevcut bulunan ilişkilerini devam ettirebilme imkânına sahip olabilmektedirler. Sosyal medyayı, kişileri toplumun ilerlediği yönde sosyal olarak bir araya getiren bir tamamlayıcı olarak görmek mümkündür (Dilmen ve Ögüt, 2010: 237).

Birçok sosyal medya uygulamasının bünyesinde oyun da bulunmaktadır. Böylece sosyal medya, modern zamanların hoş giden etkinliklerinden biri olarak eğlence ögesini de içerisinde bulundurarak sosyalleşme olgusuna katkıda bulunmaktadır (Dilmen ve Ögüt, 2010: 238).

1.3. Engellilik

Engellilik, sosyolojik olarak ele alındığında evrensel bir olgu ve kitlesel bir sorundur (Bucuka, 2019: 900). 9 Aralık 1975'te Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu'nun toplantısında kabul edilmiş olan "3447 Sayılı Sakat Kişilerin Hakları Beyannamesi'nin 1. maddesine göre engelli kişi, normal bir bireyin, bireysel ya da sosyal yaşamında kendi kendine yerine getirmesi gereken gereksinimlerini fiziksel veya zihinsel yeteneklerinde, doğuştan veya daha sonradan oluşan herhangi bir eksiklik sonucu sağlayamayan kişiye denir (www.ohchr.org, 2020). 2828 kanun numaralı Sosyal Hizmetler Kanunu'na göre, "Engelli, doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle normal yaşamın gereklerine uymama durumunda olup; korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyacı olan kişiyi" ifade etmektedir (Sosyal Hizmetler Kanunu, 1983: Madde 3).

DSÖ (Dünya Sağlık Örgütü), engelliliği diğer kurumlardan değişik olarak hastalık sonucuna göre üç kategoride ele alarak sınıflandırma ve tanımlama yapmıştır:

- Yetersizlik (Impairment): Sağlık açısından vücudun zihinsel, fiziksel ve işlevsel olarak bozukluğunu ifade eder.
- Özürlülük (Disability): Sağlık bakımından yetersizlikten dolayı fonksiyonel kapasitenin veya aktivitenin azalması veya kaybını ifade eder. Olağan günlük olarak beklenen davranış veya işlevlerin aşırı veya eksikliklerini karakterize etmektedir.
- Engellilik (Handicap): Bir özürlülük veya yetersizlik sonucu toplumdan kendisi için beklenen performans veya durumu konusunda sapma yaşanmasına sebep olan bir sosyal dezavantaj olarak ifade edilebilir. Bu nedenden dolayı engellilik, özürlülük ve yetersizliğin sosyal ve çevresel sonuçlarını temsil etmektedir (Minaire, 1992: 374).

Engelli bireyler, sağlık hizmetlerine, eğitime, siyasi katılımlara ve istihdama toplumdaki diğer bireyler kadar eşit ulaşamamakta, bazı engelli bireylerin ellerinden hür iradeleri ve hukuki

ehliyetleri ellerinden alınabilmekte, engellerinden dolayı bir takım ön yargı ve ayrımcılıklara maruz kalabilmektedirler. Bu tür yaşanabilen olumsuzluklar engellilere karşı bir takım insan hakları sorunlarının ortaya çıkabilmesine sebep olmakta ve bu durumlar engellilerin dezavantajlı gruplar içerisinde sayılmasına sebebiyet vermektedir (dredf.org, 2020).

Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme (EHS), 2006 senesinde kabul edilmiştir. Bu sözleşmenin girişinde engelliliğin “gelişmekte olan bir kavram” olduğu beyan edilmekle birlikte, engelliliğin sakatlıkları bulunan kişilerle bu kişilerin topluma başka kişilerle eşit koşullarda tam ve etkin bir şekilde katılabilmelerine engel olan tutumlar ve çevresel koşullardaki engeller arasındaki etkileşimden kaynaklandığı gerçeğinin altını çizmektedir. Engellilik kavramının bir karşılıklı etkileşim şeklinde tanımlanması, “engelliliğin” kişiye has bir özellik olmadığını ortaya koymaktadır. Toplumlarda sosyal katılımı artırabilmek ancak engelli bireylerin günlük yaşantılarında karşılaştıkları bu tür engellerin ortadan kaldırılması ile mümkün olabilecektir (World Health Organisation ve World Bank, 2011: 4).

Engellilik genel olarak ele alındığında engelliliğin sadece tek bir nedene dayanmadığı görülmektedir. Engellilik halinin vücuda gelmesi, çevresel faktörlerin, bireysel faktörlerin ve yaşanan sağlık durumlarının etkileşiminden kaynaklanmakta ve farklılık göstermektedir. Engellilik, oldukça çeşitli ve heterojen bir olgudur. Down sendromu gibi doğuştan gelen bir durum ile dünyaya gelen bir bebek veya bir iş kazası sonucu bir uzvunu kaybeden bir işçi de engellidir, yaşadığı ateşli hastalık sonucu işitme duyusunu kaybeden bir kişi de engellidir. Engelliliğe yol açan sebepler oldukça farklılık gösterebilmektedir (Watson, 2002: 513).

DSÖ ve Dünya Banka’sının 2011 senesinde yayımladığı Dünya Engellilik Raporu’nda 100’den fazla ülkede yapılan araştırmaların verileri incelenmiş ve engelliliğin topluma, bireylere, ailelere ve ülkelere olan etkileri incelenmiştir. 2010 yılında 15 yaş ve üzerindeki engelli kişi sayısı Dünya Sağlık Araştırmasına göre yaklaşık 785 milyon olurken (%15.6), Küresel Hastalık Yüklü Araştırmasına göre ise de bu sayı 975 milyondur (%19.4). Dünya Sağlık Araştırmasına göre belirtilen aralıktaki engellilerden 110 milyon kişi (%2.2) ciddi seviyede işlevsel güçlükler yaşamaktadır. Küresel Hastalık Yüklü Araştırmasına göre ise 190 milyon birey (%3.8) “ağır engelli” grubuna girmektedir. Araştırmalardaki toplam yaygınlık oranları, engellilik için belirlenen eşiklerle tespit edilmektedir. Sosyoekonomik durum, yaşam dönemi, çevresel riskler, kaynak mevcudiyeti vb. gibi farklı eşik seçimleri yapıldığında, benzer çalışmalarda farklı sonuçlar alınabilmektedir (World Health Organisation ve World Bank, 2011: 48).

2011 yılı TÜİK Nüfus ve Konut Araştırması (NKA) verilerine bakıldığında Türkiye’de 3 yaş ve üzerinde minimum bir engele sahip olan nüfusun toplum içerisindeki nüfus oranı %6,9 olduğu görülmektedir. Bu oranın erkeklerde %5,9 iken kadınlarda %7,9 olduğu görülmektedir. Görüldüğü kadarıyla kadınlarda engellilik oranı erkeklere göre daha yüksektir. Ayrıca araştırma sonuçlarına göre yaş oranının yükselmesiyle birlikte minimum bir engele sahip olma durumunun paralel bir şekilde arttığı gözlemlenmiştir. Engel Türüne göre engellilik oranları açısından bakıldığında, görme engelli nüfus oranı %1,4, işitme engelli nüfus oranı %1,1, konuşurken güçlük yaşadıklarını belirten nüfus oranı %0,7, yürüyüş yaparken veya basamak inip çıkarken zorluk yaşadığını beyan edenlerin oranı %6,7; yürüyüş ve basamak fiillerini hiç gerçekleştiremediğini belirtenlerin oranları %3,3, fiziksel bir eşya yüklenme yahut tutma konusunda fazla zorluk yaşadığını veya hiç gerçekleştiremediğini belirtenlerin oranı %4,1, yaşlıları ile mukayese edildiğinde zihinsel olarak öğrenme ve dikkat toplama konusunda sorun yaşayan nüfus oranı %2’dir (TÜİK, 2011: 79-82).

1.3.1. İşitme Engelliliği

İşitme engeli, doğuştan ya da daha sonradan yaşanan sorunlar nedeniyle işitme duyusunda ya da işitme sinirlerinde meydana gelen bir hasar sonucunda ortaya çıkan ve işitme testleri neticesinde normal kabul edilmekte olan sınırlardan daha yüksek olan sapmalar ile oluşan işitme kaybını ifade etmektedir (Tüfekçioğlu, 2003: 3). İşitmede zorluk yaşayan bireylerin işitme seviyeleri dBHL (dB(desibel) hearing level) ile gösterilmektedir. Kişilerin işitme kayıplarının seviyeleri hafif, orta, ileri düzeyde veya ağır olarak derecelendirilmektedir (www.ailevecalisma.gov.tr, 2020). Normal bir birey 10 - 15 dBHL'ye kadar düşük sesleri işitebilmektedir. 26 - 40 dBHL arasındaki işitme kayıpları hafif işitme kaybı, 41 - 55 dBHL arasındaki işitme kayıpları orta dereceli işitme kaybı, 56 – 70 dBHL aralığındaki işitme kayıpları orta-ileri derecede işitme kaybı, 70 - 90 dBHL aralığındaki işitme kayıpları ileri düzeyde işitme kaybı, 90 dBHL ve daha üstü işitme kayıpları da ağır işitme kaybı olarak adlandırılmaktadır (www.ailevecalisma.gov.tr, 2020). Hafif seviyede işitme yetersizliği bulunan kişiye de, ağır seviyede işitme yetersizliği bulunan kişiye de, doğuştan veya sonradan belirli oranlarda işitme kaybı yaşayanlara da “işitme engelli” kavramı kullanılmaktadır (Başkonak, 2019: 45).

İşitme engeli, ortaya çıkış tarihi olarak doğum öncesi gebelik dönemi, doğum sırası ve doğum sonrası olmak üzere farklı 3 ana dönemde ele alınmaktadır. Aşağıdaki tabloda işitme engelliliğin ortaya çıktığı dönemler 2010 yılı TÜİK, Engellilerin Sorun ve Beklentileri Araştırması verilerine göre verilmiştir:

Tablo 1. İşitme Engelinin Ortaya Çıkış Tarihi

Ortaya Çıkış Zamanı	%
Doğum Öncesi (Gebelikte)	26,9
Doğum Sırasında	13,9
1 Yaş Altı	22,0
1 Yaş Ve Üstü	34,9
Bilinmiyor	4,4

Kaynak: TÜİK, Engellilerin Sorun ve Beklentileri Araştırması, 2010

İşitme engelinin ortaya çıkış zamanı incelendiğinde sonradan işitme engelli olanların (1 yaş altı ve üstü toplamında % 55,9) oranı yüksek çoğunlukla başı çekmektedir. Bu oranı doğum öncesi gebelik dönemi (%29,9) ve sonrasında da doğum sırasında (%13,9) işitme engelinin ortaya çıkışı takip etmektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların küçük bir kısmının da (%4,4) işitme engelinin ortaya çıkış zamanı bilinmemektedir.

Her insan bir işitme engelli adaydır. İşitme engelliliği birçok farklı sebepten dolayı ortaya çıkabilmektedir. Doğuştan işitme engelli olma sebepleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. İşitme Engelliliğinin Nedenleri

Nedenler ¹	%
Kaza	4,6

¹ İlgili araştırmada bir kişi birden fazla seçenek işaretleyebildiği için, sütun toplamaları 100'ü vermemektedir.

Hastalık	46,2
Genetik / kalıtsal bozukluk	27,5
Gebelikte / doğum sırasında yaşanan problemler	1,3
Bilinmiyor	18,5
Diğer	2,9

Kaynak: TÜİK, Engellilerin Sorun ve Beklentileri Araştırması, 2010

İşitme engelliliğin sebebi incelendiğinde başlıca sebebinin %46,2 ile kişilerin geçirdiği hastalıklar olduğu görülmektedir. İşitme engelliliğinin başlıca nedeni olan hastalık faktörünü sırasıyla genetik/kalıtsal bozukluklar (%27,5), kaza (%4,6), gebelik döneminde yaşanan problemler (%1,8) ve diğer (%2,9) sebepler takip etmektedir. %18,5 gibi oldukça büyük bir çoğunluktaki katılımcının işitme engelliliğinin nedeni bilinmemektedir.

İşitme engelli bireylerin cinsiyet, yerleşim yeri, engel oranı ve yaş grubuna göre dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 3. İşitme Engellilerin Cinsiyet, Yerleşim Yeri, Engel Oranı Ve Yaş Grubuna Göre Dağılımları

Cinsiyet	%
Toplam	100,0
Erkek	57,5
Kadın	42,5
Yerleşim yeri	%
Toplam	100,0
Kent	67,1
Kır	32,9
Engel oranı	%
Toplam	100,0
%20 - %39	16,6
%40 - %69	78,8
%70 +	4,6
Yaş grubu	%
Toplam	100,0
0 - 6	9,6

7 - 14	17,4
15 - 24	20,9
25 - 44	32,4
45 - 64	12,0
65 +	7,7

Kaynak: TÜİK, Engellilerin Sorun ve Beklentileri Araştırması, 2010

İşitme engellileri cinsiyet olarak ele aldığımızda toplumdaki işitme engellilerin çoğunluğunun %57,5 ile erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Kadın işitme engellilerin toplumdaki oranları %42,5'tir.

İşitme engelli bireyler yaşadıkları yerleşim yerine göre ele alındığında çoğunluğunun %67,1 ile kentlerde yaşadığı görülmektedir. Kırsal bölgelerde yaşayan işitme engellilerin oranı %32,9 ile kentte yaşayanlardan daha düşüktür.

İşitme engelli bireylerin engel oranına göre dağılımları incelendiğinde %40 - %69 arası işitme kaybı oranına sahip kişilerin oranı %78,8 ile en yüksek işitme engeli oranı olarak öne çıkmaktadır. Bu engel oranı aralığını %20 - %39 arası işitme kaybı oranı %16,6 ile takip etmektedir. %70 ve üzerinde işitme kaybı yaşayanların oranı %4,6 ile en düşük engel oranı olmaktadır.

Toplumda her yaşta işitme engelli bireyle karşılaşmaktadır. Fakat belli yaş aralıklarındaki işitme engellilerinin oranları birbirinden farklılık gösterebilmektedir. İşitme engelli bireylerin yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde 25 – 44 yaş aralığı %32,4 oran ile en yüksek işitme engelli yaş grubunu oluşturmaktadır. Bu yaş grubunu 15 - 24 yaş aralığı %20,9 ile, 7 – 14 yaş aralığı % 17,4 ile, 45 – 64 yaş aralığı % 12 ile, 0 -6 yaş aralığı % 9,6 ile, 65 yaş ve üstü yaş aralığı da % 7,7 ile takip etmektedir.

2011 senesinde TÜİK'in yaptığı Nüfus ve Konut Araştırması (NKA) sonuçlarına göre ülkemizdeki işitme engelli bireylerin oranları şu şekildedir (TÜİK, 2011: 80):

İşitme cihazı/implant kullanıyor olsa dahi duymada çok zorlanan veya hiç duyamayan nüfusun oranı %1,1'dir. Duymada biraz zorlandığını beyan eden nüfusun oranı %3,7'dir. Nüfusun %95,1'i ise duymada zorluk çekmemektedir. Bu orana duyma bozuklukları olmasına karşın işitme cihazı/implant kullanarak duyabilenler de dâhildir. İşitme cihazı/implant kullanıyor olsa dahi duymada çok zorlanan veya hiç duyamayan nüfusun oranı 25-29 yaş grubunda %0,4 iken, 55-59 yaş grubunda %1,3'e; 75 ve daha yukarı yaşlarda %14,5'e yükselmektedir.

İnsanları başka canlılardan ayıran en önemli özelliklerden birisi de komplike bir yapıya sahip olan dili ve onun konuşma boyutunu etkili bir şekilde kullanarak iletişim kurma yeteneğine sahip olmasıdır (Girgin, 2006: 16). İnsanların konuşma becerileri de işitme yoluyla gerçekleşmektedir. Bundan dolayı konuşma ve işitme becerileri, iletişimin olmazsa olmaz iki gerekliliği olarak kabul edilmektedir. İletişim ise insanları sosyalleşmesini, bilgi ve birikime sahip olmasını, çevresiyle bireysel ilişkiler kurmayı ve insanları anlamayı sağlamaktadır. İşitme duyusunda yaşanan bir problem, hem kişinin sosyalleşmesini hem de çevresiyle iletişim kurmasını doğrudan etkilemektedir (Başkonak, 2019: 45).

1.3.1.1. İşitme Engellilerde İletişim ve Eğitim Yöntemleri

1.3.1.1.1. Sözel İletişim Yöntemi

Sözel iletişim yöntemi, işitme engelli bireyleri anadillerini konuşabilecek ve konuşulanları anlayabilecek hale getirmeyi amaçlayan bir yöntemdir (Çağlar, 1985: 232). Sözel iletişim

yöntemindeki temel ilke, işitme engelli bireylerin, toplumdaki temel iletişim aracı olan sözel iletişim ile hem yaşadıkları toplumlara ısınması hem de toplumdaki fırsatlardan ve potansiyellerden faydalanabilecek en iyi şekilde yararlanmalarını, sözel iletişim becerilerini kazanmalarını ve becerilerinin gelişimini desteklemektir. Tamamen işitme kayıplı olan çocukların sayısı oldukça azdır. Çok düşük seviyede duyma yetisine sahip çocuklarda dahi işitme kalıntıları olabilmekte ve alınacak maksimum tedbirlerle verilecek eğitimle sözel dil becerisi çocuklara kazandırılabilir (Cengiz vd., 2016: 382).

Sözel dil kullanan iletişim yöntemlerini söylemek lazım gelirse; yapısal sözel/oral yöntem, doğal işitsel/sözel yaklaşım ve işitsel yaklaşım/tek duyulu yöntem olmak üzere üç yöntem bulunmaktadır (Tüfekçioğlu, 1998: 113-114). Yapısal sözel/oral yöntemde göre dil, öğretilir ve öğretilmelidir. Bu yöntemde göre dil, yapılandırılarak belli başlıklar, belli kalıplar ve belli bir sıra ile çocuklara öğretilmelidir. Doğal işitsel/sözel yaklaşıma göre işitme engelli çocuklar, uygun bir ortam sağlandığında daha yavaş da olsa aynı işitme engelli olmayan çocuklar gibi ana dillerini edinebilecekleri savunulmaktadır. Fakat bu yaklaşım için önkoşul, işitme kalıntısının gerçekten maksimum seviyede kullanılabilir olabilmesi için işitme cihazlarının en iyi şekilde kullanımı ve gereken tüm tedbirlerin alınmasıdır. İşitsel yaklaşım/tek duyulu yöntemde göre de sözel iletişim eğitiminin yegâne yolu işitmeden geçmektedir. Bunun için işitme engelli çocukların en erken zamanda tanılanmalı ve cihazlandırılarak işitmesi sağlanmalıdır. Bu yaklaşımın doğal işitsel/sözel yaklaşımından en ayırıcı farkı, işitme engellilerin eğitimlerinde dudak okumaya yer vermemesi ve sadece cihazlandırılmış olan işitme duyusunu hedef almasıdır (Tüfekçioğlu, 1998: 113-114).

Ülkemizde işitme engelli kişilerin eğitiminde kullanılan başlıca iletişim yöntemlerinden biri sözel iletişim yöntemidir. Fakat bu yöntemin başarılı olabilmesi için zaruri olan şartlar içinde bulunan erken eğitim, aile eğitimi, erken yaşta cihaz kullanımı ve çok yönlü destekleyici özel eğitim hizmeti gibi şartların da karşılanması gerekmektedir. Bu koşulların karşılanmaması ve ortaya çıkan bir takım eksiklikler, işitme engelli bireyi eğitim ortamları dâhil olmak üzere işaret dili kullanmaya itebilmekte ve etraflarındaki kişileri anlayabilmede ve bu kişilere duygu, düşünce ve isteklerini iletmede zorluk yaşayabilmektedirler (Gürboğa ve Kargın, 2003: 53).

1.3.1.1.2. İşaret Yöntemi

İşaret yöntemi, iletişim kurmak için beden hareketlerinden oluşan görsel olarak algılanan uyaranların kullanıldığı bir yöntemidir (Çağlar, 1985: 237). Bu yöntemin üç farklı uygulama biçimi bulunmaktadır:

İşaret Dili: İşaret kullanılan başlıca iletişim yöntemlerinden en bilineni işaret dilidir. İşaret dili, el, kol ve vücut hareketlerini kullanarak ortaya çıkarılan bazı işaretlerin kullanıldığı görsel bir iletişim dilidir. İlk insanların konuşmadığı ve muhtemelen sesler ve bir takım işaretlerle bir birleriyle anlaştıklarını, birçok antropolog ve dilbilimci hipotez olarak savunmaktadır. Bu hipotezlere göre dünyada konuşulan dillerden önce insanlar, işaret diliyle birbirleriyle iletişim kurmaktaydılar (Kemaloğlu, 2014: 16; Çağlayan, 2005).

Dünyadaki diğer diller nasıl ülkeden ülkeye, milletten millete farklılık gösteriyorsa işaret dili de diğer diller gibi ülkeden ülkeye hatta şehirden şehire farklılık gösterebilmektedir. Her işaret dili kendine ait kültürel, anlamsal ve toplumsal öğeleri içerisinde bulundurduğu için diğer işaret dillerinden farklılık gösterebilmektedir. Günümüzde Türkiye’deki işitme engellilerin konuştuğu resmi işaret diline “Türk İşaret Dili” (TİD) denilmektedir (www.tid.meb.gov.tr, 2020).

Türk İşaret Dilinin tarihi kökenine dair günümüze çok malumat erişmemiştir. Bilindiği kadarıyla Osmanlı’da Kanuni döneminde has odada, haremden işaret dilinin öğrenilmesi

uygulamasının başladığı, 1889 senesinde de II. Abdülhamit döneminde, Sultanahmet Ticaret Mektebi içerisinde ülkedeki ilk Dilsiz Mektebinin faaliyete açıldığı bilinmektedir. Ancak 1953 yılında işitme engelliler okullarında Türk İşaret Dili eğitimi yapılamaz olmuş, kimi okullarda ise tamamen yasaklanmıştır. Bu gelişme üzerine ülke genelinde farklı yöresel işaret dilleri gelişmiştir (Oral, 2016: 13). İşaret dilinin konuşma için engel olduğunun ve işitme engelli çocukların konuşturulabilmesi gibi iyi niyet temelli bir fikirle işaret dili kullanımının yasaklanması Türkiye'nin işaret dili eğitimi ve öğretimi konusunda diğer dünya ülkelerine göre yaklaşık 60 sene geri kalmasına sebep olduğu gibi, Türk İşaret Dili hakkında yapılacak akademik çalışmaların da oldukça kısıtlı kalması gibi bir olumsuz duruma neden olmuştur (www.tidted.org, 2020). Yasağın 52 yıl ardından 2005 senesinde yayımlanan “5378 sayılı Özürlüler Kanunu” ile Türk işaret dili sisteminin oluşturulması, geliştirilmesi ve uygulanması için ilgili kurumların çalışma yapılmasının sağlanması kararlaştırılmıştır (Engelliler Hakkında Kanun, 2005: Madde 15).

Parmak Alfabeti: İşaret kullanan bir diğer iletişim yöntemi de parmak alfabetidir. Parmak alfabeti, sayıların veya harflerin her birinin karşılığında el ve parmakların belli pozisyonlar alarak istenilen cümlelerin veya sayının ortaya çıkarılmasını sağlamaktadır (Akçamete, 2003: 47). Bu şekilde bu yöntemi kullanan kişi karşısındaki kişiye elleriyle yazı yazarak iletişim kurmaktadır.

Parmak alfabeti, el abecesi, alfabe veya işaret dili alfabeti şeklinde isimlendirilebilir. Konuşma dillerinde kelimeler, harflerin bir araya getirilmesiyle elde edilirken işaret dillerinde işaretler parmak alfabetesindeki sembollerin bir araya getirilmesiyle elde edilmez; kelimeyi karşılayan tek bir sembol (işaret) vardır (Karaca ve Bayır, 2018: 40).

Belgili (İşaretli) Konuşma: Konuşma dilindeki sesleri el işaretleri ile anlatmaya dayanmaktadır. Bu yöntemde her ses için özel bir işaret kullanılmaktadır (Akçamete, 2003: 47; Çağlar, 1985: 238).

1.3.1.1.3. Tüm (Total) İletişim Yöntemi

Tüm İletişim yöntemi, sözel, işitsel, dudak okuma, mimikler, yazılı ve işarete dayalı olan bütün iletişim yöntemlerini bir arada kullanmaya dayanan fakat çoğunlukla işaret dili kullanımına ağırlık verilmekte olan bir eğitim yöntemidir (Tüfekçioğlu, 1998: 114).

Tüm iletişim yöntemi, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir devlet işitme engelli okulunun ilk işitme engelli müdürü olan R. Holcomb tarafından edilmiştir. Holcomb, belirli bir gelişim dönemindeki bir çocuğun ihtiyaçlarına bağlı olarak iletişimin tüm unsurlarının kullanılması gerektiği görüşündeydi (Moore, 2010: 20-21)

Tüm iletişim, işitme engelli kişilerle ve işitme engelli kişiler arasında etkili iletişim sağlamak için uygun işitsel, manuel ve sözlü iletişim yöntemlerini içeren bir felsefedir. (Garretson'dan aktaran Mueller, 2013: 3139). Bu yöntemin temel felsefesini, yöntemin bir araç olduğu ve aracın amaçlarla birlikte uyum içerisinde olması gerektiği kanısı oluşturmaktadır. Bu bağlamda çocuğa hangi yöntemin daha faydalı olacağını ; çocuğun temel gereksinimleri doğrultusunda belirlemek gerekmektedir (Cengiz vd., 2006: 384). Total yöntem, yöntemin bir araç olduğu ve araçların da amaçlarla bir uyum içerisinde bulunması savı üzerine ana felsefesini oluşturmıştır (Polat, 1995: 27).

3.1.1.1.4. İki Dil (Bilingual) Yöntemi

Bu yöntem, işitme engelli çocukların eğitimlerinde nispeten yeni bir yöntem olup, 1990 yılında Amerika Birleşik Devletleri, Framingham'da İşitme Engelli Çocuklar İçin Öğrenme Merkezi'nde kurulmuş ve bunu sonraki yıllarda başka okullardaki benzer programlar izlemiştir. İki Dil (Bilingual) yöntemine göre işitme engellilerin eğitiminde erken dönemde

işaret dili ve sözel dil beraber kullanılmalıdır. Fakat işaret dili, tüm eğitimleri boyunca işitme engelli öğrenciler için ilk dil ve eğitim dili olmalı, sözel dil, konuşma dilini öğrenmek için birincil araç olmamalıdır (Moores, 2010: 21). Burada herhangi bir dilin diğer dile karşı üstünlüğü yorumu çıkarılmamalıdır.

Bu yöntemin temel çıkış noktalarından biri, işitme kaybından kaynaklı "işitme engellilerin" engelli olmadıkları, fakat kendilerine ait farklı dili ve kimlikleri bulunan bir alt grup olduklarını ve böylece işiten kişilerden daha aşağı bir konumda olmadıklarıdır. İki Dil (Bilingual) yaklaşımına göre işaret engellilerin ana dilleri, işaret dilidir ve öncelikli olarak bu dil kullanılmalıdır. Ama işitme engellilerin sosyal hayattan kopuk yaşamamaları için işaret diline hâkim olmalarından sonra sözel dilinin de edinilip okuma yazma öğrenmeleri gerekmektedir (Polat, 1995: 29).

1.3.1.2. Sağır Kültürü

İşitme konusunda güçlük yaşayan bireyler için farklı isimlendirmeler birbirlerinin yerlerine kullanılabilmektedir. İşitme engelliliği, doğuştan ya da sonradan olmak üzere düşük seviyelerden yüksek seviyelere kadar işitme kaybı yaşayan bireyleri kapsayan umumi bir ifadedir (Başkonak, 2019: 45). Sağırlık ifadesi ise belli frekans aralığındaki desibel (dB) cinsinden işitme kaybını ifade eden bir kısım biyolojik ve fiziki ölçütlerle tanılanan tıbbi bir durumu işaret ettiği gibi aynı zamanda kültürel ve sosyolojik bir olgu olarak da görülmektedir (Hindley vd., 1994: 917-918).

Herhangi bir kültürün ortaya çıkması için ortak noktalar, perspektifler, dil ve değerlerin olması gereklidir. Sağır topluluklarının da kendine has değerleri ve dilleri bulunmakta, böylece ortak paydalarda bir araya gelebilmektedirler. Ortak değerler, gelenekler ve paydalara sahip olan ve işaret dili kullanarak iletişim kuran sağır bireylerin bir araya gelerek ortaya çıkardığı kültüre sağır kültürü denmektedir. Sağır kültürünün geleceğe nakledilmesi de ortak dil olan işaret dili ile gerçekleşmektedir (Alsancak, 2018a: 423). Sağır kültüründe bireyler kendilerini engelli olarak değil bir kültürel azınlık grubu olarak ve sağırlığı da bir kültürel kimlik olarak görülmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Sağır kültürüne mensup birçok bireye göre, işitmeden ve konuşma dili olmadan mutlu ve verimli bir yaşam sürebilmek mümkündür (Alsancak, 2018a: 423; Sparrow, 2005: 135-138; Tucker, 1998: 6-7). Sağır kültürüne mensup bireyler sağırlığı bir engellilikten çok bir kültürel kimlik olarak gördükleri için cihaz kullanımı ile işitmeyi kültürleri için bir risk olarak algılamaktadırlar (Sparrow, 2005: 140).

Sağır topluluğu, sağırlar, sağırların aileleri, sağırların çocukları, sağırlar ile ilgilenen meslek danışanları, işaret dili tercümanları, sağır bireylerin işiten çocukları (coda çocuklar) gibi kesimlerden oluşmaktadır (Alsancak, 2018a:423). Tüm kültürler için en önemli olgu iletişimdir. İşitme engellilerin kendi aralarında kurmuş oldukları iletişim kadar işiten kişiler ile kurmuş oldukları iletişim oldukça önem taşımaktadır. Sağır bireylerin işiten çocukları olan codalar sağır kültürü içerisinde iletişimde köprü vazifesini yerine getirerek önemli bir sorumluluğu yerine getirmektedirler (Alsancak, 2018b: 2128; Johnson ve Erting, 1989: 55).

İşitme engelli bireyler toplumsal hayatta engellerinden ötürü iletişim kurabilme konusunda zorluk yaşamaktadırlar. İnsanların kendi düşüncelerini, duygularını ve ihtiyaçlarını diğer kişilere anlatabilmelerinin ve onların anlamalarının yegâne yolu iletişimden geçmektedir (Üstün, 2005: 88). İşitme engelli bireylerin sorun yaşadıkları alanların başında sosyal ve kültürel alanlar gelmektedir. Sağırların toplumda yaşadıkları sosyal dışlanmalar sonucunda toplumsal yaşamda engellerle karşılaşmaları onların ötekileşmelerine neden olmuş ve bu durum sağırların ortak iletişim kanalları olan kişilerle kendilerine has bir alt kültür inşa etmelerine sebebiyet vermiştir (Alsancak, 2018a:424). Ayrıca sağır kültürü, işitme engelli

bireylerin sosyalleşmelerinde etkili olabilmektedir. İşitme engelli bireyler kendilerini içinde buldukları çeşitli sosyal ve kültürel durumlarda yetkin katılımcılar olmayı öğrenmeleriyle sosyalleşmeye başlamaktadırlar (Johnson ve Erting, 1989: 54).

1.3.2. İşitme Engellilerde İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı

Engelliler için internet kullanımıyla iletişim kurmak, engeli olmayan kişilerde olduğu gibi bir tercih değil bir zorunluluk halidir. Engelliler, sosyal hayatta maruz kaldıkları bazı ayrımcılıklar, sosyal dışlanma ve kamusal alan ve hizmetlerin kendilerinin ihtiyaçlarına göre düzenlenmemesi gibi olumsuz sebeplerden dolayı ortaya çıkan birtakım sosyal ihtiyaçlarını, sanal âlemde sohbet, sosyal medya ve grup halinde oynanan çevrimiçi oyunlar gibi yollarla telafi etmeye çalışmaktadırlar. Böylelikle engelliler, hem duygusal olarak tatmin sağlamaya hem de bu dünyadaki sosyal çevreyle sosyal sermayelerini bir ölçüde pekiştirmeye çalışmaktadırlar (Köten ve Erdoğan, 2014b: 33).

Birleşmiş Milletler 'in 2011 yılında farklı ülkelerden engelliler ile yaptığı çalışma sonucunda bilgi ve iletişim teknolojilerinin engellilerin yaşamları üzerinde önemli etki yaptığına, engellilerin iletişim ve bağlantı kurma fırsatlarının birçok yönden arttığını, toplumsal soyutlanmanın azaldığı ve toplumsal hayata katılım konusunda birçok yolun açıldığı sonucuna varılmıştır. Çalışmaya katılan birçok engelli yeni iletişim teknolojilerinin son derece yararlı olduğuna ve bilgiye erişimini geliştirdiğine inanmaktadır (UNDESA, 2011).

İnternetin gelişimi sonrasında ortaya çıkan sosyal medya araçları, son yıllarda yaygın olarak kabul gören alternatif bir sosyal ortam haline gelmiştir. Bu alternatif sosyal ortam, işitme engelli bireyler için iki temel nedenden dolayı ekstradan faydalar sağlamaktadır. Bunlar, sosyal medyanın çoğunlukla işitsel kanallardan çok görselliğe (metin ve görüntüler) dayanması ve diğer kullanıcılardan engelini gizleyebilme olanağıyla işitme engelli veya işitme güçlüğü çeken kişilere güçlenme, eşitlik ve güven duygusu kazandırma olarak sayılabilir (Choudhury, vd., 2017: 1; Barak ve Sadovsky, 2008: 1802).

İşitme engelliler, çok çeşitli sosyal medya kaynaklarının kullanımına katılmaktadır. İşitme engelliler çoğunlukla sosyal medyayı destek, savunuculuk, rehabilitasyon bilgileri edinme, araştırma çabaları ve kişisel deneyimlerin paylaşımı için kullanmaktadırlar (Saxena vd., 2015: 203).

Power ve Power (2009: 132-133) yaptıkları çalışmada Avrupa'da işaret dilini birincil iletişim dili olarak kullanan işitme engelli bireylerin internet ve sosyal medyayı aktif bir şekilde kullandıklarını tespit etmişlerdir. Bu çalışmaya göre işitme engelliler internet ve sosyal medya vasıtasıyla güçlü bağlarını daha fazla güçlendirebilir, zayıf bağlarını güçlendirerek arttırabilir ve daha yaygın bir şekilde bilgiye erişebilirler.

Barak ve Sadovsky'nin (2008: 1811) yaptığı çalışmaya göre işitme engelli ergenlerin interneti işiten akranlarından daha yoğun kullandıkları görülmüştür. İşitme engelli ergenlerin internet yazılımlarını (örneğin, arama motorları) işiten akranlarına benzer bir yoğunlukta kullanmalarına rağmen, bireysel ve grup iletişim araçlarını (sosyal medya gibi) akranlarından daha fazla kullandıkları görülmüştür. İnternet ve sosyal medya, işitme engellilerin başkalarıyla iletişimini etkili bir şekilde geliştirebildikleri ve özel cihazlar kullanmak zorunda kalmadan çok sayıda bilgi kaynağına erişebilecekleri benzersiz, kullanışlı, işitsel olmayan bir iletişim aracı sağlar. Böylece işitme engelli kişi tıpkı işitme cihazının kendisine sağladığı faydada olduğu gibi daha rahat bir şekilde insanlara ve kaynaklara ulaşabilir.

İnternet ve sosyal medya, işitme engelli kişilerin topluma katılmaları ve diğer insanlardan daha bağımsız yaşamaları için yeni fırsatlar sunmaktadır. Başkalarının yardımı olmadan bilgi arayabilme ve iletişim kurabilme ve (sosyal) hayatını organize edebilme, interneti

başkalarının yardımına bağımlı olacak insanlar için önemli bir güçlendirici ajana dönüştürebilmektedir. Birçok işitme engelli, sosyal medyada çevrimiçi olduğunda engelliliklerini gerçek hayatta olduğundan daha az rahatsız edici olarak yaşadıklarını belirtmektedir (Abeele vd., 2012: 137-145).

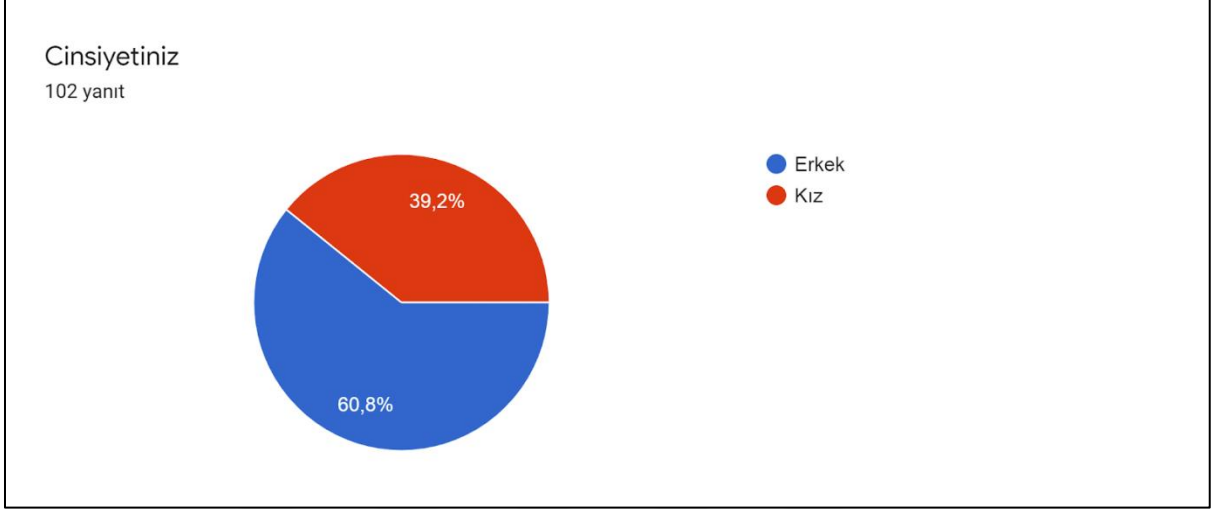

İKİNCİ BÖLÜM BULGULAR VE YORUM

2.1. Katılımcılara Dair Kişisel Bilgiler

2.1.1. Cinsiyet

Grafik 1. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

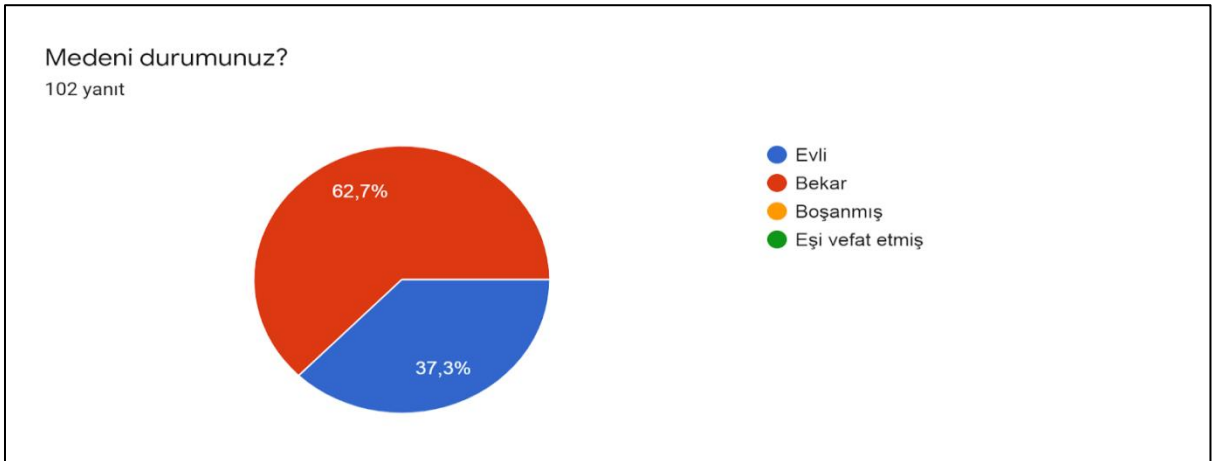

Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet dağılımı, %60,8 (62)'si erkek, %39,2 (40)'si kadın toplamda 102 işitme engelli katılımcıdan oluşmaktadır.

Çalışmaya katılan erkek katılımcıların oranının kadın katılımcılara göre fazla olması erkeklerin kadınlara göre daha ulaşılabilir durumda olduğunu göstermektedir. Bu anlamda araştırmada sosyal medya kanallarının kullanılarak katılımcılara ulaşıldığı göz önüne alındığında, erkek işitme engelli bireylerin sosyal medyada daha aktif oldukları, işitme engellerini daha az gizledikleri ve işitme engellilerin gruplarına daha yoğun katıldıkları yorumu yapılabilir.

2.1.2. Medeni Durum

Grafik 2. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımları

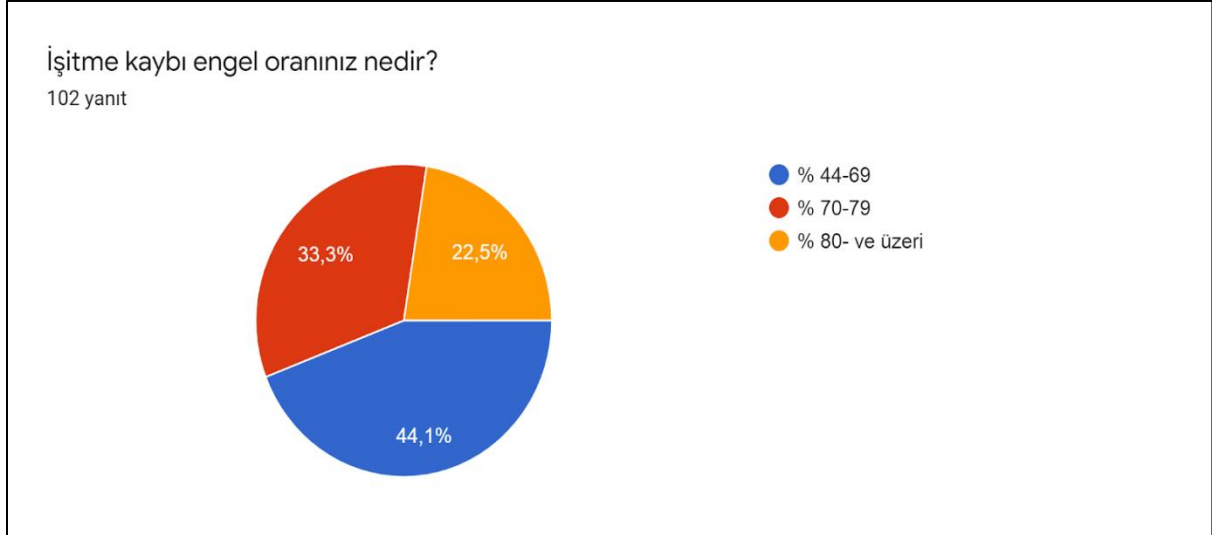
Araştırmaya katılan katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımı, %62,7 (64)'si bekâr, %37,3 (38)'ü evli şeklindedir.

Araştırmaya katılanların çoğunluğu bekâr kişilerden oluşmakta, boşanmış ya da eşi vefat etmiş olan katılımcı bulunmamaktadır. Bu anlamda işitme engellileri sosyal medya

kullanımına iten sebeplerden birinin de yalnızlıkları olduğu, yalnızlıklarını sosyal medya kullanımıyla başka insanlarla etkileşime girerek izale etmeye çalışıp, gündelik vakitlerini değerlendirdikleri düşünülebilir.

2.1.3. İşitme Kaybı Oranı

Grafik 3. Katılımcıların İşitme Kaybı Oranları

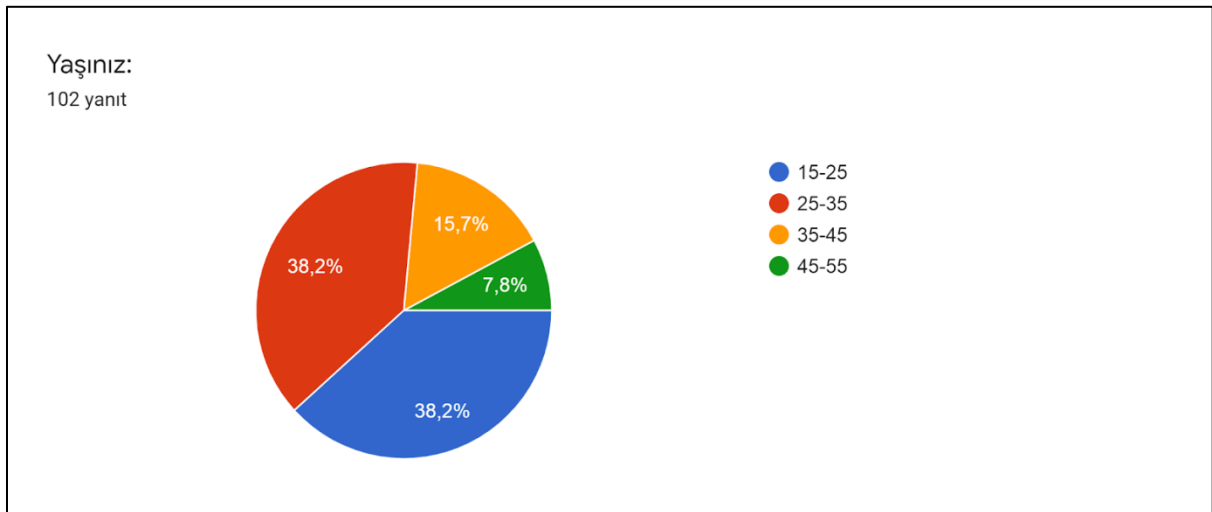

Araştırmaya katılan katılımcıların işitme kaybı oranlarına göre dağılımı, %44,1 (45)'i % 44-69 arası, %33,3 (34)'ü %70-79 arası ve % 22,5 (23)'i % 80 ve üzeri işitme engeli oranına sahiptir.

Katılımcıların işitme kaybı oranlarına bakıldığı zaman katılımcıların en çok % 44-69 arası işitme kaybı oranına sahip oldukları görülmektedir. Bunu %70-79 arası işitme kaybı oranına sahip olanlar katılımcılar, onları da % 80 ve üzerinde işitme kaybı yaşayan katılımcılar takip etmektedir. Bu doğrultuda işitme engellilerin çoğunluğunun işitme oranının çok aşırı düşük olmadığı görülmektedir. İşitme engelli bireylerin cihaz desteği ve etkili eğitimle birlikte sosyal hayatta çok daha aktif rol alabilecekleri ve toplumsal yaşamda daha az engel ile karşılaşabilecekleri düşünülebilir.

2.1.4. Yaş

Grafik 4. Katılımcıların Yaş Dağılımları

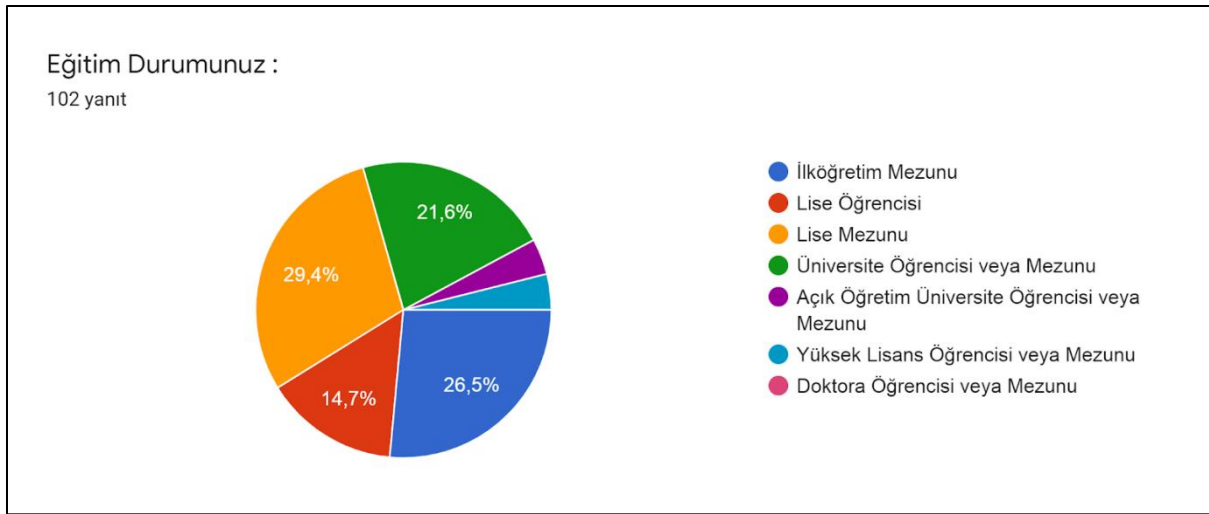

Araştırmaya katılan katılımcıların yaşa göre dağılımları incelendiğinde, % 38,2 (39)'si 15-25 yaş aralığı, % 38,2 (39)'si 25-35 yaş aralığı, %15,7 (16)'si 35-45 ve %7,8 (8)'u 45-55 yaş aralığı şeklindedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların %76,4'ünün 15 ile 35 yaş aralığındır. Sosyal medyayı kullanarak araştırmaya katılan işitme engellilerinin yüksek çoğunluğunun daha genç yaşlarda olduğu görülmektedir. Bu eksenle işitme engellilerde sosyal medyayı daha çok genç yaşlardaki kesimin kullanıyor olması, sosyal medyanın içeriklerinin gençlere daha çok hitap ettiğini göstermektedir.

2.1.5. Eğitim Durumu

Grafik 5. Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılımları

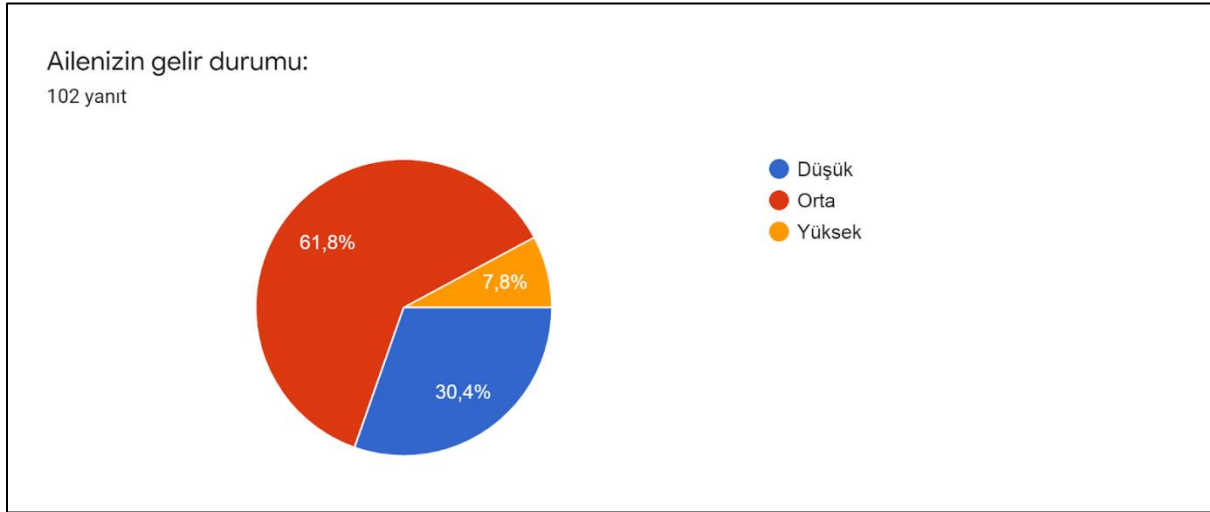

Araştırmaya katılan katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, %29,4 (30)'ü lise mezunu, %26,5 (27)'i ilköğretim mezunu, %21,6 (22)'si üniversite öğrencisi veya mezunu, %14,7 (15)'si lise öğrencisi, %3,9 (4)'u açık öğretim üniversite öğrencisi veya mezunu, %3,9 (4)'u yüksek lisans öğrencisi veya mezunu şeklindedir. Katılımcılar içerisinde doktora öğrencisi veya mezunu bulunmamaktadır.

Katılımcılar içinde eğitim seviyesi olarak en yoğun grubu lise mezunları ve ikinci olarak da onları ilköğretim mezunları takip etmektedir. Genel olarak bakıldığında yükseköğretim seviyesinde eğitim alan işitme engellilerin oranı düşüktür. İşitme engellilerin eğitim seviyelerinin düşük olması sosyal yaşama uyumlarını, iletişimlerini ve insanlarla ilişkilerini olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Bu eksenle işitme engelli bireylerin, işiten bireylere göre eğitimlerini devam ettirebilme ve etkili eğitim alabilme konularında dezavantajlı oldukları görülmektedir. buna işitme engelli bireylere uygun eğitim verebilecek kapasitedeki okulların her yerde bulunmaması, eğitim kurumlarında işitme engelli bireyleri eğitebilecek eğitimcilerin yetersizlikleri ve engellilere karşı bazı yerlerde bulunabilen toplumsal dışlanma olabileceği yorumu yapılabilir.

2.1.6. Aile Gelir Durumu

Grafik 6. Katılımcıların Aile Gelir Durumu Dağılımları

Araştırmaya katılan katılımcıların aile gelir durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, %61,8 (63)'i orta gelir durumu, %30,4 (31)'ü düşük gelir durumu, % 7,8 (8)' yüksek gelir durumu şeklindedir.

Katılımcılar arasında yüksek gelir kesiminde bulunan katılımcı oranının oldukça az olması, işitme engelli bireylerin işitme yetersizliklerinden dolayı kalifiye eğitim alabilme, iş bulma, farklı iş kollarında çalışabilme gibi alanlarda işiten kişilere göre dezavantajlı konumda olmalarının neden olduğu yorumu yapılabilir.

2.1.7. Katılımcıların Sosyal Medya Kullanımı Profilleri

2.1.7.1. Sosyal Medyada Geçirilen Günlük Vakit

Grafik 7. Katılımcıların Sosyal Medyada Geçirdikleri Günlük Vakit Dağılımları

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyal medyada geçirdikleri günlük vakit incelendiğinde, katılımcıların %40,2 (41)'si günde 1-3 saat, %27,5 (28)'i günde 1 saatten az, %22,5 (23)'i günde 4-6 saat, %9,8 (10)'i günde 7 saat ve üzeri vaktini sosyal medyada geçirmektedir.

Katılımcıların sosyal medyada günlerinin önemli bir bölümünü geçirdiği ve bu anlamda sosyal medyanın işitme engellilerin hayatlarında önemli bir kapladığı anlaşılmaktadır. Sosyal medya ortaya çıkışından itibaren insan yaşamını kolaylaştıran birçok yenilik toplum hayatına

girmiştir. Fakat sosyal medya, olumlu yönleriyle birlikte bir takım olumsuz sonuçlar doğurabilecek yönleri de sahip olabilmektedir. İşitme engelli bireylerin sosyal medyada geçirdikleri sürenin yüksek olduğu görülmekte ve bu geçirilen uzun süre, işitme engelli bireylerin günlük hayatlarında yükümlü oldukları bir takım işlerini aksatmalarına sebep olabileceği, sanal dünyaya kendini fazla kaptırıp sosyal hayattan uzaklaşabileceği ve bu halin onların sosyalleşebilmelerini engelleyebileceği gibi bir takım riskler taşımaktadır.

2.1.7.2. Sosyal Medyada İletişim Kurulan İnsanları Seçme Önceliği

Grafik 8. Katılımcıların Sosyal Medyada İletişim Kurdukları İnsanları Seçme Öncelikleri

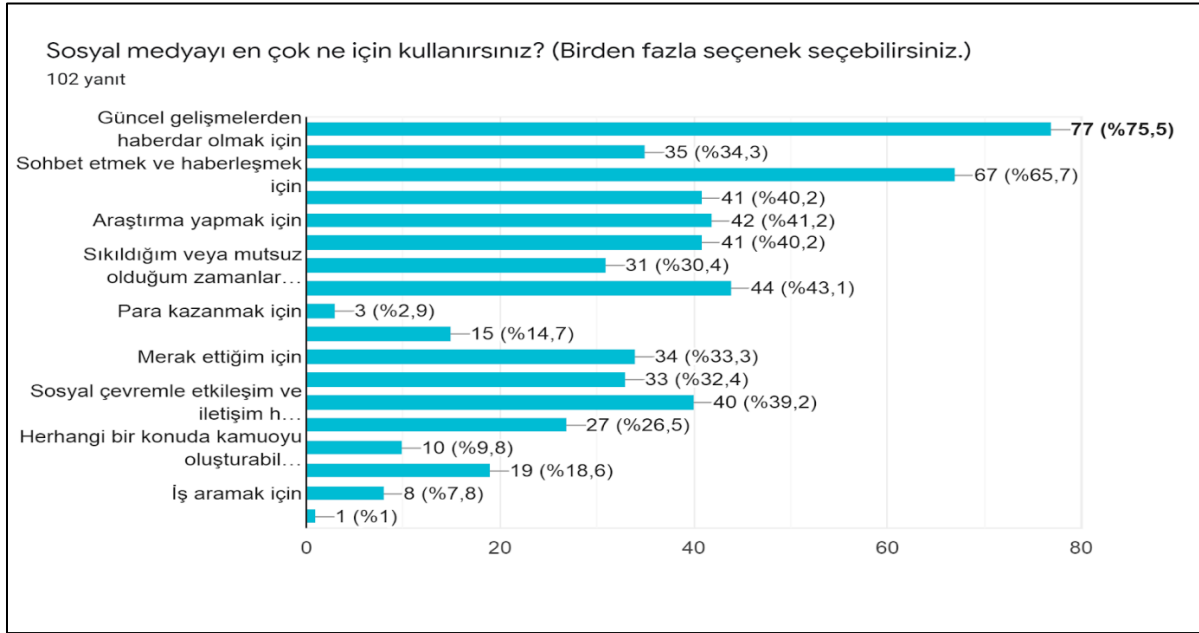

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyal medyada iletişim içinde olduğu insanları seçme öncelikleri incelendiğinde, % 49 (50)'u yaş grubu, %53,9 (55)'u cinsiyet, %52 (53)'si ilgi alanları, %43,1 (44)'i hemşehri veya akraba olması, %27,5 (28)'i sosyal statü, %11,8 (12)'i ekonomik durumu, %30,4 (31)'ü mesleği, %14,7 (15)'si siyasi görüşü, %17,6 (18)'sı takım taraftarlığı, %52 (53)'si gerçek yaşamındaki arkadaşlar ile iletişim, %26,5 (27)'i fiziksel mesafe olarak uzakta olan arkadaşlar ile iletişim, %1 (1)'i ortak haberlerin sosyal medyada iletişim içinde olunan insanları seçme önceliği olduğu belirtmiştir.

Katılımcıların sosyal medyada iletişim kurdukları kişileri seçerken çoğunlukla hangi öncelikleri ölçüt olarak kabul ettiklerine bakıldığında katılımcıların sosyal medyada öncelikle ortak ilgi ve özelliklere sahip kişiler ve fiziksel olarak uzakta olan kimselerle iletişim için kullandıkları anlaşılmaktadır. Bu anlamda işitme engellilerin sosyal medyadaki iletişim içerisinde olduğu kişilerin genellikle kendileri gibi yaşayan ve düşünen, kısacası kendilerine benzeyen kişilerden ve yüz yüze iletişim kuramadıkları uzaktaki kişilerden olduğu görülmektedir.

2.1.7.3. Sosyal Medya Kullanma Amacı

Grafik 9. Katılımcıların Sosyal Medya Kullanma Amaçları

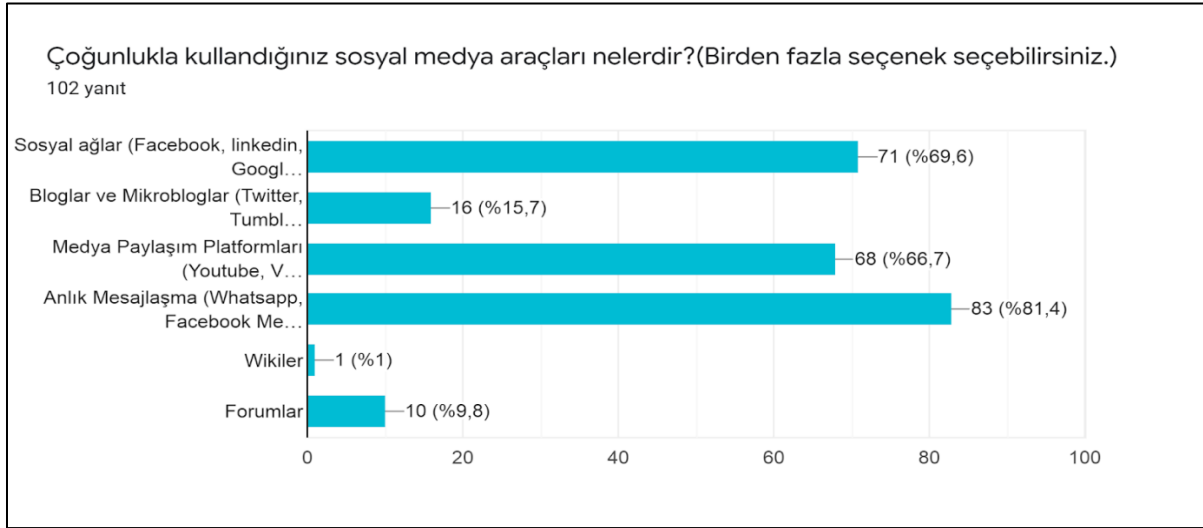

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyal medya kullanma amaçları incelendiğinde, kullanıcıların %75,5 (77)'i güncel gelişmelerden haberdar olmak için, %34,3 (35)'ü oyun oynamak ve eğlenmek için, %65,7 (67)'si sohbet etmek ve haberleşmek için, %40,2 (41)'si yeni insanlar tanımak için, %41,2 (42)'si araştırma yapmak için, %40,2 (41)'si boş vakitleri değerlendirmek için, %30,4 (31) 'i sıkıldığı veya mutsuz olduğu zamanlarda rahatlamak için, %43,1 (44)'i fotoğraf, video ve müzik dinlemek ve paylaşmak için, %2,9 (3)'ü para kazanmak için, %14,7 (15)'si herkes kullandığı için kendini mecbur hissettiği için, %33,3 (34)'ü merak ettiği için, %32,4 (33)'ü gündemden geri kalmamak için, %39,2 (40)'si sosyal çevresiyle etkileşim ve iletişim halinde kalabilmek ve onları takip edebilmek için, %26,5 (27)'i daha fazla sosyalleşebilmek için, %9,8 (10)'i herhangi bir konuda kamuoyu oluşturabilmek için, %18,6 (19)'i dünyanın farklı yerlerindeki insanlarla tanışabilmek için, %7,8 (8)'i iş aramak için, %1 (1)'i kendini ifade edip daha iyi hissetmek için sosyal medyayı kullandığını belirtmiştir.

Katılımcıların sosyal medya kullanım amaçlarından en öne çıkan amaçlara bakıldığında katılımcıların sosyal medyayı en çok güncel gelişmeleri takip etmek, başka insanlarla iletişim kurmak için ve paylaşım yapabilmek için kullandığını görülmektedir. Bu anlamda sosyal medyanın işitme engelli bireylerin günlük yaşamlarına ve toplumda sosyalleşmelerinde etkili olduğu görülmektedir. İşitme engelli bireylerin sosyal medya kullanım amaçları genel olarak ele alındığında çok çeşitli sebeplerden dolayı sosyal medya kullanıldığı görülmektedir. Fakat katılımcıların işitme sorunlarından dolayı çevrelerinden haberdar olmaları zorlaştığından, çoğunlukla sosyal medyayı dünyada ve çevrelerinde gerçekleşen gelişmelerden haber alabilmek ve sağlıklı iletişim için kullandıkları görülmüştür. Bunun işitme engellilerin hayatların oldukça kolaylaştıran sebepler olduğu ve sosyal medyanın eğlenceden ziyade ihtiyaçların karşılanması için kullanıldığı yorumu yapılabilir.

2.1.7.4. En Çok Kullanılan Sosyal Medya Araçları

Grafik 10. Katılımcıların En Çok Kullandıkları Sosyal Medya Araçları

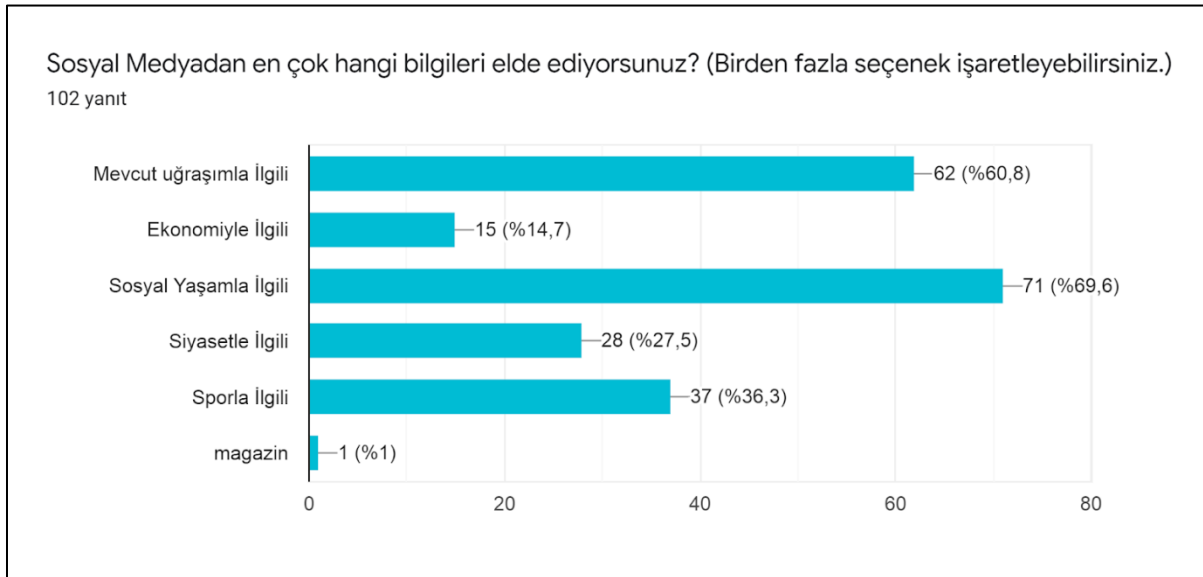

Araştırmaya katılan katılımcıların çoğunlukla kullandıkları sosyal medya araçları incelendiğinde, kullanıcıların % 69,6 (71)'si sosyal ağlarını (Facebook, LinkedIn, Google Plus vb.), %15,7 (16)'si bloglar ve mikroblogları (Twitter, Tumblr vb.), % 66,7 (68)'si medya paylaşım platformlarını (Youtube, Vine, Instagram, Periscope, Snapchat, Tiktok vb.), %81,4 (83)'ü anlık mesajlaşma uygulamalarını (Whatsapp, Facebook Messenger, Skype vb.), %1 (1)'i wikileri, %9,8 (10)'i forumları kullandıklarını belirtmiştir.

Katılımcıların kullandıkları öne çıkan sosyal medya araçlarının özellikleri ve genel kullanım amaçları incelendiği zaman işitme engellilerinin en çok iletişim kurmak, sosyalleşmek ve bilgi edinmek için sosyal medyayı edindikleri yorumu yapılabilir.

2.1.7.5. Sosyal Medyadan Elde Edilen Bilgi Türleri

Grafik 11. Katılımcıların Sosyal Medyadan Elde Ettikleri Bilgi Türleri

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyal medyadan en çok hangi tür bilgileri elde ettikleri incelendiğinde, kullanıcıların %60,8 (62)'i mevcut uğraşısıyla ilgili, %14,7 (15)'si ekonomiyle ilgili, %69,6 (71)'si sosyal yaşamla ilgili, %27,5 (28)'i siyasetle ilgili, %36,3 (37)'ü sporla ilgili, %1 (1)'i magazin ile ilgili bilgileri elde ettiklerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan katılımcıların verdiği verilere dayanarak işitme engellilerin sosyal medyadan çoğunlukla sosyal hayat ile ilgili gelişmeler ve mevcut meşguliyetler hakkında olan malumatlara eriştikleri yorumu yapılabilir. Bu anlamda sosyal medyanın işitme engelliler ve sosyal yaşam arasında bir köprü vazifesini gördüğü, mevcut uğraşları ile ilgili gelişmeleri takip edebildikleri bir mecra olduğu düşünülebilir.

2.1.7.6. Sosyal Medya Kullanılarak Giderilen İhtiyaçlar

Grafik 12. Katılımcıların Sosyal Medya Kullanımıyla Giderdikleri İhtiyaçları

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyal medya kullanarak giderdikleri ihtiyaçları incelendiğinde, katılımcıların % 77,5 (79)'i bilgi elde etmek, %20,6 (21)'sı duygusallaşma, %65,7 (67)'si sosyalleşme, %28,4 (29)'ü yalnız kalma, %26,5 (27)'i kendini tanımak ve bireysel hedeflerini gerçekleştirmek ihtiyaçlarını giderdiklerini belirtmişlerdir.

Katılımcıların bilgi edinme ve sosyalleşme ihtiyaçları için sosyal medyayı aktif olarak kullanmaları, sosyal medyanın işitme engellilerin sosyal hayatını ve fikirlerini doğrudan etkileyen bir faktör olduğunu göstermektedir. Bu anlamda sosyal medyanın işitme engelliler için önemli bir bilgi kaynağı olduğu, toplumla bütünleşebilmek ve birçok ihtiyacı giderebilmek için sosyal medyanın kullanıldığı görülmektedir.

2.1.7.7. Sosyal Medyada Kurulan Arkadaşlıkların Gerçek Hayata Taşınması

Grafik 13. Katılımcıların Sosyal Medyada Kurdukları Arkadaşlıklarını Gerçek Hayata Taşıma Dağılımı

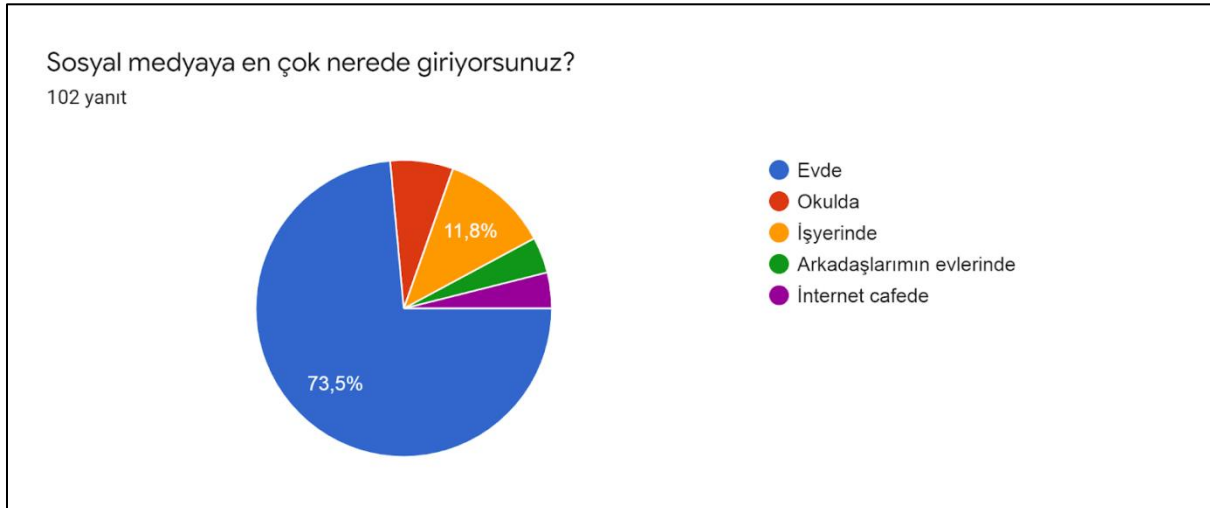

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyal medyada kurulan arkadaşlıkların gerçek hayata taşınması incelendiğinde, katılımcıların %65,7 (67)'sinin sosyal medyada kurulan arkadaşlıklarını gerçek hayata taşıdıklarını, geriye kalan %34,3 (35)'ünün sosyal medyada kurulan arkadaşlıklarını gerçek hayata taşımadıklarını belirtmiştir.

Katılımcıların ekseriyetinin sosyal medyadaki arkadaşlıklarını gerçek hayatta da devam ettirdiğini belirtmesi, sanal bir âlem olan sosyal medyanın gerçek hayat üzerinde etkili olduğunu ve işitme engellilerin toplumsallaşmalarına katkıda bulunduğunu göstermektedir. Bu anlamda sosyal medyada kurulan arkadaşlıkların gerçek hayata taşınması, işitme engellilerin sosyal yaşamlarına önemli etki ettiği ve sosyal çevrelerinin genişlenmesine katkıda bulunduğu yorumu yapılabilir.

2.1.7.8. Sosyal Medyanın Kullanıldığı Mekânlar

Grafik 14. Katılımcıların Sosyal Medya Kullandıkları Mekân Dağılımı

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyal medyayı en çok kullandıkları mekânlar incelendiğinde, katılımcıların %73,5 (75)'i evde, %11,8 (12)'i işyerinde, %6,9 (7)'u okulda, %3,9 (4)'u arkadaşlarının evinde, %3,9 (4)'u internet kafede sosyal medyayı en çok kullandığı mekân olarak belirtmiştir.

Katılımcıların sosyal medyayı en çok evde kullandıklarını belirtmeleri hakkında işitme engelli bireylerin sosyal hayata yeteri kadar katılım sağlayamadıkları, bu sebepten günlük vakitlerinin

çoğunluğunu evde geçirmelerinden dolayı sosyalleşme ihtiyaçlarını evde sosyal medya kullanarak gidermeye çalıştıkları yorumu yapılabilir.

2.2. Sosyal Medya Kullanımının Kullanıcıların Sosyal Hayatlarına Etkileri

2.2.1. Sosyalleşme Ekseninde Sosyal Medya Kullanımı

Tablo 4. Sosyal Medyanın Eğlenceli Vakit Geçirmeye Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya ve sosyal ağlar eğlenceli vakit geçirmemi sağlıyor.	16	15,6	16	15,6	70	68,8	102	100

Tablo 4'te sosyal medya ve sosyal ağlar eğlenceli vakit geçirmemi sağlıyor, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %68,8 (70)'i bu ifadeye katıldığını, %15,6 (16)'sı katılmadığını, %15,6 (16)'sı kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda sosyal medyanın katılımcıların vakitlerinin eğlenceli geçmesine etkili olduğu görülmektedir. Sosyal medyanın içerisinde eğlence unsurunu da barındırarak sosyalleşmeye katkıda bulunduğunu göz önüne alındığında, sosyal medya kullanımının işitme engellilerde sosyalleşmede etkili olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Sosyal Medyanın Boş Vakitleri Geçirmeye Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya ve sosyal ağlar boş vakitlerimi geçirmemde önemli bir yardımcıdır.	12	11,8	14	13,7	76	74,5	102	100

Sosyal medya ve sosyal ağlar boş vakitlerimi geçirmemde önemli bir yardımcıdır, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %74,5 (76)'i bu ifadeye katıldığını, %11,8 (12)'i katılmadığını, %13,7 (14)'si kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda katılımcıların çoğunlukla boş vakitlerini sosyal medya ile değerlendirdiklerini ve kişisel zaman yönetimleri için sosyal medyanın yerinin önemli olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Sosyal Medyanın Sosyal Çevre İle İletişime Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal ağlar arkadaşlarımla ve sosyal çevremle sürekli iletişim halinde olmamı sağlıyor.	6	5,9	20	19,6	76	74,5	102	100

Sosyal ağlar arkadaşlarımla ve sosyal çevremle sürekli iletişim halinde olmamı sağlıyor, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %74,5 (76)'i bu ifadeye katıldığını, %5,9 (6)'i katılmadığını, %19,6 (20)'si kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda sosyal medyanın katılımcıların iletişim ihtiyaçlarını karşılamaları için önemli bir yardımcıları olduğu görülmektedir.

Sosyal medyanın en önemli işlevlerinden birisi iletişimidir. Bu işlevin günlük yaşamlarında kişilerarası iletişimde bir takım sorunlar yaşamakta olan işitme engelli bireyler için oldukça önem kazandığı görülmektedir. Ayrıca sosyal medyadaki iletişimde görsel duyuların da öne çıkmasının işitme engellilerde iletişimi kolaylaştıran bir unsur olduğu, bunun işitme engellilerde sosyal medyanın iletişim için kullanıma nedenlerinden biri olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 7. Sosyal Medyanın Eski Arkadaşlarla Bir Araya Gelebilmeye Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya, eski arkadaşlarım ile tekrardan bir araya gelebilmemi sağlamaktadır.	10	9,8	20	19,6	72	70,6	102	100

Sosyal medya, eski arkadaşlarım ile tekrardan bir araya gelebilmemi sağlamaktadır, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %70,6 (72)'si bu ifadeye katıldığını, %9,8 (10)'i katılmadığını, %19,6 (20)'sı kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda sosyal medyanın katılımcıların eskiden arkadaş oldukları fakat sonradan iletişimlerinin çeşitli sebeplerden kesildiği arkadaşlarıyla tekrar iletişim kurabilmelerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu durumda, sosyal medyanın işitme engelli bireylerin arkadaşlık ilişkilerinin kuvvetlenmesi ve genişlemesinde etkili olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 8. Sosyal Medyanın Diğer Aktivitelere Ayrılan Zamana Olan Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya siteleri yüzünden diğer sosyal aktivitelere yeterince vakit ayıramıyorum.	29	28,4	29	28,4	44	43,2	102	100

Sosyal medya siteleri yüzünden diğer sosyal aktivitelere yeterince vakit ayıramıyorum, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %43,2 (44)'si bu ifadeye katıldığını, %28,4 (29)'ü katılmadığını, %28,4 (29)'ü kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda katılımcılarda sosyal medyanın diğer sosyal faaliyetlere olan etkisi konusunda genel bir görüş çoğunluğunun bulunmadığı görülmektedir. Katılımcıların %43,2 sinin sosyal medyanın başka sosyal faaliyetlere vakit ayıramadığına katıldığını belirtmesi, sosyal medyada geçirilen fazla sürenin bireylerin gerçek sosyal hayata katılımları konusunda engel teşkil edebileceğini göstermektedir.

Tablo 9. Sosyal Medyanın Sosyalleşmeye Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal Medya sayesinde daha fazla sosyalleşiyorum.	8	7,8	24	23,5	70	68,6	102	100

Sosyal Medya sayesinde daha fazla sosyalleşiyorum, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %68,8 (70)'i bu ifadeye katıldığını, %7,8 (8)'i katılmadığını, %23,5 (24)'i kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda sosyal medyanın katılımcıların sosyalleşmelerinde etkili olduğu görülmektedir. Bu anlamda, toplumsal yaşama katılabilme konusunda işiten bireylere göre bir takım dezavantajları bulunan işitme engellilerin, sosyal medya ile birlikte bir takım engelleri aşarak toplum ile uyum sağlayabildikleri düşünülebilir. Sosyalleşme, bireylerin yaşadıkları toplumlara bir nevi ayak uydurma süreçleri olarak düşünüldüğünde sosyal medyanın günümüzde işitme engellilerin sosyalleşmelerinde oldukça kritik bir önemde olduğu da ayrıca görülmektedir.

Tablo 10. Sosyal Medyanın Sosyal Çevreyle Anlık İletişimine Olan Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya ve sosyal ağlar sosyal çevremle anlık iletişim kurmama olanak sağlıyor.	4	3,9	15	14,7	83	81,4	102	100

Sosyal medya ve sosyal ağlar sosyal çevremle anlık iletişim kurmama olanak sağlıyor, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %81,4 (83)'ü bu ifadeye katıldığını, %3,9 (4)'ü katılmadığını, %14,7 (15)'si kararsız olduğunu belirtmişlerdir. Bu veriler doğrultusunda sosyal medyanın katılımcıların anlık iletişim ihtiyaçlarını karşıladığı görülmektedir. Sosyal medya, internet temelinde bir altyapıda çalıştığı için sosyal medyadan önceki dönemlere göre daha ucuz ve kolay iletişim olanak sunmaya başlamıştır. Böylece kullanıcılar, dünyanın her tarafındaki diğer kişilerle kolaylıkla anlık olarak iletişim olanağına kavuşmuştur. Bunun neticesinde işitme engelli bireyler için de sosyal çevreyle anlık olarak iletişimin yaygınlaşması, sosyal çevreyle ilişkilerin kuvvetlenmesini sağladığı yorumu yapılabilir.

Tablo 11. Sosyal Medyanın İletişimde Ulaşılabilirliğe Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya ağlar sayesinde insanlara ulaşmak ve iletişim kurmak daha hızlı ve daha kolay.	8	7,8	17	16,7	77	75,5	102	100

Sosyal medya ağlar sayesinde insanlara ulaşmak ve iletişim kurmak daha hızlı ve daha kolay, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %75,5 (77)'i bu ifadeye katıldığını, %7,8 (8)'i katılmadığını, %16,7 (17)'si kararsız olduğunu belirtmişlerdir. Bu veriler doğrultusunda sosyal medyanın katılımcıların sosyal medya ile iletişim kurmalarının, diğer insanlara daha hızlı ve rahat ulaşabilmelerini sağladığı görülmektedir.

Tablo 12. Sosyal Medyanın Geniş Kitlelere Ve Sosyal Çevreye Ulaşılabilirliğe Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya ve sosyal ağlar çok geniş kitlelere ulaşmama ve daha geniş bir sosyal çevreye sahip olmama olanak sağlıyor.	12	11,8	23	22,5	67	65,7	102	100

Sosyal medya ve sosyal ağlar çok geniş kitlelere ulaşmama ve daha geniş bir sosyal çevreye sahip olmama olanak sağlıyor ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %65,7 (67)'si bu ifadeye katıldığını, %11,8 (12)'i katılmadığını, %22,5 (23)'i kararsız olduğunu belirtmişlerdir. Bu veriler doğrultusunda sosyal medyanın katılımcılar için fikirlerini ulaştırabilecekleri geniş kitlelere ulaşabilmelerini, yeni arkadaş çevreleri edinebilmelerini ve farklı çevrelerden yeni bir şeyler öğrenebilmelerini sağlayabileceği görülmektedir. Ayrıca bu doğrultuda işitme engelliler, sosyal medya vasıtasıyla başka işitme engelli bireyler ile tanışabileceği ve bir araya gelerek dayanışma sergileyebilecekleri düşünülebilir.

Tablo 13. Sosyal Medyanın Kullanıcıları Sosyal Çevreye Tanıtılmasına Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya ve sosyal ağlar kendimi sosyal çevremle daha iyi tanıtabilmeme olanak sağlıyor.	18	17,6	18	17,6	66	64,7	102	100

Sosyal medya ve sosyal ağlar kendimi sosyal çevreme daha iyi tanıtabilmeme olanak sağlıyor, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %64,7 (66)'sı bu ifadeye katıldığını, %17,6 (18)'sı katılmadığını, %17,6 (18)'sı kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler ışığında katılımcıların sosyal medyayı, kendilerini doğru bir şekilde taktim edebilecekleri bir ortam olarak gördükleri görülmektedir. Fakat sosyal medyada yeterli bir denetim olmadığı ve kişilerin kendi gerçek bilgi ve görsellerini kullanmamaları ihtimali göz önüne alındığında sosyal medyadaki kişisel bilgilerin yanıltıcı olabileceği ve sağlıklı ilişki ve etkileşimlerin kurulması noktasında bir takım sorunlar olabileceği düşünülebilir.

Tablo 14. Sosyal Medyanın Sosyal Çevreyle İlişkilerin Güçlenmesine Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya ve sosyal ağlar sürekli etkileşim ve iletişime olanak sağlayarak sosyal çevremle ilişkilerimi güçlendirmeme olanak sağlıyor.	12	11,8	19	18,6	71	69,6	102	100

Sosyal medya ve sosyal ağlar sürekli etkileşim ve iletişime olanak sağlayarak sosyal çevremle ilişkilerimi güçlendirmeme olanak sağlıyor, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %69,6 (71)'sı bu ifadeye katıldığını, %11,8 (12)'i katılmadığını, %18,6 (19)'sı kararsız olduğunu belirtmişler. Bu veriler doğrultusunda sosyal medyanın, katılımcıların sosyal çevreleriyle ilişkilerinin güçlenmesinde etkili olduğu ve iletişimlerinin devamlı olarak sürmesini sağladığı yorumu yapılabilir.

Tablo 15. Sosyal Medyanın Bilgilenmeye Olan Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Etrafımda gerçekleşen olayları daha çok sosyal medyadan öğreniyorum.	1	1,0	19	18,6	82	80,4	102	100

Etrafımda gerçekleşen olayları daha çok sosyal medyadan öğreniyorum, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %80,4 (82)'ü bu ifadeye katıldığını, %1,0 (1)'i katılmadığını, , %18,6 (19)'sı kararsız olduğunu belirtmişler. Bu veriler doğrultusunda sosyal medyanın katılımcılar için bilgilenmek için önemli bir kaynak olduğu görülmektedir. Sosyal medyanın anlık iletişimdeki stratejik konumu, kullanıcılar için bilgi kaynaklarını oldukça çeşitlendirmekte ve kullanıcıların çevresi ile ilgili haber almasını kolaylaştırmaktadır. Lakin sosyal medyada doğru haberler kadar gerçekliği olmayan bilgilerin de yayılabilmesi, sosyal medyadaki bilgilerin incelendiğinde daha dikkatli olmak gerekliliğini göstermektedir.

Tablo 16. Sosyal Medyanın Kullanıcılarının Toplumsal Sorunlara Karşı Davranışına Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal Medya toplumsal sorunlarla ilgili çaba göstermemde yardımcı olmaktadır.	18	17,6	27	26,5	57	55,9	102	100

Sosyal Medya toplumsal sorunlarla ilgili çaba göstermemde yardımcı olmaktadır, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %55,9 (57)'u bu ifadeye katıldığını, %17,6 (18)'sı katılmadığını, %26,5 (27)'i kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu verilerin ışığında sosyal medyanın katılımcıların sosyal sorunlarla ilgili çaba göstermelerinde genellikle etkili olduğu görülmektedir. Normal medyada görülmeyen ya da yeteri kadar kendine yer bulamayan bir takım problemler günümüzde genellikle sosyal medya kanalları aracılığıyla kamuoyuna

duyurulmaktadır. Bu anlamda işitme engelli bireylerin de sosyal sorunlar ile ilgili olan konularda genelde sosyal medyadan bilgilenmekte ve çaba göstermeye çalıştıkları görülmektedir.

Tablo 17. Sosyal Medyanın Sosyal Statü Ve Tanınırlığa Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya sayesinde tanınırlığım ve sosyal statüm artmaktadır.	26	25,5	29	28,4	47	46,1	102	100

Sosyal medya sayesinde tanınırlığım ve sosyal statüm artmaktadır, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %46,1 (47)'i bu ifadeye katıldığını, %25,5 (26)'i katılmadığını, %28,4 (29)'ü kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda katılımcıların yarısına yakınının sosyal medyanın kendilerinin toplumsal statülerinin arttığını belirtmiş olduğu görülmektedir. Sosyal medya vasıtasıyla geniş kitlelere ulaşabilmek ve yeteneklerini sunmak eskisine göre daha kolay bir şekilde icra edilebilmektedir. Bu anlamda sosyal medyanın işitme engelli bireylerde de tanınırlığı arttırdığı ve sosyal statünün artmasına etki ettiği yorumu yapılabilir.

Tablo 18. Sosyal Medyada Katılan Gruplar

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medyada sadece işitme engellilerin gruplarına katılıyorum.	45	44,1	17	16,7	40	39,2	102	100

Sosyal medyada sadece işitme engellilerin gruplarına katılıyorum ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %39,2 (40)'si bu ifadeye katıldığını, %44,1 (45)'i katılmadığını, %16,7 (17)'si kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda katılımcıların sosyal medyada yalnızca işitme engelli bireylerin oluşturduğu gruplara katılmadığı, çoğunlukla farklı kişilerin oluşturduğu gruplara katılımın tercih edildiği görülmektedir. Bu anlamda işitme engelli bireylerin kendilerini sosyal medyada çoğunlukla toplumun geri kalanından soyutlamadığı yorumu yapılabilir.

2.2.2. Sosyal Medya Kullanımı Motivasyonları

Tablo 19. Sosyal Medyadaki Gönderilerin Sohbet Konusu Yapılması

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya sitelerinde gördüğüm paylaşımları arkadaşlarımla sohbet konusu yapmak hoşuma gidiyor.	15	14,7	17	16,7	70	68,6	102	100

Sosyal medya sitelerinde gördüğüm paylaşımları arkadaşlarımla sohbet konusu yapmak hoşuma gidiyor, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %68,6 (70)'sı bu ifadeye katıldığını, %14,7 (15)'si katılmadığını, %16,7 (17)'si kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda katılımcıların çoğunluğunun sosyal medyadaki gönderiler hakkında yakın çevresiyle sohbet konusu yapmanın hoşuna gittiği görülmektedir. Bu anlamda sosyal medyanın işitme engellilerin etkileşim ve iletişimlerinde etkili olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 20. Sosyal Medyanın Yeni Arkadaşlık Kurmaya Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya siteleri sayesinde daha fazla arkadaşımın olacağını düşünürüm.	29	28,4	23	22,5	50	49,0	102	100

Sosyal medya siteleri sayesinde daha fazla arkadaşımın olacağını düşünürüm, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %49,0 (50)'u bu ifadeye katıldığını, %28,4 (29)'ü katılmadığını, %22,5 (23)'i kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda sosyal medyanın katılımcıların çoğunluğunun yeni arkadaş edinmelerinde etkili olduğu görülmektedir. Sosyal medyada kullanıcılar farklı grup, sayfa ve gönderiler altında bir araya gelebilmekte, farklı konular hakkında fikirleri tartışabilmekte ve tanışabilmektedirler. Bu anlamda sosyal medyanın işitme engelli bireylerin yeni arkadaşlıklar edinebilmeleri için uygun bir yapı sunduğu görülmektedir.

Tablo 21. Sosyal Medyanın Günlük Yorgunluk Ve Strese Olan Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya ve sosyal ağlar sayesinde gündelik hayatın yoğunluğu ve stresinden uzaklaşabiliyorum.	14	13,7	21	20,6	67	65,7	102	100

Sosyal medya ve sosyal ağlar sayesinde gündelik hayatın yoğunluğu ve stresinden uzaklaşabiliyorum, araştırmaya katılan katılımcıların %65,7 (67)'si bu ifadeye katıldığını, %13,7 (14)'si katılmadığını, %20,6 (21)'sı kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda sosyal medyanın, katılımcılar için günlük hayatın yorgunluk ve stresinden kurtulmak için bir araç olduğu görülmektedir. bu anlamda sosyal medyanın kullanılma amaçlarından birinin de günlük sıkıntılardan uzaklaşmak olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 22. Sosyal Medyanın Güven Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kendimi en çok sosyal medyadayken rahat ve güvende hissediyorum.	31	30,4	18	17,6	53	52,0	102	100

Kendimi en çok sosyal medyadayken rahat ve güvende hissediyorum, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %52,0 (53)'si bu ifadeye katıldığını, %30,4 (31)'ü katılmadığını, %17,6 (18)'sı kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda sosyal medyanın çoğu katılımcı için güvenli ve rahat bir ortam olduğu ve bu mecrada engellerinden sıyrılarak işiten kişiler gibi rahat bir şekilde hareket edebildikleri yorumu yapılabilir. Bu anlamda sosyal medyanın işitme engelli bireylerin yetersizliklerinin daha az önemli olduğu bir ortam olduğu söylenebilir.

Tablo 23. Sosyal Medyanın Toplumdan Bağımsızlaşmaya Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal Medya toplumdan bağımsızlaşmamı sağlamaktadır.	24	23,5	27	26,5	51	50,0	102	100

Sosyal Medya toplumdan bağımsızlaşmamı sağlamaktadır, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %50,0 (51)'si bu ifadeye katıldığını, %23,5 (24)'i katılmadığını, %26,5 (27)'i kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda sosyal medyanın katılımcıların bağımsız bir şekilde hareket edebilmelerini sağladığı görülmektedir. Bu anlamda sosyal medyanın farklı duyulara hitap etmesiyle, işitme engellerinden dolayı tamamen hür olamayan ve birçok konuda başkalarının yardımına gereksinim duyan işitme engelli bireylerin bazı konularda daha özgür olabildikleri yorumu yapılabilir.

Tablo 24. Sosyal Medyanın Kullanıcılarının Yalnız Kalabilmelerine Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya sayesinde aile, arkadaş çevresi gibi grupların dışında kendimle baş başa kalabiliyorum.	23	22,5	25	24,5	54	53,0	102	100

Sosyal medya sayesinde aile, arkadaş çevresi gibi grupların dışında kendimle baş başa kalabiliyorum, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %53,0 (54)'ü bu ifadeye katıldığını, %22,5 (23)'i katılmadığını, %24,5 (25)'i kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda sosyal medyanın katılımcılar için bir toplumsallaşma aracı olduğu kadar aynı zamanda toplum dışında yalnız olarak vakit geçirebileceği ve dinlenebileceği bir ortam olduğu görülmektedir. Bu anlamda sosyal medyanın işitme engelliler için bir kendine vakit ayırma aracı da olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 25. Sosyal Medyanın Gerçek Hayata Göre Kullanıcılarını Nasıl Hissettirdiği

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal ağlarda kendimi gerçek hayattakinden çok daha rahat ifade ediyorum.	21	20,6	31	30,4	50	49,0	102	100

Sosyal ağlarda kendimi gerçek hayattakinden çok daha rahat ifade ediyorum, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %49,0 (50)'ü bu ifadeye katıldığını, %20,6 (21)'si katılmadığını, %30,4 (31)'ü kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda katılımcıların genellikle sosyal medyada kendilerini gerçek hayata göre daha rahat ifade ettikleri görülmektedir. Bu anlamda günlük yaşamlarında işitme engellerinden dolayı kendilerini rahat bir şekilde ifade etmekte zorluk yaşayan işitme engelli bireylerin sosyal medyada engelliliklerini gizleyebildikleri ve sosyal medya ile bir takım engellerini aşabildikleri için ifadede kendilerini daha rahat hissettikleri yorumu yapılabilir.

Tablo 26. Sosyal Medyanın Kullanıcılarının Herhangi Bir Konuya Olan Merakının Giderilmesine Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya ve sosyal ağlar herhangi bir konu ya da kişi hakkındaki merakımı gidermeme olarak sağlıyor.	12	11,8	17	16,7	73	71,6	102	100

Sosyal medya ve sosyal ağlar herhangi bir konu ya da kişi hakkındaki merakımı gidermeme olarak sağlıyor, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %71,6 (73)'sı bu ifadeye katıldığını, %11,8 (12)'i katılmadığını, %16,7 (17)'si kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda sosyal medyanın katılımcılar için ciddi bir bilgi kaynağı olduğu görülmektedir. Günümüzde internet tabanlı sosyal medya uygulamalarıyla birlikte insanların

bilgiye ulaşımları oldukça kolaylaşmıştır. Bu anlamda işitme duyularındaki yetersizliklerinden dolayı eğitim hayatında ve hayatlarının diğer safhalarında işiten kişilerle eşit şartlarda olmayan işitme engelli bireyler için sosyal medyanın bilgiye erişim ve herhangi bir konu Hakkında Bilgi Edinmek İçin Çok Önemli Bir Yer Edindiği Yorumunu Yapılabilir.

Tablo 27. Kullanıcıların Sosyal Medyayı Ne İçin Kullandığı

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medyayı insanların hakkımda daha çok bilgi sahibi olmalarını istediğim için kullanıyorum.	26	25,5	23	22,5	53	52,0	102	100

Sosyal medyayı insanların hakkımda daha çok bilgi sahibi olmalarını istediğim için kullanıyorum, araştırmaya katılan katılımcıların %52,0 (53)'si bu ifadeye katıldığını, %25,5 (26)'i katılmadığını, %22,5 (23)'i kararsız olduğunu belirtmişlerdir. Bu veriler doğrultusunda katılımcıların çoğunluğunun sosyal medyayı başka insanların kendileri için olan fikirlerini etkileyebilmek için kullandığı görülmüştür. Sosyal medyada kullanıcılar, kendi profillerini istedikleri gibi şekillendirip başkalarına kendilerini istedikleri şekilde tanıtabilmektedir. Bu anlamda, işitme engelli bireylerin iletişim yetersizliğinden dolayı kendilerini yeterince tanıtamamalarından dolayı sosyal medyanın işitme engellilerin kendilerini başka insanlara tanıtabilecekleri bir ortam olarak da kullanıldığı yorumu yapılabilir.

Tablo 28. Sosyal Medyanın Kullanıcılarını Ortak Amaçları Taşıyan Kişilerle Buluşturması

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya siteleri sayesinde ortak ilgi ve amaçlara sahip olduğu kişilere ulaşabileceğimi düşünüyorum.	14	13,7	19	18,6	69	67,6	102	100

Sosyal medya siteleri sayesinde ortak ilgi ve amaçlara sahip olduğu kişilere ulaşabileceğimi düşünüyorum, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %67,6 (69)'sı bu ifadeye katıldığını, %13,7 (14)'si katılmadığını, %18,6 (19)'sı kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda sosyal medyanın çoğu katılımcılar için kendileriyle ortak paydalara sahip insanlarla bir araya gelebilmek veya sosyal medya üzerinden bağlantı kurabilmek için kullanıldığı görülmektedir. Bu anlamda sosyal medya, işitme engellilerin kendileri gibi olan kişilerle bir araya gelebilmelerine, onlarla tecrübelerini paylaşabilmelerine, dayanışma sağlayabilmelerine ve birlikte hareket edebilmelerine sebebiyet verebileceği yorumu yapılabilir.

Tablo 29. Sosyal Medyanın Kullanıcıların Daha Başarılı Hissetmesine Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya sayesinde kendimi daha başarılı ve önemli görüyorum.	26	25,5	16	15,7	60	58,8	102	100

Sosyal medya sayesinde kendimi daha başarılı ve önemli görüyorum, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %58,8 (60)'i bu ifadeye katıldığını, %25,5 (26)'i katılmadığını, %15,7 (16)'sı kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda katılımcıların çoğunluğunun sosyal medyanın kendilerini normalden daha başarılı ve önemli gösterdiğini belirttiği görülmektedir. Sosyal medyada kişilerin birbirlerini görmeden iletişim kurmalarından dolayı

işitme engelli bireyler daha az ayrımcılığa ve sosyal dışlanmaya maruz kalmaktadır. Bu anlamda işitme engelli sosyal medya kullanıcılarının sosyal medyada günlük yaşama göre daha çok muhatap olarak alındığı ve yaptığı paylaşımların karşıdaki kişiler tarafından beğenilmesinin işitme engellileri kendilerinin daha önemli olduğunu düşünmelerini sağladığı yorumu yapılabilir.

Tablo 30. Sosyal Medyanın Özgüvene Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal Medya benim özgüvenimi yükselterek daha güçlü olmamı sağlamaktadır.	17	16,7	27	26,5	58	56,8	102	100

Sosyal Medya benim özgüvenimi yükselterek daha güçlü olmamı sağlamaktadır, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %56,8 (58)’i bu ifadeye katıldığını, %16,7 (17)’si katılmadığını, %26,5 (27)’i kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda sosyal medyanın çoğu katılımcıların özgüvenlerine etki edip sosyal hayatta daha güçlü olabilmelerini sağladığı görülmektedir. Sosyal medya ortamının gerçek sosyal hayata göre daha özgür bir paylaşım ortamı sunması ve engellilerin engellerinin sosyal medyada önlerine daha az çıktığı göz önüne alındığında, işitme engelli bireylerin çekinmeden paylaşım yapabilmelerinin ve paylaşımlarına gelen beğenilerin kendilerinin özgüvenlerinin yükselmesine etki ettiği yorumu yapılabilir.

Tablo 31. Sosyal Medyanın Kaygıların Giderilmesine Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medyadayken kaygılarımdan uzaklaşabiliyorum.	19	18,6	27	26,5	56	54,9	102	100

Sosyal medyadayken kaygılarımdan uzaklaşabiliyorum, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %54,9 (56)’u bu ifadeye katıldığını, %18,6 (19)’sı katılmadığını, %26,5 (27)’i kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda sosyal medyanın çoğu işitme engellilerde kaygılardan uzaklaşabilmenin bir yolu olduğu görülmektedir. Bu anlamda günlük hayatın karmaşasından sosyal medya ile uzaklaşan işitme engelli bireylerin sanal dünyadaki gönderilere odaklanarak üzerlerindeki stres ve kaygılardan uzaklaştığı ve rahatladıkları yorumu yapılabilir.

2.2.3. Sosyal Medya Kullanımının Kişilerarası İlişkilere Etkisi

Tablo 32. Sosyal Medyanın Aile İle Geçirilen Süreye Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya siteleri yüzünden aileme yeterince vakit ayıramıyorum.	47	46,1	25	24,5	30	29,4	102	100

Sosyal medya siteleri yüzünden aileme yeterince vakit ayıramıyorum, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %29,4 (30)’ü bu ifadeye katıldığını, %46,1 (47)’i katılmadığını, %24,5 (25)’i kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda çoğu katılımcının sosyal medyanın ailelerine vakit ayırmalarına mani olduğuna katılmadığı görülmektedir. Sosyal medya, sahip olduğu farklı işlevlerle kullanıcıların kullanım amaçlarına ve kullanım sıklığına göre farklı sonuçları verebilmektedir. Bu anlamda işitme engelli bireylerin sosyal medya

kullanımları engelli olmayan kişilere göre tercihten ziyade bir ihtiyaç olmasından dolayı sosyal medyanın artık hayatın bir parçası olduğu ve günlük hayatla barışık şekilde kullanıldığı yorumu yapılabilir.

Tablo 33. Sosyal Medyanın Duygusal İlişkilere Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya sayesinde eşimle-sevgilimle tanıştım.	76	74,5	9	8,8	17	16,7	102	100

Sosyal medya sayesinde eşimle-sevgilimle tanıştım, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %16,7 (17)'si bu ifadeye katıldığını, %74,5 (76)'i katılmadığını, %8,8 (9)'i kararsız olduğunu belirtmişlerdir. Bu veriler doğrultusunda katılımcıların duygusal ilişki arayışlarını çoğunlukla sosyal medya ile karşılamadıkları görülmüştür. Sosyal medya birçok farklı özelliğiyle kullanıcıların çeşitli ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir mecraadır. Bu anlamda işitme engelli bireylerin duygusal ilişkileri için sosyal medyayı çoğunlukla kullanmamış olmaları hakkında, sosyal medyadaki kişilere yeterince güvenememelerinden ve bu tür ihtiyaçlarında yüz yüze iletişimi daha çok tercih ettikleri yorumu yapılabilir.

Tablo 34. Sosyal Medyanın Arkadaşlar Arası İlişkilere Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya sitelerinin beni arkadaşlarımdan uzaklaştırdığını düşünüyorum.	58	56,9	22	21,6	22	21,6	102	100

Sosyal medya sitelerinin beni arkadaşlarımdan uzaklaştırdığını düşünüyorum, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %21,6 (22)'sı bu ifadeye katıldığını, %56,9 (58)'u katılmadığını, %21,6 (22)'sı kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda çoğu katılımcılar, sosyal medyanın kendilerini arkadaşlarından uzaklaştırmadığını belirttiği görülmektedir. Bu anlamda sosyal medya, işitme engelli bireylerin arkadaşlar arası ilişkilerini fazlasıyla kötü etkilemediğini, sosyal medya ile birlikte iletişimin genellikle devam ettiği yorumu yapılabilir.

Tablo 35. Sosyal Medyanın Kültürler Arası İlişkilere Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal Medya farklı kültürlerdeki insanlarla buluşmamı sağlamaktadır.	9	8,8	22	21,6	71	69,6	102	100

Sosyal Medya farklı kültürlerdeki insanlarla buluşmamı sağlamaktadır, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %69,6 (71)'sı bu ifadeye katıldığını, %8,8 (9)'i katılmadığını, %21,6 (22)'sı kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda sosyal medyanın, katılımcıların çeşitli kültürel ortamlardaki insanlarla etkileşimine uygun ortam sağladığı görülmektedir. Sosyal medya, yapısı itibarıyla ülke ve coğrafi sınırlar ile sınırlı değildir. Böylelikle kullanıcılar için dünyanın her yerindeki sosyal medya kullanıcıları ile iletişime girebilmek mümkündür. Bu anlamda işitme engelli bireylerin sosyal medya kullanımıyla birlikte farklı yapılarıdaki kültüre sahip kişilerle etkileşime girebildiği ve böylece fikir dünyalarının etkilenebileceği yeni ortamların ortaya çıktığı yorumu yapılabilir.

Tablo 36. Sosyal Medyanın Arkadaşlar İle Geçirilen Süreye Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal ağlar dolayısıyla arkadaşlarımla daha az yüz yüze görüşebiliyorum.	43	42,2	23	22,5	36	35,3	102	100

Sosyal ağlar dolayısıyla arkadaşlarımla daha az yüz yüze görüşebiliyorum, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %35,3 (36)'ü bu ifadeye katıldığını, %42,2 (43)'si katılmadığını, %22,5 (23)'i kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda katılımcıların arkadaşlarıyla yüz yüze görüşüp görüşmedikleri konusunda yüksek görüş çoğunluğu oluşmayıp bu fikre katılan ve katılmayanların oranları birbirine yakın olup katılmayanların oranı az farkla daha fazladır. Buna sebep olarak kullanıcıların farklı yaşam şekilleri, sosyal medya kullanım amaçları, kullanılan sosyal medya aracının işlevleri ve sosyal medya kullanım sıklığının birbirlerine göre farklılık göstermesi olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 37. Sosyal Medyada Kurulan Arkadaşlıkların Gerçek Hayata Taşınması

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal ağlarda kurduğum yeni arkadaşlıkları gerçek hayata da taşıyorum.	25	24,5	21	20,6	56	54,9	102	100

Sosyal ağlarda kurduğum yeni arkadaşlıkları gerçek hayata da taşıyorum, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %54,9 (56)'u bu ifadeye katıldığını, %24,5 (25)'i katılmadığını, %20,6 (21)'si kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda katılımcıların sosyal medyada tanıştığı kişilerle olan iletişimini gerçek hayatta da devam ettirdiği görülmektedir. Sosyal medya, her kesimden insanın bir arada bulunduğu bir paylaşım ortamıdır. Bu ortamda, bireyler çeşitli kişiler ile iletişim kurabilmekte ve etkileşime girebilmektedirler. Bu anlamda işitme engelli bireyler, günlük yaşamda engellerinden dolayı iletişimde yaşadıkları kısıtlılıklar arkadaş edinmelerini zorlaştırmasından dolayı sosyal medya, işitme engelliler için alternatif bir arkadaş edinme platformu olabileceği yorumu yapılabilir.

Tablo 38. Sosyal Medyanın İletişim Şekline Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Arkadaşlarımla yüz yüze iletişimden ziyade sosyal ağlar yoluyla iletişim kurmayı daha çok tercih ediyorum.	25	24,5	25	24,5	52	51,0	102	100

Arkadaşlarımla yüz yüze iletişimden ziyade sosyal ağlar yoluyla iletişim kurmayı daha çok tercih ediyorum, araştırmaya katılan katılımcıların %51,0 (52)'i bu ifadeye katıldığını, %24,5 (25)'i katılmadığını, %24,5 (25)'i kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda çoğu katılımcının iletişim kurmak için sosyal medyayı öncelik olarak aldığı görülmektedir. Bu anlamda günümüzde işitme engellilerde iletişim için sosyal medya kullanımının çok önemli bir hale geldiği ve hayatların mühim bir parçası olmaya başladığı yorumu yapılabilir.

Tablo 39. Sosyal Medyanın Günlük İşlere Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya ve sosyal ağların beni gündelik işlerimden alıkoyduğunu düşünüyorum.	47	46,1	24	23,5	31	30,4	102	100

Sosyal medya ve sosyal ağların beni gündelik işlerimden alıkoyduğunu düşünüyorum, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %30,4 (31)'ü bu ifadeye katıldığını, %46,1 (47)'i katılmadığını, %23,5 (24)'i kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda katılımcıların ekseriyetinin sosyal medyanın kendilerini sosyal yaşamdan alıkoymadığını belirttiği görülmektedir. Günümüzde sosyal medyanın dünya genelinde yoğun kullanım alanı bulunmakta ve insanların hayatlarının birçok yerinde sosyal medya ile karşılaşmaktadır. Bu anlamda çoğu işitme engelli bireylerde sosyal medya kullanımının günlük hayatın işleyişiyle iç içe geçtiği yorumu yapılabilir.

Tablo 40. Sosyal Medyanın Kişilerarası Sevgiye Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medyada tanıştığım insanların dışında çok az insan beni seviyor.	55	53,9	22	21,6	25	24,5	102	100

Sosyal medyada tanıştığım insanların dışında çok az insan beni seviyor, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %24,5 (25)'i bu ifadeye katıldığını, %53,9 (55)'u katılmadığını, , %21,6 (22)'sı kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda katılımcıların çoğunluğunun sosyal medya dışında da sevildiğini hissettiği görülmektedir. Bu anlamda işitme engellilerin günlük yaşamlarında çevreleri tarafından sevildikleri ve bunu hissettikleri yorumu yapılabilir.

Tablo 41. Sosyal Medyanın İletişim Ortamının Seçimine Olan Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İnsanlarla yüz yüze iletişim kurmaktansa sanal ortamda iletişim kurmak kendimi daha rahat hissettiriyor.	23	22,5	20	19,6	59	57,8	102	100

İnsanlarla yüz yüze iletişim kurmaktansa sanal ortamda iletişim kurmak kendimi daha rahat hissettiriyor, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %57,8 (59)'i bu ifadeye katıldığını, %22,5 (23)'i katılmadığını, %19,6 (20)'sı kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda katılımcıların sosyal medyada iletişim kurmalarının kendilerini daha rahat hissetmelerini sağladığı görülmektedir. Sosyal medyada iletişim kuran kişilerin bir arada olmaması ve görselliğe dayanan paylaşımlar yapabilmeye olanak veren yapısı sayesinde işitme engelli bireyler, işiten kişilerle iletişim kurabilmek için farklı alternatiflere sahip olmaktadır. Bu anlamda işitme engelliler, sosyal medya yoluyla engelliliklerinin getirdiği sınırları daha az hissettiği ve işitme ve görselliğe dayanan farklı duyulara hitap eden iletişim şekilleriyle kendini daha rahat ifade edebildikleri yorumu yapılabilir.

Tablo 42. Sosyal Medyanın Kişilere Olan Davranışlara Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kişilere karşı tavırlarımda sosyal medya etkili olabilmektedir.	15	14,7	35	34,3	52	51,0	102	100

Kişilere karşı tavırlarımda sosyal medya etkili olabilmektedir, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %51,0 (52)'i bu ifadeye katıldığını, %14,7 (15)'si katılmadığını, %34,3 (35)'ü kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda çoğu katılımcıda sosyal medyanın başka insanlara karşı olan davranışları konusunda tesirli olduğu görülmektedir. Bu anlamda işitme engellilerin başka insanları tanımak için ve onlara karşı davranış geliştirmesinde aşamasında başvurduğu araçlardan birinin de sosyal medya olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 43. İletişim Kurulan Ortamın Rahat İletişime Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medyada diğer ortamlara göre daha rahat iletişim kurabiliyorum.	14	13,7	22	21,6	66	64,7	102	100

Sosyal medyada diğer ortamlara göre daha rahat iletişim kurabiliyorum, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %64,7 (66)'si bu ifadeye katıldığını, %13,7 (14)'si katılmadığını, %21,6 (22)'sı kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda çoğu katılımcının en rahat ettiği iletişim ortamının sosyal medya olduğu görülmektedir. Bu anlamda ayrıca kişilerin rahat ettikleri oranda sağlıklı iletişim kurabilecekleri göz önüne alındığında işitme engellilerde iletişim için sosyal medyanın oldukça önemli olduğu görülmektedir.

Tablo 44. Sosyal Medyadaki Paylaşımların Beğenilmesinin Özgüvene Etkisi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medya paylaşımlarımın beğenilmesi kendimi daha iyi, mutlu ve özgüvenli hissetmemi sağlıyor.	14	13,7	23	22,5	65	63,7	102	100

Sosyal medya paylaşımlarımın beğenilmesi kendimi daha iyi, mutlu ve özgüvenli hissetmemi sağlıyor, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %63,7 (65)'si bu ifadeye katıldığını, %13,7 (14)'si katılmadığını, %22,5 (23)'i kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda çoğu katılımcının sosyal medyadaki paylaşımlarının başkaları tarafından beğenilmesinin kendisini daha iyi hissetmesini sağladığı belirttiği görülmektedir. Bu anlamda işitme engellilerin sosyal medya yoluyla paylaştığı paylaşımların, kendileriyle aynı şeyleri beğenen, yaptıklarını tasdik eden ve destekleyen insanların varlığının bilinmesiyle özgüvenlerinin arttığı ve böylelikle işitme engellilerin kendilerini iyi ve mutlu hissettikleri yorumu yapılabilir.

Tablo 45. Sosyal Medyada Saygı Gösterimi

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medyada elde edebildiğim saygıyı günlük yaşantımda bulamıyorum.	37	36,3	33	32,3	32	31,4	102	100

Sosyal medyada elde edebildiğim saygıyı günlük yaşantımda bulamıyorum, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %31,4 (32)'ü bu ifadeye katıldığını, %36,3 (37)'ü katılmadığını, %32,3 (33)'ü kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu verilere göre sosyal medyada katılımcıların kendilerini daha saygın hissedenlerle hissetmeyenler arasındaki oranlarda büyük farklılıklar görülmemiş bunun kişilerin kendi tecrübelerine göre farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir.

Tablo 46. Sosyal Medyadaki Arkadaşların İşitme Engelli Olup Olmadığı

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sosyal medyadaki arkadaşlarımın çoğu işitme engellilerden oluşmaktadır.	22	21,6	7	6,9	73	71,6	102	100

Sosyal medyadaki arkadaşlarımın çoğu işitme engellilerden oluşmaktadır, ifadesine araştırmaya katılan katılımcıların %71,6 (73)'sı bu ifadeye katıldığını, %21,5 (22)'i katılmadığını, %6,9 (7)'u kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda katılımcıların çoğunluğunun sosyal medyadaki arkadaşlarının büyük bölümünü işitme engelli bireylerden oluştuğu görülmektedir. Bu anlamda işitme engelli bireyler, sosyal medyada da işitme engelli bireylerle aynı grup ve sayfaları takip ettiklerini ve çoğunlukla arkadaşlık bağları kurdukları yorumu yapılabilir.

2.3. Anket Soruları İlişki (Korelasyon) Analizleri

Tablo 47. Anket ifadeleri Korelasyon Analizi Sonuçları

	Sosyal medya siteleri sayesinde daha fazla arkadaşımın olacağını	Sosyal medya sayesinde aile, arkadaş çevresi gibi grupların dışında kendimle baş başa kalabiliyorum.	Sosyal Medya toplumsal sorunlarla ilgili çaba göstermemde yardımcı olmaktadır.	Sosyal medya ve sosyal ağlar sürekli etkileşim ve iletişime olanak sağlayarak sosyal çevremle ilişkilerimi güçlendirmeme olanak sağlıyor.	Sosyal medyada elde edebildiğim saygıyı günlük yaşamımda bulamıyorum.	Sosyal medya siteleri yüzünden diğer sosyal aktivitelere yeterince vakit ayıramıyorum.	Sosyal medya ve sosyal ağların beni gündelik işlerimden alıkoyduğunu düşünüyorum
Sosyal medya ve sosyal ağlar eğlenceli vakit geçirmemi sağlıyor.	,456**	,331**	,364**	,354**	-0,101	0,142	0,038
Sosyal medyadayken kaygılarımdan uzaklaşabiliyorum.	,197*	,461**	,425**	,394**	,289**	0,114	-0,091
Sosyal medya ve sosyal ağlar boş vakitlerimi geçirmemde önemli bir yardımcıdır.	,399**	,537**	,402**	,475**	,212*	0,165	0,001
Sosyal medya ağlar sayesinde insanlara ulaşmak ve iletişim kurmak daha hızlı ve daha kolay.	,220*	,295**	,430**	,372**	0,105	0,170	0,034
Sosyal medya ve sosyal ağlar sürekli etkileşim ve iletişime olanak sağlayarak sosyal çevremle ilişkilerimi güçlendirmeme olanak sağlıyor.	,362**	,419**	,543**	1	0,153	,227*	0,054
Sosyal medya siteleri yüzünden diğer sosyal aktivitelere yeterince vakit ayıramıyorum.	-0,015	0,165	0,096	,227*	0,025	1	,265**
Sosyal ağlar dolayısıyla arkadaşlarımla daha az yüz yüze görüşebiliyorum.	-0,007	0,139	0,155	0,114	0,159	,430**	,220*
Sosyal medya siteleri yüzünden aileme yeterince vakit ayıramıyorum.	-0,034	-0,097	0,022	-0,036	-0,012	,338**	,312**
Arkadaşlarımla yüz yüze iletişimden ziyade sosyal ağlar yoluyla iletişim kurmayı daha çok tercih ediyorum.	,325**	,317**	,319**	,315**	,279**	,228*	0,100
* 0.05							
**0.01							

Tablo 48. Anket ifadeleri Korelasyon Analizi Sonuçları

	Sosyal medya ve sosyal ağlar çok geniş kitlelere ulaşmama ve daha geniş bir sosyal çevreye sahip olmama olarak sağlıyor.	Sosyal medya siteleri sayesinde ortak ilgi ve amaçlara sahip olduğu kişilere ulaşabileceğimi düşünüyorum.	Sosyal medya paylaşımlarının beğenilmesi kendimi daha iyi, mutlu ve özgüvenli hissetmemi sağlıyor.	Sosyal Medya benim özgüvenimi yükselterek daha güçlü olmamı sağlamaktadır.	İnsanlarla yüz yüze iletişim kurmaktansa sanal ortamda iletişim kurmak kendimi daha rahat hissettiriyor.	Kendimi en çok sosyal medyadayken rahat ve güvende hissediyorum.	Sosyal medya ve sosyal ağlar kendimi sosyal çevreye daha iyi tanıtabilmeme olarak sağlıyor.
Sosyal medya sayesinde tanınırlığım ve sosyal statüm artmaktadır.	,338**	,342**	0,107	0,072	,226*	,264**	,279**
Sosyal medya ve sosyal ağlar eğlenceli vakit geçirmemi sağlıyor.	,355**	,233*	,451**	0,126	0,158	0,139	,296**
Sosyal medya ve sosyal ağlar sürekli etkileşim ve iletişime olanak sağlayarak sosyal çevremle ilişkilerimi güçlendirmeme olarak sağlıyor.	,330**	,317**	,362**	,248*	0,123	0,165	,333**
Sosyal medya ve sosyal ağlar herhangi bir konu ya da kişi hakkındaki merakımı gidermeme olarak sağlıyor.	,472**	,277**	,402**	0,140	0,146	0,175	0,134
Sosyal Medya farklı kültürlerdeki insanlarla buluşmamı sağlamaktadır	,297**	,349**	,273**	0,182	0,131	0,097	,252*
Sosyal medyada diğer ortamlara göre daha rahat iletişim kurabiliyorum.	0,155	0,168	,523**	,270**	,421**	,381**	,480**
Sosyal Medya toplumdan bağımsızlaşmamı sağlamaktadır.	0,077	0,190	,224*	,447**	,474**	,439**	,454**
İnsanlarla yüz yüze iletişim kurmaktansa sanal ortamda iletişim kurmak kendimi daha rahat hissettiriyor.	0,147	0,092	,296**	,307**	1	,651**	,522**
* 0.05							
** 0.01							

“Sosyal medya ve sosyal ağlar eğlenceli vakit geçirmemi sağlıyor” ifadesiyle “Sosyal medya siteleri sayesinde daha fazla arkadaşımın olacağını düşünürüm” ($r=,456$; $p<0,01$), “Sosyal medya ve sosyal ağlar sürekli etkileşim ve iletişime olanak sağlayarak sosyal çevremle ilişkilerimi güçlendirmeme olanak sağlıyor” ($r=,354$; $p<0,01$) ve “Sosyal medya paylaşımlarımın beğenilmesi kendimi daha iyi, mutlu ve özgüvenli hissetmemi sağlıyor” ($r=,451$; $p<0,01$) ifadeleri arasında ilişki bulunmuştur.

Sosyal medyada yoluyla arkadaşlık ilişkileri geliştirmek, sosyal ilişkileri güçlendirmek ve beğenilmek, sosyal medya ve ağlarda eğlenceli vakit geçirmekle ilişkilidir.

“Sosyal medyadayken kaygılarımdan uzaklaşabiliyorum” ifadesiyle “Sosyal medya sayesinde aile, arkadaş çevresi gibi grupların dışında kendimle baş başa kalabiliyorum” ($r=,461$; $p<0,01$) ve “Sosyal Medya toplumsal sorunlarla ilgili çaba göstermemde yardımcı olmaktadır” ($r=,425$; $p<0,01$) ifadeleri arasında ilişki bulunmuştur.

Sosyal medyada kendiyle baş başa kalabilmek, kaygıların azalmasıyla ilişkilidir yorumu yapılabilir. Ayrıca sosyal medya sayesinde toplumsal sorunlarla ilgilenmek de kaygının azalmasıyla ilişkili bulunmuştur.

“Sosyal medya ve sosyal ağlar boş vakitlerimi geçirmemde önemli bir yardımcıdır” ifadesi ve “Sosyal medya sayesinde aile, arkadaş çevresi gibi grupların dışında kendimle baş başa kalabiliyorum” ($r=,537$; $p<0,01$) ifadesi arasında ilişki bulunmuştur.

Sosyal medyada vakit geçirmenin işitme engellilerin kendilerine vakit ayırabilmelerine ve boş vakitlerini geçirmelerinde etkili olduğu yorumu yapılabilir.

“Sosyal medya ve sosyal ağlar sayesinde insanlara ulaşmak ve iletişim kurmak daha hızlı ve daha kolay” ifadesi ve “Sosyal medya ve sosyal ağlar sürekli etkileşim ve iletişime olanak sağlayarak sosyal çevremle ilişkilerimi güçlendirmeme olanak sağlıyor” ($r=,372$; $p<0,01$) ifadesi arasında ilişki bulunmuştur.

Sosyal medyada kullanıcıların anlık iletişimle hızlı ve kolay bir şekilde insanlara ulaşabilmeleri, kullanıcılarının sosyal ilişkilerini güçlendirmesiyle ilişkilidir.

“Sosyal medya ve sosyal ağlar sürekli etkileşim ve iletişime olanak sağlayarak sosyal çevremle ilişkilerimi güçlendirmeme olanak sağlıyor” ifadesiyle “Sosyal medya siteleri sayesinde daha fazla arkadaşımın olacağını düşünürüm” ($r=,362$; $p<0,01$), “Sosyal Medya toplumsal sorunlarla ilgili çaba göstermemde yardımcı olmaktadır” ($r=,543$; $p<0,01$) ve “Sosyal medya ve sosyal ağlar çok geniş kitlelere ulaşmama ve daha geniş bir sosyal çevreye sahip olmama olanak sağlıyor” ($r=,330$; $p<0,01$) ifadeleri arasında ilişki bulunmuştur.

Sosyal medyanın devamlı bir şekilde iletişim ve etkileşimi temin ederek kullanıcıların sosyal ilişkilerinin güçlenmesini sağlamasıyla, işitme engellilerin sosyal sorunlara karşı olan farkındalığının arttığı, daha kolay arkadaşlık ve iletişim bağları kurabildiği ve kişilerarası ilişkilerde ulaşılabilirliği arttırdığı yorumu yapılabilir.

“Sosyal medya siteleri yüzünden diğer sosyal aktivitelere yeterince vakit ayıramıyorum” ifadesi ve “Sosyal medya ve sosyal ağların beni gündelik işlerimden alıkoyduğunu düşünüyorum” ($r=,265$; $p<0,01$) ifadesi arasında ilişki bulunmuştur.

Sosyal medyada katılımcıların sanal olarak geçirdikleri süre nedeniyle sosyal aktivitelere yeterince vakit ayıramamasıyla katılımcıların günlük işlerini yeterince yerine getirememesi arasında ilişki olduğu yorumu yapılabilir.

“Sosyal ağlar dolayısıyla arkadaşlarımla daha az yüz yüze görüşebiliyorum” ifadesi ve “Sosyal medya siteleri yüzünden diğer sosyal aktivitelere yeterince vakit ayıramıyorum” ($r=,430$; $p<0,01$) ifadesi arasında ilişki bulunmuştur.

Sosyal medya sebebiyle katılımcıların çevresi ile etkileşimlerinin azalmasıyla sosyal etkinliklere ayrılan vaktin azalması birbiriyle ilişkili olduğu görülmektedir.

“Sosyal medya siteleri yüzünden aileme yeterince vakit ayıramıyorum” ifadesi ve “Sosyal medya ve sosyal ağların beni gündelik işlerimden alıkoyduğunu düşünüyorum” ($r=,312$; $p<0,01$) ifadesi arasında ilişki bulunmuştur.

Sosyal medya kullanımı nedeniyle aileye yeteri vakit ayırlamamasıyla günlük işlerin yerine getirilememesi arasında ilişki olduğu yorumu yapılabilir.

“Arkadaşlarımla yüz yüze iletişimden ziyade sosyal ağlar yoluyla iletişim kurmayı daha çok tercih ediyorum” ifadesiyle “Sosyal medya siteleri sayesinde daha fazla arkadaşımın olacağını düşünürüm” ($r=,325$; $p<0,01$) ve “Sosyal medyada elde edebildiğim saygıyı günlük yaşamımda bulamıyorum” ($r=,279$; $p<0,01$) ifadeleri arasında ilişki bulunmuştur.

Sosyal medyada katılımcıların günlük hayatlarında elde ettikleri saygıdan fazlasını bulabildikleri ve bu nedenle sosyal medya ile iletişimi daha öncelikli olarak kullandıkları yorumu yapılabilir.

“Sosyal medya sayesinde tanınırlığım ve sosyal statüm artmaktadır” ifadesi ve “Sosyal medya ve sosyal ağlar çok geniş kitlelere ulaşmama ve daha geniş bir sosyal çevreye sahip olmama olanak sağlıyor” ($r=,338$; $p<0,01$) ifadesi arasında ilişki bulunmuştur.

Sosyal medya vasıtası ile katılımcıların geniş sosyal ilişki ve etkileşimlerinin olmasıyla katılımcıların daha tanınır ve yüksek sosyal statülerinin olması birbiriyle ilişkilidir yorumu yapılabilir.

“Sosyal medya ve sosyal ağlar herhangi bir konu ya da kişi hakkındaki merakımı gidermeme olanak sağlıyor” ifadesiyle “Sosyal medya ve sosyal ağlar çok geniş kitlelere ulaşmama ve daha geniş bir sosyal çevreye sahip olmama olanak sağlıyor” ($r=,472$; $p<0,01$) ve “Sosyal medya paylaşımlarımın beğenilmesi kendimi daha iyi, mutlu ve özgüvenli hissetmemi sağlıyor” ($r=,402$; $p<0,01$) ifadeleri arasında ilişki bulunmuştur.

Sosyal medya ile katılımcıların geniş kitlelere ulaşabilmeleriyle merak edilen bilgilere ulaşabilmeleri ilişkilidir yorumu yapılabilir. Ayrıca paylaşımların başka kişiler tarafından beğenilmesinin de merak edilen bilgilere sosyal medyada ulaşılabilmesiyle ilişkili olduğu görülmektedir.

“Sosyal Medya farklı kültürlerdeki insanlarla buluşmamı sağlamaktadır” ifadesi ve “Sosyal medya siteleri sayesinde ortak ilgi ve amaçlara sahip olduğu kişilere ulaşabileceğimi düşünüyorum” ($r=,349$; $p<0,01$) ifadesi arasında ilişki bulunmuştur.

Sosyal medyayla ortak noktalara sahip kişilere ulaşabilmek, değişik kültürlerdeki kişilerle bir araya gelebilmeye ilişkilidir yorumu yapılabilir.

“Sosyal medyada diğer ortamlara göre daha rahat iletişim kurabiliyorum” ifadesiyle “Sosyal medya paylaşımlarımın beğenilmesi kendimi daha iyi, mutlu ve özgüvenli hissetmemi sağlıyor” ($r=,523$; $p<0,01$), “İnsanlarla yüz yüze iletişim kurmaktansa sanal ortamda iletişim kurmak kendimi daha rahat hissettiriyor” ($r=,421$; $p<0,01$) ve “Sosyal medya ve sosyal ağlar kendimi sosyal çevreme daha iyi tanıtabilmeme olanak sağlıyor” ($r=,480$; $p<0,01$) ifadeleri arasında ilişki bulunmuştur.

Sosyal medyada başka yerlerden daha rahat iletişim kurulabilmesi, sosyal medyanın sanal bir ortam olmasından dolayı yüz yüze olmak zorunda olunmaması, sosyal medyanın yüz yüze sözel iletişimden çok görsel ve yazılı iletişim olduğu için daha rahat hissettirmesi ve paylaşımların başkaları tarafından beğenilmesiyle duyulan özgüvenle ilişkili olduğu yorumu yapılabilir.

“Sosyal Medya toplumdan bağımsızlaşmamı sağlamaktadır” ifadesiyle “Sosyal Medya benim özgüvenimi yükselterek daha güçlü olmamı sağlamaktadır.” ($r=,447$; $p<0,01$), “İnsanlarla yüz yüze iletişim kurmaktansa sanal ortamda iletişim kurmak kendimi daha rahat hissettiriyor” ($r=,474$; $p<0,01$) ve “Kendimi en çok sosyal medyadayken rahat ve güvende hissediyorum” ($r=,439$; $p<0,01$) ifadeleri arasında ilişki bulunmuştur.

İşitme engelli bireylerin yüz yüze iletişimden çok sosyal medyada iletişim kurmalarının kendilerini rahat hissettirmesi, sosyal medyayla özgüvenlerinin yükselmesi ve kendilerini sosyal medyada rahat ve güvende hissetmelerinin sosyal medyanın kişileri toplumdan bağımsızlaştırmasıyla ilişkili olduğu yorumu yapılabilir.

“İnsanlarla yüz yüze iletişim kurmaktansa sanal ortamda iletişim kurmak kendimi daha rahat hissettiriyor” ifadesiyle “Kendimi en çok sosyal medyadayken rahat ve güvende hissediyorum” ($r=,651$; $p<0,01$) ve “Sosyal medya ve sosyal ağlar kendimi sosyal çevreme daha iyi tanıtabilmeme olanak sağlıyor” ($r=,522$; $p<0,01$) ifadeleri arasında ilişki bulunmuştur.

Sosyal medyanın katılımcılar için güvenli ve rahat bir iletişim ortamı olması ve kendilerini çevrelerine daha iyi tanıtabilmelerine olanak sunmasıyla yüz yüze iletişimden çok sosyal medyada iletişim kurmalarının kendilerini rahat hissettirmesi ilişkilidir yorumu yapılabilir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyalleşme, insanların doğumlarından ölümlerine kadar olan süreçte yaşadıkları ve etkileşim halinde oldukları alan içindeki kişiler ile yaşadıkları öğrenme ve öğretme süreçleri olarak tanımlanabilir. Sosyalleşmeyi oluşturan ve etkileyen birçok farklı kurum ve süreç bulunmaktadır. İnsanlar ilk olarak aile içerisinde sosyalleşmeye başlar daha sonra arkadaş ortamları, okul-eğitim, kitle iletişim aletleri ve son zamanlarda internet teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte sosyal medya aracılığıyla sosyalleşme süreçlerini devam ettirmektedir (Gecas, 2000: 2855).

Sosyal medyanın gelişmesi ve kullanım alanlarının genişlemesiyle beraber iletişimde yer ve zaman mefhumlarının öneminin azalmasıyla birlikte sosyalleşme sürecinde bazı yenilikler ortaya çıkmıştır. Daha önceden kitle iletişim vasıtası ile sosyalleşmede çoğunlukla sadece alıcı konumunda bulunan kişiler sosyal medyanın sunduğu bir takım hizmetler ile birlikte hem alıcı hem verici pozisyonuna geçme imkânına erişmiştir. Böylece toplumda iletişim konusunda zorluk yaşayan bazı dezavantajlı kesimler için de toplum ve bireylerle iletişim kurabilme ve sosyalleşebilme açısından bir takım yeni kapılar açılmıştır. Toplum içerisinde iletişim kurabilme açısından en dezavantajlı kesimlerden birisi işitme engellilerdir. İşitme engelli bireyler, yaşadıkları işitme yetersizliklerinden dolayı gelişimsel olarak, sosyal, bilişsel ve akademik alanda bazı sorunlar yaşayabilmekte, bu da onların sosyalleşmelerine olumsuz etki etmektedir.

Sosyal medyanın ortaya çıkmasından sonra daha önceden çoğunlukla işitsel duyuya dayalı olan iletişimde görsel duyuya dayalı iletişimin payı gittikçe artmaya başlamış ve işitme yetersizliğine sahip bireylerin diğer insanlar ile iletişim kurabilme ve yaşadıkları toplumlara katılabilme imkânları artmaya başlamıştır. Ayrıca sosyal medya ile iletişim kuran işitme engelli bireyler, engellerini gizleyebilmekte, böylelikle daha az sosyal dışlanmaya maruz kalmakta ve dış dünyadaki tehlikelere karşı daha eşit ve güvenli bir etkileşim ortamında iletişim kurma imkânına sahip olmaktadır.

Sosyal medya kullanımının işitme engelli bireylerin sosyalleşmelerine olan etkilerinin incelendiği bu araştırmanın bu konuyla ilgili yeterince çalışma olmamasından dolayı çalışmanın literatüre katkıda bulunması hedeflenmiştir.

Araştırmada katılımcıların %39,2'si kadın, %60,8'i erkeklerden oluşmaktadır. Cinsiyet dağılımındaki eşitsizlik işitme engelli bireylerde erkeklerin kadınlara göre sosyal medyayı daha çok kullandıklarını, sosyal medya gruplarına daha çok katıldıklarını ve daha fazla ulaşılabilir durumda olduklarını göstermektedir. Ayrıca araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğunun (%62,7) medeni durum olarak bekâr olduğu görülmektedir.

Katılımcılar yaş gruplarına göre incelendiğinde katılımcıların yüksek çoğunluğunun (%76,4) 15-35 yaş aralığında olduğu görülmüştür. Yaş ilerledikçe sosyal medya kullanım oranları düşmektedir. Sosyal medya, daha çok gençler tarafından aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Bundan hareketle katılımcıların yaş ile sosyal medya kullanımlarının arasında bir ilişki olduğu düşünülebilir.

Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında doktora hariç her eğitim grubundan katılımcıyla karşılaşmakta fakat lisans ve yüksek lisans seviyesindeki katılımcıların oranlarının ortaöğretim seviyesindeki katılımcılara göre düşük olduğu göze çarpmaktadır. Bu veriler bize işitme engelli bireyler için eğitim olanaklarının işiten akranlarına göre daha az ulaşılabilir durumda olduğunu ve eşit şartlarda olanaklardan yararlanamadıklarını göstermektedir. Bireylerin ilk sosyalleşme kurumlarından biri olan eğitim-okul ortamlarında yeteri kadar bulunamayan ve akranları ile aynı seviyede eğitimden yararlanamayan işitme

engelli bireyler için sosyalleşebilme problemleri ortaya çıkabilmekte ve bu durum işitme engelli bireylerin sosyal olarak içe kapanık bir hale gelebilmelerine sebebiyet verebilmektedir.

Katılımcılar, gelir durumlarına göre incelendiklerinde genelde orta (%61,8) ve düşük (%7,8) seviyede gelir gruplarına oldukları görülmüştür. İşitme yetersizliği nedeniyle işitme engellilerin işiten akranlarına göre nitelikli eğitim ve iş olanakları gibi birçok alanda kısıtlı imkânlarının olması ekonomik olarak kendilerini olumsuz etkilediği görülmektedir. Diğer engellilik türlerinde olduğu gibi işitme engellilerin de ekonomik olarak dezavantajlı oldukları görülmektedir. Ekonomik olarak emeklerinin kolay bir şekilde istismar edilebilmesi, engellerinden dolayı iş bulabilmekte ve istihdamda zorluk yaşamaları, işitsel duyu yetersizliklerinden dolayı her türlü işte çalışamamaları gibi birtakım sebeplerden dolayı işitme engelliler diğer insanlara göre ekonomik olarak eşit şartlarda mücadele etmemektedir. Bu da işitme engelli bireylerin ekonomik gelir durumlarının çoğunlukla daha alt ve orta seviyelerde olmasına sebep olmaktadır.

Katılımcıların sosyal medyada günlük geçirdikleri süreler bakıldığında katılımcıların yüksek çoğunluğu (%72,5) sosyal medyada günlük 1 saatten fazla vakit geçirdiğini belirtmiştir. Dikkat çeken başka bir nokta da kullanıcıların %9,8'i günlük zamanının yaklaşık üçte birini sosyal medyada geçirdiğini açıklamıştır. Bu oranlar işitme engelli bireylerin sosyal medya kullanımı için günlük vakitlerinin önemli bir kısmını harcadıkları görülmektedir. Bu sonuçlara göre işitme engelli bireylerin günlük sosyal yaşantılarının ne kadarını sosyal medya kullanarak geçirdiklerini saptamak amacına ulaşılmıştır.

Katılımcıların sosyal medyayı kullanma amaçları incelendiğinde en çok günlük olayları ve gelişmeleri takip etmek için kullandıkları görülmüştür. Kullanıcılar ondan sonra sosyal medyayı daha çok sırasıyla sohbet ve haberleşme için kullanma, fotoğraf ve video paylaşma ve müzik dinlemek için, araştırma yapmak için, yeni insanlar tanımak için, boş vakitlerini değerlendirmek için, sosyal çevresiyle ilişki ve etkileşim kurabilmek için ve oyun oynamak için kullandıklarını belirtmiştir. Görüldüğü üzere işitme engelliler, sosyal medyayı en çok içinde bulundukları toplumda yaşananları ve gelişmeleri öğrenmek için kullanmıştır. Bu durum bize sosyal medyanın işitme engelliler için toplum ile kendileri arasında önemli bir haber kanalı olduğu göstermektedir. Günümüzde sosyal medya, işitme engelliler için toplum ile iletişimde bir nevi ses vazifesini görmektedir. Sosyal medyanın görsel duyulara daha çok hitap etmesi, işitme engellilerin güncel olaylar ile ilgili sağlıklı bilgilere ulaşımını kolaylaştırdığı için işitme engelliler, güncel meseleleri öğrenmek için sosyal medya kullanımını yoğun bir şekilde tercih etmektedirler. İşitme engelli bireylerin çoğunluğunun diğer sosyal medya kullanım amaçları incelendiğinde genel anlamda kullanım amaçlarının diğer insanlar ile iletişim kurabilmek ve eğlenebilmek olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan araştırmanın amaçlarından olan, işitme engelli bireylerin sosyal medyayı en çok hangi amaçlar için kullandıklarını anlama amacına ulaşılmıştır.

Sosyalleşme süreci insanların karşılıklı etkileşim, öğretim ve öğrenim sürecidir ve bu sürecin olmazsa olmaz temelinde iletişim bulunmaktadır. İşitme engellilerin toplumla bütünleşmesi ve toplumsal norm ve değerleri öğrenmeleri iletişimde yaşanan güçlükler nedeniyle normal işiten bireylere göre hep daha zor olmuştur. Fakat sosyal medya uygulamalarının ortaya çıkmasıyla birlikte kişilerarası iletişimde yaşanan yenilikler işitme engelli bireylerin iletişim için sosyal medyaya yönelmelerine sebep olmuş ve başlıca kullanım amaçlarından biri haline gelmiştir. Ayrıca dış dünyada iletişimde yaşanan zorluklar sebebiyle işitme engelliler, eğlence ihtiyaçlarını karşılamak için sosyal medyayı yoğun olarak kullanmaktadırlar.

Katılımcıların sosyal medyada bağlantı kurdukları kişileri seçme öncelikleri incelendiğinde katılımcıların sırasıyla en çok cinsiyet, ortak ilgi alanları, gerçek hayatta da arkadaş olan kişilerle iletişim, yaş grubu ve hemşeri ya da akraba olma durumlarını iletişim kurarken

öncelikli olarak göz önüne aldıkları görülmüştür. Bu durum bize işitme engelli kişilerin sosyal medyada insanlarla gelişigüzel bir şekilde iletişime girmediğini, genellikle tanıdıkları ortak bileşenleri olan kişilerle ve yakın çevreleriyle iletişim kurmayı önceliklediklerini göstermektedir. Bu anlamda araştırmanın amaçlarından olan işitme engelli bireylerin sosyal medyada iletişim kurduğu insanları seçerken önceliklerinin neler olduğu sorusu cevaplanmıştır. Araştırmadaki dikkat çeken diğer bir nokta da katılımcıların öncelikleri içerisinde en yüksek yüzdeye sahip olan öncelik cinsiyet faktörüdür. Ayrıca katılımcıların yüksek çoğunluğu eşiyile ya da sevgilisiyle sosyal medya vasıtasıyla tanışmadığını belirtmiştir.

Katılımcıların en çok kullandıkları sosyal medya platformları incelendiğinde, kullanım amaçlarına benzer bir şekilde kullanılan araçların çoğunlukla iletişim ve eğlenme amaçlı olarak kullanıldığı görülmektedir. Katılımcıların %81,4'ü anlık mesajlaşma uygulamalarını (Whatsapp, Messenger vb.) kullandıklarını belirtmiştir. Bu tür uygulamaların genellikle anlık metin, fotoğraf ve video paylaşma olanaklarına ek olarak sunmuş olduğu görüntülü görüşme ve video konferans tipi görüşmeleri, işitme engelli bireylerin işaret diliyle kendilerini karşılarındaki kişilere anlık olarak ifade edebilmelerine olanak sağlamıştır. Böylece işitme engelliler uzak mesafedeki insanlar ile eskisine nazaran çok daha rahat iletişim kurabilmekte ve yalnızlıklarını azaltabilmektedirler. Ayrıca katılımcıların sosyal ağlar (Facebook, LinkedIn vb.) ve medya paylaşım platformlarını (YouTube, Instagram vb.) yoğun bir şekilde kullandıkları görülmüştür. Bu sonuçlar ışığında işitme engelli bireylerin çoğunlukla hangi sosyal medya araçlarını kullandıklarını görmek amacına kısmen ulaşılmıştır. Bu tür sosyal medya araçlarının çoğunlukla yeni arkadaşlar edinmek, var olan ilişkilerini devam ettirmek, medya paylaşmak, başkalarının paylaşımlarını takip etmek, bir takım şeyler öğrenmek ve eğlenmek amaçlı kullanıldığı bilinmektedir. Bu durumdan, işitme engelli katılımcıların kullandıkları platformların onları ortak platformları kullanan insanlar ile karşılıklı bir etkileşim süreci içerisine soktuğu ve bu durumun onların sosyalleşmelerine doğrudan etkili olduğu gözlemlenmektedir. Yine de tercih edilen sosyal medya platformları, sosyal medyanın ne için kullanıldığını tespit edebilmek için tek başına yeterli olmamakta, işitme engellilerin bu platformları ne tür motivasyonlarla kullandıkları ve etkilerinin net olarak ortaya konulabilmesi için, işitme engellilerin paylaşımlarının ayrıntılı olarak incelenip ortaya konulması gerekmekte ve bu çalışmanın gelecekte yapılabilecek çalışmalar için yön gösterici olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmadaki katılımcılar, sosyal medyanın en çok bilgi edinme ve sosyalleşme ihtiyaçlarını giderdiğini belirtmişlerdir. Sosyal medya, günümüzde tüm insanlarda olduğu gibi işitme engelli bireylerin de başlıca bilgi kaynaklarından biri olmuştur. Katılımcılar, dünyada ve bulundukları toplumlarda yaşanan gelişmeler ve merak ettikleri konular hakkında bilgi edinmeyi genellikle sosyal medya aracılığı ile gerçekleştirmektedirler. Ayrıca katılımcıların sosyal medyada kurdukları bağlantı ve arkadaşlıkları çoğunlukla gerçek hayatta da devam ettirmeleri ve katılımcıların çoğunluğunun sosyal medyayı sosyalleşme ihtiyaçlarını gidermek için kullandıklarını belirtmeleri hipotezimizi doğrular niteliktedir.

Sosyal medya kullanımının kişilerarası ilişkilere etkilerine ilişkin katılımcılar, sosyal medyada yalnızca işitme engellilerin bulundukları gruplara katılmayı tercih etmediklerini fakat sosyal medyadaki arkadaşlarının çoğunluğunun işitme engelli kişilerden oluştuğunu belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcılar, sosyal medyada yaptığı paylaşımlarının diğer insanlar tarafından beğenilmesinin kendilerini daha iyi hissettirdiğini, yüz yüze iletişim yerine sosyal medya vasıtasıyla diğer insanlarla iletişim kurmanın kendileri için daha rahat olduğunu, sosyal medyanın farklı kültürlerdeki insanlarla bir araya gelmelerini sağladığı ve sosyal medyadaki arkadaşlıklarını gerçek hayatta da devam ettirdiklerini ifade etmektedirler. Bu anlamda sosyal medyanın işitme engellilerin kişilerarası ilişkilerinde olumlu noktada etkili

olduğu görülmektedir. Engelleri sebebiyle farklı coğrafya ve kültürlerdeki insanlarla kısıtlı olarak etkileşime girebilmekte olan işitme engelli bireylerin, sosyal medya ile birlikte etkileşim dairelerinin etki alanı genişlemiştir. Ayrıca katılımcıların sanal bir ortam olan sosyal medyada gerçek hayattaki yüz yüze iletişimden daha rahat ettiklerini belirtmeleri dikkat çekilmesi gereken bir noktadır. Bu durumdan sosyal medyanın işitsel duylardan çok görsel duylara hitap ettiği karakteristik özelliği ile ilgili olduğu çıkarımı yapılabilir.

İşitme engellilerin sosyal medya kullanım motivasyonları hakkındaki düşünceleri değerlendirildiğinde, katılımcılar, sosyal medyayı günlük hayatın sıkışıklığı ve stresinden uzaklaşabilmek, herhangi bir kişi ya da konuyla ilgili merakını gidermek ve kendisiyle ortak ilgi ve amaçlardaki şahıslara ulaşabilmek için kullandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcılar, sosyal medyada kendilerini daha başarılı ve değerli gördüklerini ve sosyal medyada gördüklerini arkadaşlarıyla sohbet konusu yapmanın hoşlarına gittiğini belirtmişlerdir. Bu anlamda işitme engellilerin sosyal medyayı yalnızlıklarını azaltmak ve kendisiyle ortak düşüncelere sahip kişilere ulaşabilmek için kullandıkları, bu ortamda engellerini gizleyebilme olanağıyla kendilerini daha önemli ve güvende hissettiklerinden dolayı özgüvenlerinin arttığını ve gündelik yaşamın kaygılarından ayrışabildikleri görülmektedir. Böylelikle işitme engelliler sosyal soyutlanmaya daha az maruz kaldığı ve toplumsal katılım durumunun daha çok arttığı düşünülmektedir. Bu sonuçlar, işitme engellilerin sosyal medya kullanmalarının yalnızlıklarını azalttığı hipotezini destekler niteliktedir.

Toplumsallaşma ekseninde işitme engellilerin sosyal medya hakkındaki düşünceleri incelendiğinde, sosyal medyanın katılımcılar için insanlara ulaşabilmenin ve iletişim kurmanın kolay bir yolu olduğunu, böylelikle sürekli bir iletişim kanalının oluşarak katılımcının çevresiyle olan münasebetlerini daha fazla sağlamlaştırdığı görülmüştür. Ayrıca araştırmada işitme engelliler, sosyal medyanın sosyal çevreleri ve toplum ile anlık iletişim kurmalarına ve geniş sosyal çevrelere ulaşabilmelerine imkân verdiğini belirtmiş ve katılımcıların eski arkadaşlarına tekrardan ulaşabilmesine ve kendilerini sosyal medya vasıtasıyla sosyal çevrelerine daha iyi bir şekilde tanıtabildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumdan sosyal medyanın işitme engelliler için yeni sosyal ilişkiler kurabilmek ve mevcut ilişkilerini idame ettirebilmek için yeni bir seçenek olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, işitme engellilerin sosyal medya kullanımı insanlarla iletişimlerini olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca işitme engelli bireylerin yeterince etkili olmayan kişilerarası iletişim bağlarının, sosyal medya kullanımıyla birlikte güçlenmeye başladığı, yüz yüze iletişimde önlerine çıkan birtakım engellerin sosyal medya aracılığıyla aşıldığı ve başka bir cihaz ya da kişinin yardımına gereksinim duymadan kolay bir şekilde ihtiyacını duydukları her türlü bilgiye ve kaynağa eriştikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte işitme engellilerin buradan elde ettikleri bilgilerin tamamen doğru ve güvenilir olduğu söylenememektedir. Çünkü sosyal medyadaki bilgiler çoğunlukla yetkin kişilerin taramasından geçmeden yayıldığı için sosyal medyadaki bilgilerin içerikleri tartışmalı olabilmektedir. Kullanıcılar yanlış bilgilerle dezenformasyona uğrayabilerek ve kolayca yanıltılarak farklı mecralara çekilebilmektedirler. Bu sebepten dolayı sosyal medya kullanımında güvenilir bilgi kaynaklarının takip edilmesi önem arz etmektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar işitme engellilerin sosyal medya kullanım profillerinin ve amaçlarının ortaya konulması açısından önemlidir. Elde edilen sonuçlardan, işitme engelli sosyal medya kullanıcılarının sosyal medyayı oldukça etkin bir şekilde kullandıkları ve sosyal medya kullanımının, işitme engelli bireyler için işitme engelli olmayan kişilerde olduğu gibi bir tercih olmaktan öte, işitme cihazı kullanımı gibi çok önemli işleve sahip olduğu görülmüştür.

İşitme yetersizliklerinden dolayı toplumla yeterince iletişim kuramamakta olan işitme engelliler, günümüzde sosyal medyayı kullanarak yeni insanlar ve yakın çevreleri ile iletişim kurup ilişkilerini güçlendirebilmekte, dış dünyadaki gelişmelerden haberdar olabilmekte ve boş vakitlerini değerlendirebilmektedirler. Bu anlamda, sosyal medyanın işitme engellilerin sosyalleşmelerinde önemli bir yer edindiği söylenilebilir. Fakat sanal bir dünya olan sosyal medyada kurulan sosyal ilişkiler bir takım riskleri de içerisinde barındırabilmektedir. Sanal dünyada engellerinden bir nevi sıyrılan kullanıcılar sosyal medyanın cazibesine kapılıp gerçek dünya ile ilişkilerini sınırlandırabilir ya da iki dünya arasında git gel yaşayarak toplumla gerçek anlamda bütünleşememelerine ve sosyal içe kapanıklıklarına sebebiyet verebilir. Bu sebepten dolayı kullanıcıların sosyal yaşamdan kopmamaları, sosyal medyayı ölçülü bir şekilde kullanmaları gerekmektedir. Ayrıca işitme engellilerin gerçek hayata da sosyal medyada olduğu gibi aktif katılımları desteklenmeli ve uygun ortamın oluşturulması gerekmektedir.

Araştırmanın genel olarak sonuçları incelendiğinde araştırmanın hedeflenen amaçlarına çoğunlukla ulaştığı görülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre sosyal medyanın işitme engellilerin hayatlarının bir parçası haline geldiği, sosyal ve çevresel engelleri aşabilmek ve toplumla bütünleşebilmek için sosyal medyanın etkin bir şekilde kullanılmaya çalışıldığı görülmektedir. Bu sonuçlara göre işitme engellilerin sosyal medya kullanımıyla birlikte toplumsal sorunlara karşı duyarlılığı arttığı hipotezinin doğrulandığı görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, işitme engelliler başta olmak üzere engellilerin toplumsal mahrumiyetlerinin giderilmesi, sosyal gereksinimlerinin karşılanması ve etkin sosyalleşebilmelerini sağlayabilmek için sosyal medya ve teknoloji kullanımını temel alan sosyal hizmet uygulamalarının geliştirilmesinin gerekliliği görülmektedir.

Günümüz dünyasında engellilere yönelik uygun sosyal hizmet model ve uygulamalarının ortaya çıkarılabilmesi için engellilerin kullanmış oldukları güncel teknoloji ve yeniliklerin sosyal hayatlarına olan etkilerinin iyi okunabilmesi gerekmektedir. Günümüzde dünya daha önce olmadığı kadar hızlı değişimlere uğramakta ve ortaya çıkan özellikle internet temelli yenilikler, engellilerin hayatlarını daha çok etkilemektedir. Araştırma sonuçlarından da görüldüğü gibi sosyal medya, işitme engelli bireylerin kendilerini dış dünyaya ifade edebilmeleri için yeni fırsatlar sunmuş, özgüvenleri arttırmış, engellerinden dolayı diğer insanlara göre kısıtlı oldukları bazı alanlarda etki alanları daha fazla genişlemiştir. Bu sonuçlar, işitme engellilerin sosyal medya kullanımlarının özgüvenlerini arttırdığı hipotezini doğrular niteliktedir. Ayrıca sosyal medya ile birlikte zaman ve mekân kavramlarının bir nevi ortadan kalkmasıyla birlikte işitme engelli bireylerin sorunlarının ortaya konulmasında yeni alternatiflerin ortaya çıkması, sosyal hizmet dalındaki çalışmacıların işitme engelli bireylerin sosyal sorunlarının çözümlenebilmesi için yeni yöntemler geliştirebilmelerinin yolunu açmaya başlamaktadır. Yapılan çalışmanın gayelerinden birisi de işitme engelli bireylerin sosyal medya kullanımlarının sosyalleşmelerine ve toplumsal bütünleşmelerine olan etkilerini ortaya koyarak, sosyal hizmet perspektifinde gelecekte bu alandaki problemlerin çözümünde uygulama ve metot geliştirmeye çalışan sosyal hizmet uzmanlarının ve konu hakkında çalışma yapacak araştırmacıların yoluna ışık tutmaktır. Sosyal medyanın sosyal hizmet müdahalelerinde aktif olarak kullanılması, verilecek hizmetlerin daha kapsamlı bir halde ele alınabilmesini sağlayacaktır. Bu çalışma ve bu alanda yapılacak araştırmalar, sosyal hizmete işitme engelliler hakkında engellerinin aşılabilmesi, sorunlarının anlaşılabilmesi, toplumdaki önyargıların kırılabilmesi ve toplumsal duyarlılığın kazandırılabilmesi konularında katkıda bulunabileceği düşünülmektedir.

Öneriler

- İşitme engelli bireylerin sosyal medyayı daha verimli ve etkin kullanabilmelerini sağlayabilmek ve sosyal medya kullanırken doğru bilgilere ulaşabilmesine olanak vermek için halk eğitim merkezlerinde işitme engelli bireyler için sosyal medya kullanma kursları düzenlenmelidir.
- Sosyal medya platformları kullanılarak işitme engelli bireylere ulaşılmalı ve onların sorunları ve talepleri öğrenilerek çözüm önerileri geliştirilmelidir.
- İşitme engellilerin sosyal problemlerinin çözümü için sosyal hizmet uygulamaları geliştirilmelidir.
- Bütün işaret dillerini bünyesinde barındıran, hatta işaret dili bilmeyen işitme engellilerinin dahi kullanabildiği, işitme engelli bireylerin her türlü ihtiyaçlarını giderebildiği, (anlık iletişim, medya paylaşımı, eğlence-oyun, grup sohbetleri, iş arama, bilgi edinme vb.) uluslararası tüm işitme engellilerine hitap eden sosyal medya uygulamaları geliştirilmelidir.
- Mevcut sosyal medya platformlarının arayüzleri ve işleyişleri işitme engelli bireylerin de ihtiyaçlarına göre tasarlanmalıdır. Örneğin YouTube uygulamasının hayata geçirdiği farklı dillerin desteklendiği video altyazı desteğinde olduğu gibi diğer sosyal medya platformları da uygulamalarındaki işitsel verileri yazı gibi görsel verilere çevirebilecek güncellemeler yayımlamalıdır. Ayrıca sosyal medya platformlarının yapıları, işitme engelli bireylerin zarar görmelerini (dolandırılma vb.) engelleyici ve koruyucu bir yapıda dizayn edilmelidir.
- İşitme engelli bireylerin toplumsal işleyişe kazandırılması için ilgili bakanlıklar tarafından çalışmalar yapılmalıdır.
- Sosyal medya kullanılarak işitme engellilerin sosyal ve maddi problemleri saptanarak sosyal hizmetlerden faydalanabilmeleri sağlanmalıdır.
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde işitme engelli bireylerin yaşadıkları sosyal sorunlar hakkında bilgilendirici kamu spotları hazırlanmalı ve toplumsal farkındalık oluşturulmalıdır.
- İşitme engelli bireylerin aileleri sosyal medya ve kullanımı konusunda bilgilendirilmelidir.
- Sosyal medya platformları üzerinden toplumun her kesimine ulaşacak şekilde işitme engelli bireylerin yaşadıkları sorunlar konusunda bilgilendirici sponsorlu gönderiler oluşturulup sosyal medya kullanıcıları bilinçlendirilmelidir.
- Sosyal medya platformlarında işitme engelli bireylerin sosyal medyada kullanım haklarını öğrenebilmesi için yetkin kişilerin yönettiği bilgilendirici sayfa ve gruplar oluşturulmalıdır.
- İşitme engelli bireylerin iletişim sorunlarını gündeme getirebilmek ve çözüm önerilerini ortaya çıkarabilmek için sempozyumlar ve konferanslar düzenlenmelidir.
- Sivil toplum kuruluşları, işitme engelli bireylerin toplumla daha fazla bütünleşebilmeleri ve kendi kendilerine yetebilmeleri için sosyal organizasyonlar ve mesleki eğitim kursları düzenlenmelidir.
- Sosyal medya kullanımlarının işitme engellilerin hayatlarına etkilerine dair farklı konu başlıkları araştırılmalıdır.

- Araştırma Bingöl Merkez örnekleminde yapılmıştır. Benzer araştırmalar daha geniş örneklemlerde gerçekleştirilebilir.
- Yapılan araştırma nicel bir araştırma olan anket yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Benzer araştırmalar nitel araştırma yöntemleriyle yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Abeele, M. V., de Cock, R. ve Roe, K. (2012). Blind Faith In The Web? Internet Use And Empowerment Among Visually And Hearing Impaired Adults: A Qualitative Study Of Benefits And Barriers. *Communications*. 37(2). (129-151).
- Acar, S. Gürsoy, H. Ünsal, N. Ö. (2014). İlişkisel Toplumda Sosyal İş Ağlarının Kariyer Gelişimi Açısından Önemi: LinkedIn Örneği. *Electronic Journal of Vocational Colleges*. 4(3). (17-34)
- Akçamete, G. (1993). İşitme Engellilerde Dil Ve Konuşma. *Özel Eğitim Dergisi*. 1(3). (2-9).
- Akçamete, G. (2003). *İşitme Engellilerin Eğitiminde Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Akçay, H. (2011). Kullanımlar Ve Doyumlar Yaklaşımı Bağlamında Sosyal Medya Kullanımı: Gümüşhane Üniversitesi Üzerine Bir Araştırma. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. Güz(33). (137-161).
- Akram, W. ve Kumar, R. (2017). A Study on Positive and Negative Effects of Social Media on Society. *International Journal of Computer Sciences and Engineering*. 5(10). (347-355).
- Alsancak, F. (2018a). Sağır Toplumunun Sosyal Dışlanma Sorunları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 11(58). (423-431).
- Alsancak, F. (2018b). Sağır Ailelerin Çocuklarının Psikososyal Sorunları. *Journal of Social And Humanities Sciences Research*. 5(25). (2118-2129).
- Altunay, A. (2015). Bir Sosyalleşme Aracı Olarak Yeni Medya. *Selçuk İletişim*. 9(1). (410-428).
- Altunay, M. C. (2010). Gündelik Yaşam ve Sosyal Paylaşım Ağları: Twitter ya da "Pıt Pıt Net". *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*. (12). (31-56)
- Arıkan, Ç. (2002). Sosyal Model Çerçevesinde Engelliliğe Yaklaşım. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*, 2(1), 12-21.
- Arklan, Ü. ve Taşdemir, E. (2008). Bilgi Toplumu Ve İletişim: Bilginin Yayılması Sürecinde Kitle İletişim Araçları Ve İnternet. *Selçuk İletişim Dergisi*. 5(3). (67-81).
- Atıcı, B. ve Yıldırım, S. (2010). Web 2.0 Uygulamalarının E-Öğrenmeye Etkisi. *Akademik Bilişim'10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. 10 - 12 Şubat. Muğla Üniversitesi. Muğla. (287-293).
- Aziz, A. (2008). *İletişime Giriş*. İstanbul: Aksu Kitapevi.
- Babur, A. (2010). Eğitimde Bir Günlük Uygulaması: Weblog!. *Akademik Bilişim'10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. 10 - 12 Şubat 2010. Muğla Üniversitesi. Muğla. (429-437).
- Bakan, U. Ve Karaaslan, İ. A. (2017). Bireysel Farklılıkların Sosyal Sermaye Oluşumuna Etkisi: Facebook Ve LinkedIn Kullanıcıları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Intermedia International e-Journal*. 4(6). (77-95).
- Bakıroğlu, C. T. (2013). Sosyalleşme ve Kimlik İnşası Ekseninde Sosyal Paylaşım Ağları. *Akademik Bilişim 2013 – XV. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. 23-25 Ocak 2013. Akdeniz Üniversitesi. Antalya.
- Bakıroğlu, C. T. (2013). Sosyalleşme ve Kimlik İnşası Ekseninde Sosyal Paylaşım Ağları. *Akademik Bilişim 2013 – XV. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. 23-25 Ocak 2013. Akdeniz Üniversitesi. Antalya. (1047-1055).
- Barak, A. ve Sadovsky, Y. (2008). Internet use and personal empowerment of hearing-impaired adolescents. *Computers in Human Behavior*, 24(5). (1802–1815).
- Başkonak M. (2019). *Türkiye'de İşitme Engellilerin Din Eğitimi*. Konya: Eğitim Kitabevi Yay.

- Bayrakdar, U. ve Çuhadar, C. (2015). İşitme Engelliler Okullarında Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Öğretim Amaçlı Kullanımının İncelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 5(2). (172-191).
- Bickart, B., ve Schindler, R. M. (2001). Internet forums as influential sources of consumer information. *Journal of Interactive Marketing*. 15(3). (31–40).
- Biliciler, G. (2018). *Sosyal Medya Kullanımını Yönlendiren Motivasyonel Etkiler: Kullanımlar Ve Doyumlar Yaklaşımı Çerçevesinden Sosyal Medya Kullanıcıları Üzerine Bir İnceleme*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Bucuka, Y. (2019). Engelliler, Din Ve Sosyal Dışlanma. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 9(18). (899-930).
- Büyükbaykal, A. ve Temel, G. (2019). Kullanımlar Ve Doyumlar Yaklaşımı Bağlamında Sosyal Medya Kullanımı Ve Gençlik. *Uluslararası Kültürel Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (Uksad)*. 5(2). (434-447).
- Büyüksenner, E. (2009). Türkiye’de Sosyal Ağların Yeri ve Sosyal Medyaya Bakış. *inet-tr’09 - XIV. Türkiye’de İnternet Konferansı Bildirileri*. 12-13 Aralık. Bilgi Üniversitesi. İstanbul. (19-24).
- Cengiz, D. U., E. H. Yayan, M. K. Ercan, D. Kolcu ve F. Akgül. (2016). İşitme Engelli Çocuklarda Dil Kazanımı Ve Konuşma Eğitimi. *1. Uluslararası Kadın Çocuk Sağlığı Ve Eğitimi Kongresi Bildirileri*. 14-15 Nisan. Kocaeli. (382-385).
- Choudhury, M., Dinger, Z. ve Fichera, E. (2017). The Utilization of Social Media in the Hearing Aid Community. *American Journal of Audiology*. 26(1). (1-9).
- Çağlar, D. (1985). *İşitme Özürlülere Konuşma Öğretim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Çelebi, E. (2014). Dijital Sosyalleşme: Çevrimiçi Sosyalleşmenin Sosyal Bağlılık, Kaygı, Depresyon ve Mutluluk Üzerine Etkileri. *'Dijital İletişim Etkisi' Uluslararası Akademik Konferans Bildiri Kitabı* içinde İstanbul: İskendiriye Kitap. (547-554).
- Çelebi, G. Ö. (2018). Tarih Öncesi Dönemlerde İletişim. *Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi Etkileşim*. 1(2). (142-156).
- Çetinkaya, A. ve Özdemir, Z. (2014). Sosyal ağların pazarlama disiplinleri içinde kullanımı: Instagram üzerine bir inceleme. *Dijital İletişim Etkisi Uluslararası Akademik Konferansı Bildirisi*. 16-17 Ekim 2014, İstanbul. (580-598).
- Çetinöz, N. (2013). Sosyal Medya. Volkan Yüzer, M. Emin Mutlu (Ed.). *Yeni İletişim Teknolojileri İçinde* (150-175). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Çiçek, M. (2018). Youtuber Videoları: Kim, Nerede, Ne Zaman, Nasıl, Neden İzler. *Avrasya Sosyal Ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*. 5(7). (151-162).
- Delgado, R. (2010). Matemàtiques I Internet: 101 Anys De Teoria De Cues. *Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques*. 25(2). (109–144).
- Deperlioğlu Ö., ve Köse U. (2010). Web 2.0 Teknolojilerinin Eğitim Üzerindeki Etkileri ve Örnek Bir Öğrenme Yaşantısı. *Akademik Bilişim’10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. 10 - 12 Şubat 2010. Muğla Üniversitesi. (337-342).
- Dilber, F. (2014). Kitle İletişim Araçları Ve Suç Olgusu. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 16(Özel Sayı I). (60-66).
- Dilmen, N. (2014). Yeni Medya Kavramı Çerçevesinde İnternet Günlükleri-Bloglar ve Gazeteciliğe Yansımaları. *Marmara İletişim Dergisi*. 12(12). (113-122).
- Dilmen, N. E., & Ögüt, S. (2010). Sosyalleşmenin yeni yüzü: Sosyal paylaşım ağları. *İkinci Yeni İletişim Ortamları Ve Etkileşim Uluslararası Konferansı*. 28-30 Nisan 2010. İstanbul. (237-243).

- Dondurucu, Z.B. ve Uluçay, A.P. (2015). Yeni medya ortamlarında nefret söylemi: Eşcinsellere yönelik nefret söylemi içeren videoların Youtube üzerinden incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*. 1(3). (875-902).
- Durkheim, E. (1956). *Education and Sociology*. New York: The Free Press.
- Ekim, A. Ocakçı, A. (2012). 8-12 Yaş Arası İşitme Engelli Çocuklarda Yaşam Kalitesi. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 11(1). (17-23).
- Emiroğlu, B. B. (2009). Semantic Web (Anlamsal Ağ) Yapıları ve Yansımaları. *Akademik Bilişim '09 - XI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. 11-13 Şubat 2009. Harran Üniversitesi, Şanlıurfa (151-157).
- Erdoğan, İ. (1999). İlk Çağlardaki Egemen İletişim Biçimleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Kültür ve İletişim*. 2(2). (15-47).
- Erkuş A. (2013). *Davranış Bilimleri İçin Bilimsel Araştırma Süreci*. 4. baskı. Ankara: Seçkin Yay.
- Erorta, Ö. Ö. (2013). İnternet Ve Kurumsal İletişim. Volkan Yüzer, M. Emin Mutlu (Ed.). *Yeni İletişim Teknolojileri İçinde* (104-128). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Gecas, V. (2000). Socialisation. Edgar F. Borgatta, Rhonda J. V. Montgomery (Ed.), *Encyclopedia Of Sociology Volume 4* İçinde, (2855-2857). New York: Macmillan Reference
- Genç G. A., Ertürk B. B. ve Belgin E. (2005). Yenidoğan İşitme Taraması: Başlangıçtan Günümüze. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*. (48). (109-118).
- Genç, H. (2010). İnternetteki Etkileşim Merkezi Sosyal Ağlar ve E-İş 2.0 Uygulamaları. *Akademik Bilişim '10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. Muğla Üniversitesi. Muğla. 10-12 Şubat 2010. (481-488).
- Genç, Z. (2010). Web 2.0 Yeniliklerinin Eğitimde Kullanımı: Bir Facebook Eğitim Uygulama Örneği, *Akademik Bilişim '10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. Muğla Üniversitesi. Muğla. 10 - 12 Şubat 2010. (237-243).
- Girgin, M. (2006). İşitme Engelli Çocukların Konuşma Edinimi Eğitiminde Dinleme Becerilerinin Önemi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*. 7(1) , (15-28).
- Göker, G. (2016). Bir Gözetim Aracı Olarak Periscope. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7 (1) , 969-992)
- Güçdemir, Y. (2009). İnternet İletişiminin Yeni Mecrası Kurumsal Bloglar: Türkiye'nin En Büyük 100 Şirketine Yönelik Bir Durum Saptaması. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*. 1(1). (55-67).
- Gülay, H. (2009). Okul Öncesi Dönemde Akran İlişkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 12(22). (82-93).
- Gün, S. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Web 2.0 Sesli ve Görüntülü Görüşme Uygulamalarının (Skype) Konuşma Becerisine Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Çanakkale.
- Gündoğdu, R. (2013). Sosyalleşme ve Sosyalleşme Süreci. Hamit Coşkun (Ed.). *Sosyal Psikoloji* içinde. (215-241). İstanbul: Lisans Yay.
- Gürboğa, Ç. ve T. Kargin. (2003). İşitme Engelli Yetişkinlerin Farklı Ortamlarda Kullandıkları İletişim Yöntemlerinin/Becerilerinin İncelenmesi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)* , 36(1). (51-64).
- Hindley, P. A., Hill, P. D., McGuigan, S., ve Kitson, N. (1994). Psychiatric Disorder in Deaf and Hearing Impaired Children and Young People: A Prevalence Study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 35(5). (917-934).
- J. Davidson, B. Liebold, J. Liu, P. Nandy, T. Van Vleet, U. Gargi, S. Gupta, Y. He, M. Lambert, B. Livingston, ve D. Sampath. (2010). The YouTube video recommendation system.

Proceedings of the Fourth ACM Conference on Recommender Systems - RecSys '10. New York. (293-296).

Johnson, R. E., ve Erting, C. (1989). Ethnicity and Socialization in a Classroom for Deaf Children. *The Sociolinguistics of the Deaf Community*. (41–83).

Kara, T. (2017). Gençler Neden Snapchat Kullanıyor Kullanımlar Ve Doyumlar Yaklaşımı Üzerinden Bir Araştırma. *Intermedia International Peer-Reviewed E-Journal Of Communication Sciences* 3(5). (262-277).

Karaca, A. ve Beyaznar, B. (2010). İnternette Müstehcenlik: Nerede Başlar ve Nerede Biter?. *Akademik Bilişim'10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. Muğla Üniversitesi. Muğla. 10 - 12 Şubat 2010. (63-71).

Karaca, M. Ve Bayır, Ş. (2018). Türk İşaret Dili İncelemesi: İletişim ve Dil Bilgisi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*. 2(2). (35-58).

Karagülle, A. ve Çaycı, B. (2014). Ağ Toplumunda Sosyalleşme Ve Yabancılaşma. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*. 4(1). (1-9).

Karakoç, E. Ve Gülsünler, M. E. (2012). Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Bağlamında Facebook: Konya Üzerine Bir Araştırma. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. (18). (42 – 57)

Kemaloğlu, Y. K. (2014). Konuşamayan İşitme Engellilerin (Sağlıkların) Tarihi. *KBB ve BBC Dergisi*. 22(1). (14-28).

Kılıç, D. ve Ateşgöz, K. (2018). İşitme Engelli Öğrencilerin Sosyal Medya Ağ Sitelerini Kullanım Motivasyonları. *İnif E - Dergi*, 3(2). (75-88).

Kocadaş, B. (2004). Kitle İletişim Araçları Eğitim İlişkisi. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*. 4(3). (129-135).

Koçer, M., (2012). Erciyes Üniversitesi Öğrencilerinin İnternet Ve Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. (70-85).

Koştaş, M. (1987). Sosyalleşme (Socialisation). *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 29(1). (329-334).

Köse, H. (2014). İnternette "Açık" ve Demokratik Yayıncılık: "Sanal Ortam Günlükleri" ve Wiki'ler. *Marmara İletişim Dergisi*. 13(13). (83-93).

Köten E. ve B. Erdoğan. (2014b). *Engelli Gençler, Sosyal Dışlanma Ve İnternet*. İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Yayınları.

Köten, E. ve Erdoğan, B. (2014a). Sanaldan Gerçeğe Ağlara Tutunmak: Engelli Gençlerin Facebook'ta Sosyalleşme Deneyimleri. *Alternatif Politika*. 6(3). (333-358).

Kutup, N. (2010). İnternet ve Sanat, Yeni Medya ve net.art , *Akademik Bilişim'10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. Muğla Üniversitesi. Muğla. 10 - 12 Şubat 2010. (9-20).

Kuzu, A., Odabaşı, H. F., ve Girgin, M. C. (2011). Mobil Teknolojilerin İşitme Engelli Öğrencileri Desteklemek Amacıyla Kullanılması: Türkiye'den Bir Örnek [Use Of Mobile Technologies To Support Students With Hearing Impairment: A Case From Turkey]. *Eğitim Teknolojisi Kuram Ve Uygulama*. 1(2). (52-82).

Küçük, Y., Arıkan, D. (2006). İşitme Engelli Çocukların Topluma Uyum Sorunlarının İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*. 9(4). (22-30).

Lassila, O. Ve Hendler, J. (2007). Embracing “Web 3.0.” *IEEE Internet Computing*. 11(3). (90–93).

Li, Q., Wang, J., Chen, Y. P. ve Lin, Z. (2010). User Comments For News Recommendation İn Forum-Based Social Media. *Information Sciences*. 180(24). (4929–4939).

- Lukasik, S. (2011). Why the Arpanet Was Built. *IEEE Annals of the History of Computing*. 33(3). (4–21).
- Maden, S. (2010). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Sözlü İletişim Becerileri Üzerine Bir Araştırma. *Ekev Akademi Dergisi*. 14(44). (145-155).
- Meij, E., Weerkamp, W. ve Rijke, M. (2012). Adding semantics to microblog posts. Proceedings of the Fifth ACM International Conference on Web Search and Data Mining - WSDM '12. New York. (563–572).
- Minaire P. (1992). Disease, Illness and Health: Theoretical Models of the Disablement Process. *Bulletin of the World Health Organization*. 70(3). (373-379).
- Moore, D. R. (2010). The History Of Language And Communication Issues In Deaf Education. Marc Marschark, Patricia Elizabeth Spencer (Ed.). *The Oxford Handbook of Deaf Studies, Language, and Education, Volume* içinde (17-31). New York: Oxford University Press.
- Morris, R.D. (2011). Web 3.0: Implications for Online Learning. *TechTrends*. 55(1). (42–46).
- Mueller V.T. (2013). Total Communication (TC) Approach. Volkmar F.R. (Ed.). *Encyclopedia of Autism Spectrum Disorders* içinde. (3138–3143). New York: Springer Science+Business Media
- Muralidharan, S., La Ferle, C. ve Sung, Y. (2015). How Culture Influences the “Social” in Social Media: Socializing and Advertising on Smartphones in India and the United States. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*. 18(6). (356-360).
- Ning, W. (2019). *Data Story Of Tiktok*. (Yüksek Lisans Tezi). Politecnico di Milano, Communication Design. Milano.
- Odabaşı, H.F., Mısırlı, Ö., Günüş, S., Timar, Z.Ş., Ersoy, M., Som, S., Dönmez, F.İ., Akçay, T., Erol, O. (2012) Eğitim için Yeni Bir Ortam: Twitter. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*. 2(1). (89-104).
- Ohl, C., Dornier, L., Czajka, C., Chobaut, J.-C., ve Tavernier, L. (2009). Newborn Hearing Screening On Infants At Risk. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*. 73(12). (1691–1695).
- Okur, M. R. (2013). Web 2.0 Ve Sonrası. Volkan Yüzer, M. Emin Mutlu (Ed.). *Yeni İletişim Teknolojileri İçinde* (128-150). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Olçay, S. (2018). Sosyalleşmenin Dijitalleşmesi Olarak Sosyal Medya Ve Resimler Arasında Kaybolma Bozukluğu: Photolurking. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*. 2(2). (90-104).
- Oral, A. Z. (2016). *Türk İşaret Dili Çevirisi*. Ankara: Siyasal Yay.
- Özmen, F., Aküzüm, C., Sünkür, M. ve Baysal, N. (2011). Sosyal Ağ Sitelerinin Eğitsel Ortamlardaki İşlevselliği, *6 th International Advanced Technologies Symposium (IATS'11)*. 16-18 May 2011, Fırat Üniversitesi. Elazığ. (498-507).
- Özpolat, A. (2010). Ailede Demokratik Sosyalleşme. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 20(20). (9-24).
- Özpolat, V. (2014). Postmodern Bir Sosyalleşme Mecrası Olarak Sosyal Medya ve Gençlik. *Gençlik ve Kültürel Mirasımız Uluslararası Kongre*. 16-18 Mayıs 2014. Samsun. (45-57).
- Öztürk, M. F. Ve Talas, M. (2015). Sosyal Medya ve Eğitim Etkileşimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*. 7(1). (101-120).
- Öztürk, Ş. (2015). Sosyal Medyada Etik Sorunlar. *Selçuk İletişim*. 9(1). (287-311).
- Polat, F. (1995). İşitme Engellilerin Eğitiminde Kullanılan Yöntemler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*. 2(1). (24-33).
- Porter, M. E. (2001). Strategy and the Internet. *Harvard Business Review*. 79(3). (63–78).

- Power, D. J. ve Power, M. R. (2009). Communication and culture: Signing deaf people online in Europe. *Technology and Disability*. (21). (127–134).
- Riemer, K., Richter, A. ve Bohringer, M. (2010). Enterprise Microblogging. *Business & Information Systems Engineering*. 2(6). (391–394).
- Saxena, R. C., Lehmann, A. E., Hight, A. E., Darrow, K., Remenschneider, A., Kozin, E. D. ve Lee, D. J. (2015). Social Media Utilization in the Cochlear Implant Community. *Journal of the American Academy of Audiology*. 26(2). (197–204).
- Siddiqui, S. ve Singh, T. (2016). Social Media its Impact with Positive and Negative Aspects. *International Journal of Computer Applications Technology and Research*. 5(2). (71–75).
- Singh, M. M., Amiri, M., ve Sabbarwal, S. (2017). Social Media Usage Positive and Negative Effects on the Life Style of Indian Youth. *Iranian Journal of Social Sciences and Humanities Research*. 5(3). (123-127).
- Slevin, J. (2007). İnternet. George Ritzer (Ed.) *The Blackwell Encyclopedia of Sociology* içinde. (2384-2388).
- Solmaz, B., Tekin, G., Herzem, Z. ve Demir, M. (2013). İnternet Ve Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Bir Uygulama. *Selçuk İletişim*. 7(4). (23-32).
- Sparrow, R. (2005). Defending Deaf Culture: The Case of Cochlear Implants. *Journal of Political Philosophy*. 13(2). (135–152).
- Şimşek, A. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Periscope Programı Kullanımlarına Yönelik Nitel Bir Araştırma. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi* , 3 (6) , 71-84 .
- Tanasic, B. R. (2017). İnternet - From Arpanet to Three Billion Users. *SDRP Journal of Computer Science*. 1(1). (1-5).
- Tucker, B. P. (1998). Deaf Culture, Cochlear Implants, and Elective Disability. *The Hastings Center Report*. 28(4). (6-15).
- Turgut, N., Bozan, A. ve Turgut, M. (2016). İşitme Engelli Bireylerin İletişimsel Amaçlı Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıklarının İncelenmesi. *KBB-Forum*. 15(4). (74-81).
- Tüfekçioğlu, U. (1998). İşitme engelliler. Süleyman Eripek (Ed.). *Özel Eğitim* içinde (107-129). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- UNDESA (United Nations Department of Economic and Social Affairs). (2011). *Building a Better Tomorrow: The voices of young people with disabilities*. New York: Department of Economic and Social Affairs.
- Üstün B. (2005). Çünkü iletişim Çok Şeyi Değiştirir. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 8(2). (88-94).
- Vural, Z. ve Bat, M. (2010). Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma. *Journal of Yasar University*. 5(20). (3348-3382).
- Watson, N. (2002). Well, I Know this is Going to Sound Very Strange to You, but I Don't See Myself as a Disabled Person: Identity and disability. *Disability & Society*. 17(5). (509–527).
- Yazıcı, T. ve Tuerxun, X. (2017). Group communication at digital public space: WeChat sample. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3). (966-980).
- Yengin, D. (2015). Yeni Medyanın Olanakları: Semantik Web. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*. 5(1). (44-54).
- Zinderen, İ. E. (2020). Yeni Medya Ekolojisi Ekseninde YouTube: Türkiye Örneği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 24(1). (215-232).

İNTERNET KAYNAKLARI

- Cormode, G. ve Krishnamurthy, B. (2008). Key Differences Between Web 1.0 And Web 2.0, New Jersey, AT&T Labs <https://firstmonday.org/article/view/2125/1972> Erişim Tarihi: 21.10.2019
- Çağlayan, H. B. (2005. 30 Ekim). Dilden Önce İşaret Dili Vardı!. <http://www.hurriyet.com.tr> Erişim Tarihi:12.04.2020
- <http://tid.meb.gov.tr/isaret-dili-guncel-sorunlar/>. ErişimTarihi:12.04.2020
- <http://www.tidted.org/turk-isaret-dilinin-gelisim-sureci/>. Erişim Tarihi:12.04.2020
- <https://dijilopedi.com/2019-dunya-internet-kullanimi-ve-sosyal-medya-istatistikleri-4-ceyrek-raporu/>
Erişim Tarihi: 09.11.2019
- <https://sozcukbul.com/term/blogosfer> Erişim Tarihi: 11.11.2019
- <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 20.10.2019
- <https://support.google.com/hangouts/answer/3111943?co=GENIE.Platform%3DDesktop&hl=tr>
Erişim Tarihi: 12.11.2019
- <https://webrazzi.com/2012/10/22/sosyal-medyanin-kisa-tarihi-infografik/> Erişim Tarihi: 28.10.2019
- <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/5633/isitme-engelli-cocuklar-aile-egitim-rehberi.pdf>
Erişim Tarihi: 02.05.2020
- <https://www.brandingturkiye.com/google-plus-nedir-nasil-kullanilir-niye-onemlidir/> Erişim Tarihi: 11.11.2019
- <https://www.economist.com/briefing/2011/05/12/a-big-phone-bill> Erişim Tarihi: 10.05.2020
- https://www.facebook.com/help/messenger-app/237721796268379?helpref=faq_content
Erişim Tarihi:19.11.2019
- <https://www.gzt.com/bilim-teknoloji/instagramin-degeri-100-milyar-dolar-seviyesini-asti-3400794>
Erişim Tarihi: 18.11.2019
- <https://www.internetsociety.org/internet/history-internet/> Erişim Tarihi: 20.10.2019
- <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/RightsOfDisabledPersons.aspx> Erişim Tarihi: 25.03.2020
- <https://www.skype.com/tr/> Erişim Tarihi: 21.11.2019
- <https://www.skype.com/tr/about/> Erişim Tarihi: 10.05.2020
- <https://www.tiktok.com/about?lang=tr> Erişim Tarihi: 18.12.2019
- <https://www.whatsapp.com/features/> Erişim Tarihi: 11.05.2020
- Mayfield, A. What is Social Media, iCrossing, e-book, https://www.icrossing.com/uk/sites/default/files_uk/insight_pdf_files/What%20is%20Social%20Media_iCrossing_ebook.pdf Erişim Tarihi: 27.10.2019
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2018, 7 Temmuz). Resmi Gazete (Sayı: 30471). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707-8.htm> Erişim Tarihi: 01.05.2020.

- Quinn, G. ve Degener, T. (2002). A Survey Of International, Comparative And Regional Disability Law Reform. <https://dredf.org/news/publications/disability-rights-law-and-policy/a-survey-of-international-comparative-and-regional-disability-law-reform/> Erişim Tarihi: 25.03.2020
- Sosyal Hizmetler Kanunu. (1983, 24 Mayıs). Resmi Gazete (Sayı: 18059). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2828.pdf> Erişim tarihi 25.03.2020
- Tüfekçioğlu, U. (2003). İşitme Engelli Çocuklar İçin Erken Dönem Okuma Yazma Eğitimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 2- 234. <https://books.google.com.tr/books?id=76XZzdrvFkC&pg=PA140&dq=%C4%B0%C5%9Fitme+Engelli+%C3%87ocuklar+%C4%B0%C3%A7in+Erken+D%C3%B6nem+Okuma+Yazma+E%C4%9Fitimi&hl=tr&sa=X&ved=0ahUKEwjjsv3j2NDoAhV3gXIEHSTbDBYQ6AEIKTAA#v=onepage&q&f=true> Erişim Tarihi: 28.04.2020
- TÜİK, (2010). Engellilerin Sorun ve Beklentileri Araştırması. http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=1017 Erişim Tarihi: 27.03.2020
- TÜİK, (2011). Nüfus ve Konut Araştırması. <https://ailevecalisma.gov.tr/media/5677/nufus-ve-konut-arastirmasi-engellilik-arastirma-sonuclari.pdf> Erişim Tarihi: 27.03.2020
- World Health Organisation, World Bank. World Report on Disability. Geneva. WHO; 2011. www.who.int/disabilities/world_report Erişim Tarihi: 27.03.2020

EKLER

EK 1: Anket Metni

İşitme Engelli Bireylerde Bir Sosyalleşme Kanalı Olarak Sosyal Medya Kullanımı Anketi

Sayın Katılımcı;

Bu formlar hazırlamakta olduğum " İşitme Engelli Bireylerde Bir Sosyalleşme Kanalı Olarak Sosyal Medya Kullanımı" adlı yüksek lisans tezimle ilgilidir. Sizlerden elde edilecek bilgiler toplu olarak değerlendirilecek ve sadece bilimsel çalışma için kullanılacaktır. Uygulanabilmesi için gerekli yasal onay ve izinler alınmıştır. Kendinizle ilgili her hangi bir tanıtıcı bilgi ve isim yazmanıza gerek yoktur.

Göstereceğiniz ilgi ve çalışmaya yapacağınız katkıdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Abdulkadir SONAKALAN

Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

KATILIMCIYA DAİR DEMOGRAFİK BİLGİLER

1) Cinsiyetiniz:

1. Erkek
2. Kız

2) Medeni durumunuz?

1. Evli
2. Bekar

3) İşitme kaybı engel oranınız nedir?

1. % 44-69
2. % 70-79
3. % 80- ve üzeri

4) Yaşınız:

1. 15-25
2. 25-35
3. 35-45
4. 45-55
5. 55+

5) Ailenizin gelir durumu:

1. Düşük
2. Orta
3. Yüksek

6) Eğitim Durumunuz :

1. İlköğretim Mezunu
2. Lise Öğrencisi
3. Lise Mezunu
4. Üniversite Öğrencisi veya Mezunu
5. Açık Öğretim Üniversite Öğrencisi veya Mezunu
6. Yüksek Lisans Öğrencisi veya Mezunu
7. Doktora Öğrencisi veya Mezunu

7) Günde kaç saat sosyal medya ve sosyal ağlarda vakit geçiriyorsunuz?

1. 1 saatten az
2. 1-3 saat
3. 4-6 saat
4. 7 saat ve üzeri

8) Sosyal medya ortamında iletişim içinde olduğunuz insanları seçerken önceliğiniz nedir? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz.)

1. Yaş grubu
2. Cinsiyet
3. İlgi alanları
4. Hemşehri veya akraba olması
5. Sosyal statü
6. Ekonomik durumu
7. Mesleği
8. Siyasi görüşü
9. Takım taraftarlığı
10. Gerçek yaşamınızdaki arkadaşlarınızla iletişim
11. Fiziksel mesafe olarak uzakta olan arkadaşlarınızla iletişim
12. Diğer:

9) Sosyal medya kullanımınız sosyalleşmenizi nasıl etkiliyor?

1. Arttırıyor
2. Etkilemiyor
3. Azaltıyor

10) Sosyal medyayı en çok ne için kullanırsınız? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz.)

1. Güncel gelişmelerden haberdar olmak için
2. Oyun oynamak ve eğlenmek için
3. Sohbet etmek ve haberleşmek için
4. Yeni insanlar tanımak için
5. Araştırma yapmak için
6. Boş vakitlerimi değerlendirmek için

7. Sıkıldığım veya mutsuz olduğum zamanlarda rahatlamak için
8. Fotoğraf, video ve müzik dinlemek ve paylaşmak için
9. Para kazanmak için
10. Herkes kullandığı için kedimi mecbur hissettiğim için
11. Merak ettiğim için
12. Gündemden geri kalmamak için
13. Sosyal çevremle etkileşim ve iletişim halinde kalabilmek ve onları takip edebilmek için
14. Daha fazla sosyalleşebilmek için
15. Herhangi bir konuda kamuoyu oluşturabilmek için
16. Dünyanın farklı yerlerindeki insanlarla tanışabilmek için
17. İş aramak için
18. Diğer:

11) Çoğunlukla kullandığınız sosyal medya araçları nelerdir? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz.)

1. Sosyal ağlar (Facebook, linkedin, Google Plus vb.)
2. Bloglar ve Mikrobloglar (Twitter, Tumblr vb.)
3. Medya Paylaşım Platformları (Youtube, Vine, Instagram, Periscope, Snapchat, Tiktok vb.)
4. Anlık Mesajlaşma (Whatsapp, Facebook Messenger, Skype vb.)
5. Wikiler
6. Forumlar

12) Sosyal hayatınızda en çok rahat ettiğiniz arkadaşlık ortamı nerelerdir?

1. Sosyal ortamlardaki arkadaşlıklar
2. Sanal ortamlardaki arkadaşlıklar
3. Farketmez

13) Sosyal medyada arkadaşlık kurduğunuz kişilerle arkadaşlığınızı

gerçek hayatta da devam ettirir misiniz?

1. Evet
2. Hayır

14) Sosyal medyaya en çok nerede giriyorsunuz?

1. Evde
2. Okulda
3. İşyerinde
4. Arkadaşlarının evlerinde
5. İnternet Cafede

15) Sosyal medyada kullanıcı isimleriniz olarak gerçek isminizi mi yoksa takma bir isim kullanıyorsunuz?

1. Gerçek ismimi kullanırım
2. Takma ismimi kullanırım
3. Bazen gerçek ismimi bazen de takma bir isim kullanırım.

16) Sosyal medya kullanımı sosyalleşmenizi nasıl etkilemektedir?

1. Olumlu yönde etkilemektedir
2. Olumsuz yönde etkilemektedir
3. Olumlu ya da olumsuz etkilememektedir

17) Sosyal Medyayı kullanırken daha çok hangi ihtiyaçlarınızı

gideriyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

1. Bilgi elde etmek
2. Duygusallaşma
3. Sosyalleşme
4. Yalnız Kalma
5. Kendini tanımak ve şahsi hedeflerini gerçekleştirmek
6. Diğer:

18) Sosyal Medyadan en çok hangi bilgileri elde ediyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

1. Mevcut uğraşımla İlgili
2. Ekonomiyle İlgili
3. Sosyal Yaşamla İlgili
4. Siyasetle İlgili
5. Sporla İlgili
6. Diğer:
7.

19) Sosyal medyada vakit geçirmeniz ailenizle ilişkilerinizi nasıl etkilemektedir?

1. Olumlu etkilemektedir
2. Olumsuz etkilemektedir
3. Olumlu ya da olumsuz etkilememektedir

ANKET: 2. BÖLÜM

	Aşağıdaki ifadelerin her birini dikkatlice okuduktan sonra, ifadeye ne ölçüde katıldığınızı gösteren sütuna ait olan ve ifadenin hizasında bulunan kutucuğun içini işaretleyiniz. (1: Katılmıyorum 2: Kararsızım 3: Katılıyorum)	Katılmıyorum (1)	Kararsızım (2)	Katılıyorum (3)
1	Sosyal medya ve sosyal ağlar eğlenceli vakit geçirmemi sağlıyor.			
2	Sosyal medya ve sosyal ağlar boş vakitlerimi geçirmemde önemli bir yardımcıdır.			
3	Sosyal medya siteleri yüzünden aileme yeterince vakit ayıramıyorum.			
4	Sosyal medya sayesinde eşimle arkadaşım ile tanıştım.			
5	Sosyal medya sitelerinin beni arkadaşlarımdan uzaklaştırdığını düşünüyorum.			
6	Sosyal medya sitelerinde gördüğüm paylaşımları arkadaşlarımla sohbet konusu yapmak hoşuma gidiyor.			
7	Sosyal medya siteleri sayesinde daha fazla arkadaşımın olacağını düşünürüm.			
8	Sosyal Medya farklı kültürlerdeki insanlarla buluşmamı sağlamaktadır			
9	Sosyal ağlar arkadaşlarımla ve sosyal çevremle sürekli iletişim halinde olmamı sağlıyor			
10	Sosyal ağlar dolayısıyla arkadaşlarımla daha az yüz yüze görüşebiliyorum.			
11	Sosyal ağlarda kurduğum yeni arkadaşlıkları gerçek hayata da taşıyorum.			
12	Arkadaşlarımla yüz yüze iletişimden ziyade sosyal ağlar yoluyla iletişim kurmayı daha çok tercih ediyorum.			
13	Sosyal medya, eski arkadaşlarım ile tekrardan bir araya gelebilmemi sağlamaktadır.			
14	Sosyal medya siteleri yüzünden diğer sosyal aktivitelere yeterince vakit ayıramıyorum.			
15	Sosyal medya ve sosyal ağlar sayesinde gündelik hayatın yoğunluğu ve stresinden uzaklaşabiliyorum.			
16	Sosyal Medya sayesinde daha fazla sosyalleşiyorum.			
17	Sosyal medya ve sosyal ağların beni gündelik işlerimden alıkoyduğunu düşünüyorum.			
18	Sosyal medya ve sosyal ağlar çok geniş kitlelere ulaşmama ve daha geniş bir sosyal çevreye sahip olmama olanak sağlıyor.			
19	Sosyal medya ve sosyal ağlar kendimi sosyal çevremle daha iyi tanıtabilmeme olanak sağlıyor.			
20	Sosyal medya ve sosyal ağlar sürekli etkileşim ve iletişime olanak sağlayarak sosyal çevremle ilişkilerimi güçlendirmeme olanak sağlıyor.			
21	Kendimi en çok sosyal medyadayken rahat ve güvende hissediyorum.			
22	Sosyal medyada tanıştığım insanların dışında çok az insan beni seviyor.			
23	Sosyal Medya toplumdan bağımsızlaşmamı sağlamaktadır.			
24	Sosyal medya sayesinde aile, arkadaş çevresi gibi grupların dışında kendimle baş başa kalabiliyorum.			
25	Sosyal medya ve sosyal ağlar sosyal çevremle anlık iletişim kurmama olanak sağlıyor.			
26	İnsanlarla yüz yüze iletişim kurmaktansa sanal ortamda iletişim kurmak			

	kendimi daha rahat hissettiriyor.			
27	Sosyal medya ağlar sayesinde insanlara ulaşmak ve iletişim kurmak daha hızlı ve daha kolay.			
28	Kişilere karşı tavırlarımda sosyal medya etkili olabilmektedir.			
29	Sosyal ağlarda kendimi gerçek hayattakinden çok daha rahat ifade ediyorum.			
30	Sosyal medyada diğer ortamlara göre daha rahat iletişim kurabiliyorum.			
31	Sosyal medya ve sosyal ağlar herhangi bir konu ya da kişi hakkındaki merakımı gidermeme olanak sağlıyor.			
32	Etrafımda gerçekleşen olayları daha çok sosyal medyadan öğreniyorum.			
33	Sosyal Medya toplumsal sorunlarla ilgili çaba göstermemde yardımcı olmaktadır.			
34	Sosyal medyayı insanların hakkımda daha çok bilgi sahibi olmalarını istediğim için kullanıyorum.			
35	Sosyal medya siteleri sayesinde ortak ilgi ve amaçlara sahip olduğu kişilere ulaşabileceğimi düşünüyorum.			
36	Sosyal medya paylaşımlarımın beğenilmesi kendimi daha iyi, mutlu ve özgüvenli hissetmemi sağlıyor.			
37	Sosyal medyada elde edebildiğim saygıyı günlük yaşantımda bulamıyorum.			
38	Sosyal medya sayesinde kendimi daha başarılı ve önemli görüyorum.			
39	Sosyal Medya benim özgüvenimi yükselterek daha güçlü olmamı sağlamaktadır.			
40	Sosyal medya sayesinde tanınırlığım ve sosyal statüm artmaktadır.			
41	Sosyal medyadayken kaygılarımdan uzaklaşabiliyorum.			
42	Sosyal medyada sadece işitme engellilerin gruplara katılımı.			
43	Sosyal medyadaki arkadaşlarımdan çoğu işitme engellilerden oluşmaktadır.			

EK 2: Etik Kurul Kararı

T.C. YALOVA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ARAŞTIRMA ETİK KURUL RAPORU

Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı yüksek lisans talebelerinden Sayın Abdülkadir Sonakalan'ın yürütücülüğünü yaptığı " İşitme Engelli Bireylerde Bir Sosyalleşme Kanalı Olarak Sosyal Medya" başlıklı çalışması ve bu çalışma kapsamında ekte yer alan anket soruları Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Etik Kurul tarafından 26.03.2020 tarihinde yapılan toplantıda incelenerek değerlendirilmiştir. Ekte yer alan başvuru formunda yer alan sorulara verilen cevaplar da göz önüne alınarak Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Etik Kurul'u tarafından :

- (X) Çalışma etik açıdan uygun bulunmuştur.
( ) Çalışmanın etik açıdan geliştirilmesi gerekmektedir.
( ) Çalışma etik açıdan uygun bulunmamıştır.

Prof. Dr. Elif YÜKSEL OKTAY
(Başkan)

Doç. Dr. Recep MAKAS
Üye

Prof. Dr. Süleyman BERK
Üye

Prof. Dr. Senay YÜRÜR
Üye

Prof. Dr. Hacı Yunus TAŞ
Üye

Prof. Dr. Kaya BAYRAKTAR
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Salim SANCAKLI
Üye

Dr. Öğr. Üyesi İlyas AKYÜZÖĞLU
Üye

ÖZGEÇMİŞ

Abdulkadir SONAKALAN, 1994 yılında Bingöl Merkez’de doğdu. İlk ve ortaöğretimini Bingöl’de tamamladı. 2012 yılında Bingöl Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü’nü kazanmış, 2016 yılında mezun olmuştur. 2016 yılında Katar Abdullah Bin Zid Almahmud Cultural And Islamic Center’ da temel Arapça eğitimi almıştır. 2018 yılında evlenmiştir.

